JUSTITIEOMBUDSMANNENS

EMBETSBERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1894;

samt

Tryckfrihetskomiterades berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI 1894.

INNEHÅLL.

Sid.

Inledning ... 1

Redovisning för åtal, anstälda mot:

1) konsistorienotarien A. B. Magni, för det han tagit obehöriga afgifter för två lektorsfullmakter (forts. från 1893 års embetsberättelse, sidd. 17—32) 2

2) kronolänsmannen J. J. Ström, på grund af angifvelse för tagande af muta 4

3) kontraktsprosten F. Landahl, för obehörig anteckning i prestbevis ... 10

4) komministern G. Hedgren, för mottagande af sammanskott (forts. från 1892 års embetsberättelse, sidd. 8—12) ... 13

5) borgmästaren K. A. Dahlström, för försummelse beträffande fastighetsboks förande ... 13

6) vice häradshöfdingen E. W. Höijer, för åtskilliga embetsförsummelser såsom t. f. domhafvande ... 16

7) kronofogden E. Samzelius, för försummelse såsom utmätningsman, uppbärande af obehörig afgift och oriktigt användande af tjänstefrimärke ... 27

8) kronolänsmannen A. E. Holmblad, för olaga häktning ... 33

9) kyrkoherden J. C. E. Åkeson-Lundegård, i fråga om oriktig protokollsföring vid kyrkostämma ... 38

10) rådstufvurätten i Köping, för oriktig dom ... 43

11) vice häradshöfdingen D. von Schulzenheim, för det han samtidigt utöfvat befattning såsom t. f. domhafvande och varit rättens ombudsman i underlydande konkurs ... 44

12) häradshöfdingen J. L. von Sydow, för vårdslöshet vid protokollsföring ... 50

13) t. f. häradsskrifvaren S. Stenbäck, för uppbärande af oriktig lösen för taxeringsbevis ... 52

14) borgmästaren S. Wigelius, för underlåtenhet att utlemna protokoll ... 54

15) magistraten i Skeninge, för försummelse vid tillsyn rörande spirituosaförsäljning ... 59

16) landshöfdingen, grefve G. Wachtmeister och landssekreteraren C. E. Christopherson, i fråga om obehörigt förordnande af nytt riksdagsmannaval ... 63

Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranledt åtal ... 73

Ang. lagskipningens tillstånd i riket ... 78

Slutbehandling hos länsstyrelserna af vissa fattigvårdsmål ... 78

Långsamheten vid rättskemiska undersökningar ... 80

Framställningar till Riksdagen i lagstiftningsärenden:

I. angående ändring af 4 kap. 10 § strafflagen ... 83

II. angående ändring af 20 § i inteckningsförordningen ... 86

III. angående tillägg till 23 § i inteckningsförordningen ... 89

Sid.
Embetsresor år 1893 91
Uppgift å antalet af de under år 1893 inkomna klagomål och anstälda åtal 91
Utdrag ur högsta domstolens minnesbok 92
Angående lagförklaring enligt 19 § i regeringsformen 93
Angående de i bilagan intagna uppgifter från statsdepartementen 93

BILAGA.

Uppgifter från statsdepartementen på de af Riksdagen år 1893 aflåtna skrifvelser och i anledning af dessa vidtagna åtgärder 97
Förteckning å de i berörda skrifvelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit slutligen afgjorda 114
Uppgifter rörande sådana genom föregående riksdagars till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1892 års slut voro i sin helhet eller till någon del oafgjorda 117
Tabell rörande Riksdagens år 1893 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelser 132

Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård 133

Till Riksdagen.

Då jag nu till åtlydnad af grundlagen och den för justitieombudsmannen gällande instruktion går att afgifva berättelse rörande förvaltningen af justitieombudsmansembetet under den tid, som förflutit, sedan sista berättelsen afgafs, följer jag den härvid vanliga ordningen

och börjar således med att redogöra för sådana af mig eller min företrädare i embetet förordnade åtal, som under nämnda tid blifvit antingen slutligen afgjorda eller åtminstone af *en* domstol pröfvade.

Obehöriga afgifter för fullmakter.

Den 3 februari 1893 har Göta hofrätt meddelat utslag på de af dess advokatfiskal enligt uppdrag af justitieombudsmannen, på sätt i embetsberättelsen till 1893 års Riksdag omförmäles, anförda besvär öfver rådstufvurättens i Göteborg utslag den 27 februari 1892 på åtal mot konsistorienotarien A. B. Magni, hvilken uppburit vissa obehöriga afgifter för lektorerne A. E. Widholms och P. J. Österbergs fullmakter (se nämnda embetsberättelse sidd. 17—32). Hofrätten yttrade i sitt utslag:

Beträffande först den grund, efter hvilken lösen för fullmakt borde betalas af lektor, hvilken egde uppbära endast sådana löneinkomster som de i detta mål omnämnda, funne hofrätten det af Magni åberopade stadgande i taxan å expeditionslösen vid domkapitlen i riket den 31 oktober 1851 böra så förstås, att lösen för sådan fullmakt borde erläggas med fyra procent af stadigvarande, bevillning efter andra artikeln underkastade inkomster, som den utnämnde, så länge han innehade den genom fullmakten erhållna befattningen, vore på grund af fullmakten berättigad åtnjuta; och enär det ålderstillägg, fem hundra kronor, Widholm och Österberg, då de utnämndes till lektorer vid högre latinläroverket i Göteborg, hvar för sig egde uppbära, af en hvar af dem åtnjötes, icke på grund af ifrågakomna, för honom utfärdade fullmakt, utan af den orsak, att han redan före sagda utnämning blifvit enligt särskildt beslut af Kongl. Maj:t på grund af viss tids väl vitsordad tjänstgöring uppflyttad i högre lönegrad; enär den tillfälliga löneförbättringen, fem hundra kronor, blifvit Widholm och Österberg beviljad endast för visst år och dess fortfarande åtnjutande följaktligen berott på hvad därom framdeles kunde varda stadgadt; enär ifrågakomna hyresersättning blifvit Widholm och Österberg tillerkänd ej allenast på grund af deras berörda fullmakter, utan i följd af stadsfullmäktiges i Göteborg beslut den 1 oktober 1876, samt Widholm och Österberg, hvilka enligt vilkor i sina fullmakter varit underkastade äfventyret att med bibehållandet af lektorsbefattningarna i Göteborg blifva förflyttade till tjänstgöring vid annat läroverk, kunnat, därest sådan förflyttning ifrågakommit, mista samma hyresersättning; alltså funne hofrätten vid ofvannämnda förhållanden lösen för fullmakterna hafva bort beräknas, icke å sagda ålderstillägg, tillfälliga löneförbättring och hyresersättning, utan allenast å själfva lektorslönen, två tusen fem hundra kronor.

Då vidare af 3 § uti den vid tiden för fullmakternas utfärdande gällande förordningen angående stämpelafgiften den 24 september 1886 otvetydigt följde att endast skilnaden mellan den ordinarie lön, vederbörande tjänsteman förut kunde hafva uppburit, och den, han genom den nya fullmakten erhållit, finge tagas i betraktande vid beräknande af den stämpel, hvarmed sistnämnda fullmakt borde förses, samt Widholm och Österberg icke genom de af domkapitlet i Göteborg utfärdade fullmakter blifvit berättigade åtnjuta högre lektorslön, än de redan förut hvar för sig uppburit, gillade hofrätten rådstufvurättens förklarande, att ifrågavarande fullmakter icke bort med stämpel beläggas; och ansåge hofrätten, lika med rådstufvurätten, Magni hafva saknat laga grund att påföra Widholm och Österberg hvardera sigillpenningar och afgift till expeditionskassan med tillsammans fyra kronor 50 öre.

Enär Widholm och Österberg följaktligen icke varit pligtige att för sina fullmakter erlägga mera än ett hundra kronor hvardera, utgörande fyra procent af lektorslönen, två tusen fem hundra kronor, men Magni belagt fullmakterna med stämplar, Widholms till belopp af tjuguåtta kronor och Österbergs till belopp af tjugufyra kronor, samt felaktigt beräknat lösen för Widholms fullmakt till två hundra trettio kronor och för Österbergs till ett hundra sjuttiofyra kronor; alltså och då Magni, som, med afseende å hvad han i fråga om debiteringen af ofvannämnda afgifter, fyra kronor 50 öre, anfört, ej kunde för denna felaktighet dömas till ansvar, däremot genom att hos Widholm och Österberg uttaga stämpelafgift och hvad de i lösen fått för mycket utgifva gjort sig skyldig till oförstånd i sin tjänsteutöfning, pröfvade hofrätten, med hänsyn såväl därtill, att Magni vid uträknandet af stämpelbeloppet för Widholms fullmakt lagt till grund en högre hyresersättning, än den Widholm vid befattningens tillträdande egde åtnjuta, som ock därtill, att Magni vid beräknandet af lösen för ifrågakomna, samma dag utfärdade fullmakter följt olika grunder, rättvist fastställa rådstufvurättens utslag, så vidt Magni dömts att böta sjuttiofem kronor; och blefve rådstufvurättens utslag beträffande hufvudsaken i öfrigt sålunda ändradt, att Magni förpligtades att mot qvitto och återbekommande af de fullmakterna åsatta stämplar till Widholm och Österberg återgälda hvad de för fullmakternas utlösande för mycket utgifvit, eller ett hundra sextiotvå kronor 50 öre till Widholm och ett hundra två kronor 50 öre till Österberg jämte ränta å dessa belopp, på sätt rådstufvurätten stadgat.

I fråga om rättegångskostnaden gillades rådstufvurättens utslag; och förpligtades Magni dessutom att ersätta Widholm och Österberg för deras kostnader i hofrätten med fyrtio kronor till dem hvar.

Öfver hofrättens utslag har Magni anfört underdåniga besvär, som ej ännu blifvit pröfvade.

Fråga om tjänstefel enl. 25 kap. 5 § strafflagen.

I en hit ingifven klagoskrift anförde förre handlanden C. J. Jonsson i Salstad, att kronolänsmannen i Åse härad af Skaraborgs län J. J. Ström, under hot att i egenskap af allmän åklagare uttaga stämning å hustru Sofia Andersson på Qvillan, som jämte sin man E. G. Andersson blifvit försatt i konkurs, begärt att af henne undfå 300 kronor samt att Ström till följd häraf mottagit kontant 50 kronor och förbindelser å 250 kronor. Angifvaren, som hemstälde, om icke detta Ströms förfarande kunde hänföras under bestämmelserna i 25 kapitlet 5 § strafflagen, åberopade till vittnen rörande angifvelsen landtbrukarne O. Andersson i Salstad och J. Carlsson i Qvillan samt e. o. landskanslisten A. T. Landén.

Vid angifvelseskriften fanns fogadt ett intyg, som i hithörande delar var af följande lydelse:

»Att landtbrukaren Oskar Andersson i min och e. o. landskanslisten W. Saléns närvaro omtalat, att han vid ett tillfälle detta år varit på Dillingen hos länsman J. Ström och deltagit i en uppgörelse, då Ström erhöll 300 kr. i mutor därför, att han ej skulle anställa något slags åtal emot hustrun Sofia Andersson på Qvillan, — — — — — — — — — — intygas på begäran, under edlig förpligtelse. Salstad den 26 september 1890. Carl Jonsson, spanmålshandlande.»

Sedan justitieombudsmannen genom Konungens befallningshafvande i nämnda län infordrat Ströms yttrande öfver angifvelseskriften, förmälde Ström i sin förklaring, att de mot honom framkastade tillvitelserna vore helt och hållet sanningslösa och antagligen endast tillkomna af hätskhet och illvilja å angifvarens sida till följd af de åtal, Ström under de senaste femton åren, på sätt vid förklaringen fogade afskrifter af domstolsutslag visade, måst mot angifvaren anställa för olaga försäljning af öl och andra maltdrycker. Ström bestred därför afseende å de mot honom riktade anklagelserna.

Med en senare skrifvelse insände Ström till styrkande däraf, att han åtalat hustru Andersson, ett så lydande intyg:

»Att målet emellan kronolänsmannen J. Ström i egenskap af åklagare och hustru Sofia Carlsdotter (Andersson) å Qvillan Venersnäs, om laga ansvar som bedräglig gäldenär i konkurs, förekom till behandling å femte rättegångsdagen af innevarande års hösteting med Åse och Viste

häradsrätt; betygar, Dillingen den 22 november 1890. Axel Th. Landén, v. kronolänsman, adr.: Salstad och Dillingen.»

Angifvaren, som erhöll rådrum för afgifvande af påminnelser i anledning af Ströms förklaring, anförde i slutligt yttrande bland annat följande: I hvarje bo funnes väl en mängd, ofta nog värdelösa, saker, hvilka, då konkurs uppstode, kunde af gäldenären eller den, som uppgåfve boet, utan brottslig afsigt lemnas å sido, så att de icke blefve anmärkta i boupptecknigen. Dylik glömska ansåges af lagstiftaren helt naturlig, hvilket syntes af 26 § i konkurslagen, där det hette, att gäldenären före boupptecknigsedens afläggande skulle gifva upp om och hvad mera till boet hörde, än som upptecknadt blifvit, samt därefter beediga upptecknigen med däri gjorda tillägg. Då E. G. Anderssons från Qvillan bo blifvit till konkurs afträdt, torde hans hustru Sofia Andersson, nedstämd med anledning af obeståndet och bedröfvad öfver mannens afvikande, vid boets uppgifvande och bofötecknigens beedigande hafva gjort sig skyldig till sådan glömska, ehuru de glömda effekterna vore af så ringa värde, att hvarken den därigenom för boet uppkomna förlust eller hennes vinst kunde kallas nämnvärd. Ingen kunde därför misstänka, att hon med vett och vilja behållit egendomen, hvars obetydliga värde ej i ringaste mån motsvarade den risk, hon genom ett brottsligt förfarande skulle iklädt sig. Ström, som var rättens ombudsman i konkursen, begagnade sig dock af tillfället, och, med hot om anklagelse för effekternas undansnillande och för det makarne Andersson på olagligt och bedrägligt sätt skulle kort före konkursen hafva afyttrat sin fasta egendom, lyckades han till den grad uppskrämma ej allenast hustru Andersson, utan ock hennes broder, J. Carlsson i Qvillan, och svåger, O. Andersson i Salstad, att desse sistnämnde med Ström uppgjorde saken. Att Ströms beteende i denna sak vore brottsligt kunde ej förnekas, och att han sedermera, efter det han erhållit kännedom om den gjorda angifvelsen, sönderklippt de reverser, han såsom vilkor för sin tystnad betingat sig, och sökt återlemna de penningar, han såsom afbetalning å förskrifna beloppen fordrat och uppburit, fritoge honom ej från ansvar. Tvärtom hade han därigenom ökat bevisen mot sig, ty vid tillfället voro flere personer tillstädes, bland andre gästgifvaren G. Andersson i Munkestad, hvilken emellertid, i likhet med e. o. landskanslisterne J. E. Frieberg, V. Salén och A. T. Landén, som dels varit, dels fortfarande vore Ströms biträden, äfvensom kronojägaren B. Eriksson å Halleberg och A. M. Johansson i Brättefors, hvilka samtlige kunde vittna om Ströms förfarande, vägrat att afgifva

någon berättelse i ämnet förrän de, till domstol lagligen stämde, nödgades därstädes aflägga vittnesmål.

Jonsson bifogade vid sist anförda skrift tre så lydande intyg:

1) »Vittnesattest: Då C. J. Jonsson i Salstad uti en till justitieombudsmannen ingifven skrift, däruti han till åtal anmält kronolänsman i Åse härad J. Ström, bland annat därför att han under hot af åtal som allmän åklagare å hustrun Sofia Andersson i Qvillan tilltvingat sig mutor, beträffande berörda förhållande påkallat mitt hörande, vill jag härom meddela följande uppgifter, beredd att samma med ed styrka inför domstol, om så påfordras. Den 27 maj 1889 var jag i enskildt ärende hos arrendatorn Carl Gustafsson på Dillingen, då jag blef anmodad att inkomma till länsman J. Ström, därvid han ombad mig, att jag skulle medverka därtill, att hemmavarande gäldenären på Qvillan, Sofia Andersson, skulle uppgöra ackord med sina borgenärer. Men då jag ej ansåg mig kunna göra detta, blef Ström mycket ond på mig och lofvade att hålla såväl mig som gäldenärerna Andersson på Qvillan »varma» och yttrade vidare, att som sysslomannen i konkursen på Qvillan, Aug. Hedman i Venersborg, erhållit godtgörelse därför, att han afstod från åtal af gäldenären Sofia Andersson, så ville Ström äfven hafva ersättning för att icke som allmän åklagare åtala bemälda Sofia Andersson och fordrade därför 400 kronor, men ville Johan Carlsson (broder till Sofia Andersson) gifva honom en förbindelse på 300 kr., så skulle han låta sig nöja därmed för att afstå från åtalet, men som jag ej ansåg Johan Carlsson villig utbetala denna summa, så iklädde jag mig genom förbindelse 150 kr., hvilken af mig jämte en revers, utgifven af Johan Carlsson å ett belopp af 150 kr., tillställdes Ström. För denna summa lofvade Ström medverka därtill, att den stämning om återgång af köp af såväl fasta som lösa egendomen på Qvillan af borgenärerna återtogs, samt ej såsom allmän åklagare åtala Sofia Andersson för bedräglig konkurs. Salstad den 14 jan. 1891. Oskar Andersson.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af på en gång närvarande Karl Tholson, adr.: Salstad, Magnusberg, kommunalordförande i Flo socken, Carl Jonsson, adr.: Salstad. Att såväl Oskar Andersson, som vittnena K. Tholson och C. Jonsson äro trovärdiga personer intygas på begäran: Salstad den 19 januari 1891. A. Magnusson, kommunalordförande i Sahls socken.»

2) »Vittnesattest: Då C. J. Jonsson i Salstad uti en till justitieombudsmannen ingifven skrift, däruti han till åtal anmält kronolänsman i Åse härad J. Ström, bland annat därför, att han under hot om åtal

som allmän åklagare å hustrun Sofia Andersson i Qvillan tilltvingat sig mutor, beträffande berörde förhållande påkallat mitt hörande, vill jag härom meddela följande uppgifter, beredd att samma med ed inför domstol styrka, om så påfordras. Någon dag i början af juni månad 1889 framställde Oskar Andersson i Salstad den frågan till mig, om det ej vore skäl att uppgöra med länsman Ström, för att denne ej skulle åtala min syster Sofia Andersson på Qvillan, som jämte sin afvikne man E. G. Andersson voro satta i konkurs, detta af den anledning att Ström under hot om stämning å henne som allmän åklagare begärt att för undvikandet af åtalet erhålla 400 kronor, men nedsatte detta belopp till 300 kronor, då jag skulle betala 150 kronor och Oskar Andersson (som är svåger till Sofia Andersson) 150 kronor. Med anledning däraf lemnade jag en förbindelse till Ström å 150 kronor, hvarmed han då förklarade sig nöjd, hvarjämte Ström äfven på samma gång erhöll en förbindelse å 150 kronor af Oskar Andersson. En tid därefter kom länsman Ström till mitt hem Qvillan och sade sig icke vilja hafva Oskar Anderssons revers och tvingade mig under alla möjliga hot att gifva honom ytterligare en revers, som skrefs af hans medhafda skrifbiträde A. T. Landén, hvilken äfven bevittnade densamma. En tid därefter återigen blef jag kallad till Ström, som då begärde pengar eller borgen på reverserna. Vid det tillfället betalade jag 25 kronor kontant på hvarje revers. Qvillan den 14 jan. 1891. Johan Carlsson.

Egenhändiga namnunderteckningen bevittnas af på en gång närvarande Karl Tholson, adr.: Salstad, Magnusberg, kommunalordförande i Flo socken, Carl Jonsson, adr.: Salstad. Att såväl Johan Carlsson, som vittnena K. Tholson och C. Jonsson äro trovärdige personer intygas på begäran: Salstad den 19 januari 1891. A. Magnusson, kommunalordförande i Sahls socken.»

3) »Sedan C. J. Jonsson i Salstad uti en till justitieombudsmannen ingifven skrift, hvari han till åtal anmält kronolänsmannen i Åse härad J. Ström, som vittne bland andra åberopat mig, så har han sedermera af mig begärt vittnesattest; hvarvid jag nekat afgifva vittnesmål, förrän jag blifvit som vittne lagligen stämd, hvilket härmed, på därom framställd begäran, intygas. Grästorp den 15 jan. 1891. J. Edv. Frieberg, e. o. landskanslist. Bevittnas af Carl Jonsson, adr.: Salstad.

Äfven undertecknad, som åberopats såsom vittne i ofvan omförmälda sak, vägrar att aflemna vittnesattest eller afgifva vittnesmål, förrän jag efter erhållen vittnesstämning ser mig tvungen att inför vederbörlig dom-

stol på ed afgifva min berättelse. Venersborg den 16 jan. 1891, B. Eriksson. Bevittnas: W. Silfversparre, Carl Jonsson, adr.: Salstad.»

I anledning af ifrågavarande angifvelse beslöt justitieombudsmannen att anställa åtal mot Ström och begärde för den skull, att Konungens befallningshafvande måtte förordna lämplig person att såsom åklagare utföra detsamma i enlighet med en af justitieombudsmannen utfärdad instruktion. I denna instruktion yttrades, efter återgifvande af hvad i ärendet förekommit, bland annat:

I 25 kapitlet 5 § strafflagen återfunnes följande stadgande: »Har embetsman tagit eller betingat sig muta, för att i embetet orätt främja; varde, ändå att ingen skada skedde, afsatt och förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.»

Af omförmälda intyg ville det synas, som skulle Ström, hvilken, jämlikt 25 kapitlet 22 § strafflagen, vore underkastad de för embetsmän i sagda kapitel gällande straffbestämmelser, gjort sig skyldig till ansvar efter 5 § i nämnda kapitel. Enligt angifvarens framställning och innehållet af de af honom åberopade, under 1) och 2) här ofvan intagna vittnesintyg skulle nämligen Ström under år 1889 betingat sig ett belopp af 300 kronor, däraf han i reda penningar mottagit 50 kronor, emot utfästelse att icke i egenskap af allmän åklagare mot hustru Andersson föra talan om ansvar å henne för bedrägligt förhållande mot borgenärerne i hennes och hennes mans konkurs. Han hade i sådant fall emottagit penningar och penningars värde, för att han skulle underlåta fullgöra sin pligt att såsom allmän åklagare anställa talan mot hustru Andersson.

Det vore lika straffbart, om en tjänsteman emottoge eller betingade sig muta, för att han skulle uraktlåta att fullgöra sin tjänstepligt, som i händelse det skedde i syfte, att han skulle företaga en obehörig åtgärd i tjänsten. I båda fallen afsåges med mutan, att han skulle i tjänsten främja orätt.

Så snart tjänstemannen tagit eller betingat sig muta, vore hans förbrytelse fullbordad, oafsedt om den, som gifvit eller utfäst mutan, vunne sitt åsyftade ändamål eller icke. Detta framginge tydligt af bestämmelsen i ofvannämnda 5 §, att förbrytelsen vore med ansvar belagd, ändå att ingen skada skett.

Blefve således omförmälda angifvelse mot Ström styrkt, lände det honom ingalunda till ursäkt, att han sedermera anhängiggjort talan mot hustru Andersson. Ej heller syntes utgången af samma talan hafva

någon inverkan på frågan om Ströms brottslighet. Ty äfven om de omständigheter, på hvilka Ström i berörda mål grundat sitt åtal mot hustru Andersson, befunnes af den art, att hennes förfarande ej vore med ansvar belagdt eller icke fölle under allmänt åtal, förringade sådant ej Ströms straffbarhet, enär betingandet af mutan skett under den förutsättning, att hustru Andersson begått brott, som af Ström kunde åtalas.

På grund af hvad sålunda anförts uppdrog justitieombudsmannen åt åklagaren att vid vederbörlig domstol tilltala Ström för hvad honom till last lagts och att därvid, sedan behörig utredning skett samt, om sådant erfordrades, vittnen blifvit hörda, å Ström yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet; hvarjämte på grund af stadgandet i 25 kapitlet 7 § strafflagen påstående skulle framställas därom, att hvad Ström såsom muta mottagit skulle tillfalla kronan.

Vid Åse och Viste häradsrätt blef härefter åtal mot Ström anställdt. Utslag i målet meddelades *den 15 februari 1893.* Häradsrätten yttrade däri: ehuruväl Oskar Andersson och Johan Carlsson på ed inför rätten intygat, den förre, att, sedan Ström någon dag i maj 1889 betingat sig tre hundra kronor, bland annat för att Ström skulle underlåta att såsom allmän åklagare åtala hustru Sofia Andersson för bedrägligt förfarande mot borgenärer uti hennes och hennes mans konkurs, Oskar Andersson i början af juni månad samma år för sådant ändamål tillställt Ström dels en af Oskar Andersson och dels en af Johan Carlsson utfärdad revers, hvardera å ett hundra femtio kronor, och den senare, att Ström i november 1889 genom hot att åtala Johan Carlssons syster, bemälda Sofia Andersson, för nyssnämnda brott, därest Johan Carlsson icke ville till Ström utgifva en revers å ett hundra femtio kronor, tilltvingat sig ytterligare en revers å nämnda belopp, samt jämväl i öfrigt omständigheter och liknelser förekommit mot Ström, att han mottagit ifrågakomna reverser för att icke i angifvet hänseende åtala Sofia Andersson; likväl och som, vid det förhållande att hvad Oskar Andersson och Johan Carlsson sålunda vittnat icke afsåge ett och samma tillfälle, lagligen gällande bevisning därom, att Ström till ifrågakomna brottet gjort sig skyldig, så mycket mindre kunde anses vara förebragt, som genom tre likaledes såsom vittnen hörda personers utsagor, sammanställda med andra i målet inlupna omständigheter, stöd icke saknades för antagande, att Ström bekommit åtminstone de båda af Johan Carlsson utfärdade reverserna i det af Ström under målets handläggning angifna ändamålet, eller att dessa skulle utgöra säkerhet för en af Oskar Andersson den 25 april 1889 uthändigad förbindelse

af innehåll, att Oskar Andersson förbunde sig att, i händelse E. G. Anderssons konkurs af en eller annan orsak blefve nedlagd eller Ström kunde genomdrifva, att vissa namngifne borgenärer antoge fem procent af sina i konkursen bevakade fordringar, till Ström betala tre hundra kronor, sedan konkursen blifvit afskrifven; alltså pröfvade häradsrätten, som funne målet icke vara af den beskaffenhet, att Ström kunde kännas skyldig med ed däri sig värja, lagligt förklara den mot Ström förda talan icke kunna bifallas.

Då vidare bevisning i målet icke var att tillgå, har jag ej ansett skäl öfverklaga utslaget, hvaröfver ej heller Ström anfört besvär.

Obehörig anteckning i prestbevis.

Pigan Karolina Johansdotter insände hit ett af kyrkoherden i Mariestads församling, kontraktsprosten F. Landahl den 26 april 1892 för henne utfärdadt flyttningsbevis från nämnda församling till Österplana församling, i hvilket bevis kontraktsprosten Landahl å raden 5 efter de tryckta orden »är döpt» infört följande anteckning: »den 17 febr. 1890 tagit vederdop enligt egen uppgift»; och anhöll Karolina Johansdotter — under anförande att berörda anteckning å det för henne utfärdade flyttningsbeviset stode i strid såväl med gällande lag som med hennes vid bevisets uttagande till Landahl lemnade uppgifter — att Landahl måtte ställas under tilltal för det embetsfel, hvartill han sålunda gjort sig skyldig, samt förpligtas ej mindre att till Karolina Johansdotter aflemna nytt lagenligt flyttningsbevis, än äfven att ersätta hennes kostnader i målet med tio kronor.

I häröfver afgifvet yttrande anförde Landahl hufvudsakligen följande:

Då i själavårdsafseende och för kyrkligt ändamål föreskrift vore gifven i kongl. cirkuläret den 20 januari 1865 att å vissa rader på flyttningsbevis göra anteckning om den flyttandes förhållande till den kristna kyrkans nådemedel: ordet, dopet och nattvarden, och då särskildt, hvad dopet beträffade, stadgades att erforderlig anteckning borde ske »i det fall, att den flyttande, i följd af afvikande lära, icke blifvit efter svenska evangeliskt-lutherska kyrkans ordning döpt», hade det synts Landahl vara en följd af sistnämnda föreskrift, att, där så ske kunde, uppgift borde lemnas, huruvida den flyttande genom att taga vederdop bekände sig till samma afvikande lära, som föranledt, att någon icke vore döpt. Sedan det visat sig, att de s. k. baptisterna, i olikhet med en del andra sekter, underläte att begagna sig af den genom dissenterlagen erbjudna rättigheten att utträda ur svensk-lutherska kyrkan och bilda eget kyrko-

samfund, syntes det vara så mycket mer nödvändigt både för den flyttande själf och för den pastor, som genom inflyttningen finge själavårdspligter gent emot honom, att erforderlig anteckning skedde beträffande afvikelse i den högvigtiga läran om det heliga dopet. Landahl ansåge sig således hafva handlat i full öfverensstämmelse med lagens anda, efter sin öfvertygelse och efter sitt samvetes maning. Att Karolina Johansdotter ansåge sig på något sätt kränkt och förolämpad genom antydan om, att hon bekände sig till de baptistiska åsigterna, vore för Landahl oförklarligt och förvånande. Att hon, som inför Landahl utan tvekan erkänt sitt vederdop, sedermera genom att anklaga honom och söka få anteckningen om sitt vederdop utplånad skulle visa sig blygas öfver sin religiösa tro och ondgöras däröfver, att hennes bekännelse komme i dagen, hade Landahl icke anat. Han förklarade sig i allt fall redo att lida för samvetets skull och för det han ansåge vara rätt.

Efter det Karolina Johansdotter fått taga del af detta Landahls yttrande, genmälde hon i afgifna påminnelser, att hon aldrig, såvidt hon kunde påminna sig, uppgifvit sig hafva tagit vederdop. Skulle hon på Landahls frågor hafva gifvit ett svar, hvarpå han ansett sig kunna stödja den oriktiga anteckningen, så förklarade hon nu, att hon aldrig tagit något dop, som enligt skriften och Kristi förordning kunde få namn af vederdop. Hade Karolina Johansdotter sökt utträde ur svenska kyrkan, så torde detta hafva bort antecknas; men då sådant utträde af Karolina Johansdotter ej i laga form skett, icke heller varit påtänkt, så berättigade, enligt hennes mening, intet lagrum till anteckning å hennes flyttningsbevis om främmande trosbekännelse, vederdop eller annan afvikelse från svenska kyrkans ordning. Det af Landahl anförda lagrum syntes icke berättiga honom att å Karolina Johansdotters flyttningsbevis göra anteckning om vederdop, alldenstund detta lagrum vore tillämpligt endast i det fall, att den flyttande ej blifvit döpt efter svenska evangeliskt-lutherska kyrkans ordning, utan vore i saknad af giltigt dop, hvilket ej kunde sägas om Karolina Johansdotter, då hon blifvit både döpt och konfirmerad efter kyrkans ordning, enligt hvad kyrkoböckerna utvisade. Karolina Johansdotter förklarade sig därför vidblifva sina i klagoskriften mot Landahl framstälda ansvars- och ersättningsyrkanden.

I det af kontraktsprosten Landahl åberopade kongl. cirkulär af den 20 januari 1865, hvarigenom nu gällande formulär till flyttningsbevis fastställts och föreskrifter lemnats angående hvilka anteckningar skola å de särskilda raderna af sådant bevis verkställas, är i fråga om fjärde och

femte raderna i formuläret föreskrifvet att å dessa bör tecknas »den flyttandes födelseår, månad och dag, — — — börande här ock erforderlig anteckning ske i det fall, att den flyttande, i följd af afvikande lära, icke blifvit efter svenska evangeliskt-lutherska kyrkans ordning döpt». Då Karolina Johansdotter obestridligt blifvit efter svenska evangeliskt-lutherska kyrkans ordning döpt, hvarom ock i det af Landahl för henne utfärdade beviset lemnades uppgift, stod den därjämte af Landahl i beviset gjorda anteckning, att Karolina Johansdotter »den 17 februari 1890 tagit vederdop enligt egen uppgift», tydligen i strid med berörda föreskrift i kongl. cirkuläret den 20 januari 1865. Äfven om, mot Karolina Johansdotters bestridande, antagas kunde, att hon vid sin begäran om bevisets erhållande lemnat en sådan uppgift, var således Landahl oberättigad att i beviset göra detta tillägg, hvarigenom beviset kom att innehålla annat och mera, än hvad i nämnda cirkulär föreskrifves.

På grund häraf och då Landahl genom ifrågavarande obehöriga anteckning i det af honom för Karolina Johansdotter utfärdade flyttningsbeviset gjort sig skyldig till tjenstefel, hvars beifran påkallades af Karolina Johansdotter, samt denna sistnämnda måste vara berättigad att af Landahl erhålla nytt flyttningsbevis utan sådan obehörig anteckning däråa äfvensom ersättning för sina kostnader i målet, fann jag mig föranlåten att för det oförstånd i embetets utöfning, som Landahl sålunda låtit komma sig till last, inför domkapitlet i Skara åtala honom med yrkande, dels att han härför måtte dömas till ansvar jämlikt 5 § i lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889, dels ock att honom måtte varda ålagdt att vid påfordran utfärda nytt laglikmätigt flyttningsbevis för Karolina Johansdotter äfvensom att till henne utgifva ersättning för hennes kostnader i målet med tio kronor.

På detta åtal meddelade domkapitlet utslag *den 15 februari 1893*. Domkapitlet yttrade därvid: då de angående anteckning om dop i flyttningsbevis utfärdade föreskrifter, nämligen dels bestämmelsen i nådiga cirkuläret den 20 januari 1865, att »å fjärde och femte raderna bör erforderlig anteckning ske i det fall, att den flyttande i följd af afvikande lära icke blifvit efter svenska evangeliskt-lutherska kyrkans ordning döpt», dels bestämmelsen i nådiga cirkuläret den 11 februari 1887, att »i flyttningsbevis bör angifvas, huruvida den person, hvilken betyget afser, blifvit döpt», tydligen endast afsåge, att dylikt bevis må lemna upplysning, huruvida den flyttande vore i svenska kyrkan döpt eller icke, och sålunda icke rätteligen kunde tydas därhän, att därest en flyttande, som

blifvit efter den svenska kyrkans ordning döpt, sedermera, utan att utträde ur denna kyrka i laga form skett, blifvit i en eller annan ordning å nyo döpt, anteckning jämväl om sistnämnda förhållande borde uti flyttningsbevis ske, funne domkapitlet den af kontraktsprosten Landahl å ifrågavarande för pigan Karolina Johansdotter utfärdade flyttningsbevis gjorda anteckningen: »den 17 febr. 1890 tagit vederdop enligt egen uppgift», sakna stöd af gällande föreskrifter angående sådana bevis; på grund hvaraf domkapitlet pröfvade skäligt ålägga Landahl att åt Karolina Johansdotter vid påfordran utfärda lagenligt nytt flyttningsbevis utan den af henne klandrade anteckningen samt åt henne utgifva ersättning för kostnader i målet med fordrade och skäliga befunna tio kronor; men då Landahl genom ifrågavarande anteckning icke kunde anses hafva gjort sig skyldig till fel af beskaffenhet, att straff därå borde följa, funne domkapitlet det gjorda yrkandet om ansvar å honom, enligt 5 § af lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889, icke kunna bifallas.

Utslaget är ej af Landahl öfverklagadt; och då jag ej ansett skäl föreligga att fullfölja talan däremot endast för att söka få honom fäld till ansvar, har äfven jag låtit utslaget vinna laga kraft.

Af prest mottaget sammanskott.

I den till 1892 års Riksdag afgifna embetsberättelsen redogöres (sidd. 8—12) för ett åtal, som anstälts mot komministern i Dalhems, Ganthems och Halla församlingars pastorat G. Hedgren, för det denne mottagit ett af Dalhems församling åt honom gjordt sammanskott af penningar. Hedgren dömdes härför till ansvar af vederbörande häradsrätt; och Svea hofrätt, hvarest Hedgren besvärade sig, gjorde ej ändring i häradsrättens utslag.

Sedan Hedgren därefter anfört underdåniga besvär, har Kongl. Maj:t enligt utslag *den 8 mars 1893* ej funnit skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Försummelse beträffande fastighetsboks förande.

Vid justitieombudsmannens besök hos rådstufvurätten i Marstrand den 21 juli 1888, under nämnda års embetsresa, anmärktes att fastighetsboken ej var i tillfredsställande skick, ity att icke, på sätt stadgas i kongl. kungörelsen huru lagfarts- och inteckningsböcker skola föras den 14 september 1875, ett upplägg gjorts för hvarje särskild fastighet, som inom rådstufvurättens domkrets vore belägen, utan hade lagfarts- eller inteckningsärende först i mån, som detsamma vid rätten förekommit, i boken införts på särskildt upplägg för den fastighet, ärendet angick, i följd

hvaraf uppläggen tydligtvis icke kunnat ordnas efter vare sig fastigheternas nummerföljd eller deras bokstafsordning, hvarjämte, då lagfart å eller inteckning i flere af stadens fastigheter sedan år 1876, då kongl. förordningarna angående lagfart och inteckning började tillämpas, icke blifvit sökt, upplägg för dessa sistnämnda fastigheter ej heller i fastighetsboken ännu blifvit gjorda. För att underlätta återfinnandet af upplägget för hvarje särskild fastighet hade borgmästaren K. A. Dahlström upprättat ett register eller rättare en i tidsföljd skrifven förteckning öfver de lagfarts- och inteckningsärenden, hvilka vid rätten förekommit; men denna befanns dock vara för ändamålet så otjänlig, att den icke kunde med någon nämnvärd fördel användas. På grund häraf förständigade justitieombudsmannen Dahlström dels att före 1888 års utgång på särskilda upplägg i fastighetsboken införa de inom rådstufvurättens domkrets belägna fastigheter, för hvilka upplägg i sagda bok ännu icke blifvit gjorda, dels att öfver fastigheterna upprätta ett fullständigt, i nummer- eller bokstafsföljd ordnadt register, däri till de olika uppläggens blad i fastighetsboken hänvisades, dels ock att när detta skett därom underrätta justitieombudsmannen.

Den 29 december 1888 inkom Dahlström hit med en skrift, däri han, under åberopande af ovanligt trägna embetsgöromål, begärde anstånd till den 1 påföljande juli med upprättandet af det nya fastighetsregistret.

Då vidare besked från Dahlström ej förspordes under hela det följande året, 1889, afläts en skrifvelse till honom med anmodan att upplysa, huruvida de åtgärder, hvilka han, enligt hvad ofvan nämnts, hade att vidtaga i fråga om fastighetsboken, blifvit verkstälda.

Dahlström begärde då ytterligare anstånd med arbetets utförande till den 1 september 1890, enär han af hvarjehanda hinder urståndsatts att verkställa detsamma; åberopande Dahlström jämväl, att det af honom uppgjorda registret till fastighetsboken vore ganska användbart, ehuru ej så uppställdt, som justitieombudsmannen ansett nödigt, och icke lika omfattande.

Efter det äfven sistnämnda tid förflutit, utan att Dahlström inkommit med upplysning, att arbetet blifvit fullbordadt, och justitieombudsmannen i skrifvelse den 15 december 1890 ånyo anmodat honom att meddela, huruvida arbetet af honom utförts, tillkännagaf Dahlström, att åtskilliga förberedande åtgärder vidtagits, men att han icke fullständigt utfört hvad honom ålåge, hvarför han begärde anstånd intill den 1 maj 1891 för att inkomma med bevis, att arbetet blifvit verkställdt.

Ej heller det anstånd, som med anledning däraf lemnades Dahlström, medförde ett slut på detta ärende. Då han icke lät sig afhöra,

och justitieombudsmannen för den skull i skrifvelse den 10 juni 1891 begärde att ofördröjligen blifva underrättad, huruvida de ifrågavarande åtgärderna blifvit vidtagna, meddelade Dahlström till svar härå, att, emedan stadsfullmäktige i Marstrand i början af år 1891 fattat beslut att låta vidtaga ny reglering, kartläggning och numrering å vissa på stadens donationsjord Koön befintliga tomter, hvilka innehades under ständig besittningsrätt mot erläggande af årlig afgäld, hade Dahlström, vid det förhållande att de å dessa tomter uppförda byggnader skulle lagfaras och kunde intecknas, ansett sig böra före upprättandet af det nya registret afvakta verkställigheten af berörda reglering och numrering. Som dessa åtgärder först helt nyligen bragts till slut, hade Dahlström ännu icke hunnit fullständigt utföra det rörande fastighetsboken honom förelagda arbetet, men han skulle, så snart öfriga tjänstegöromål det medgåfve, och helt säkert innan 1891 års utgång, därom gå i författning.

Före denna tid inkom emellertid Dahlström med en skrift, hvari han, med förklaring att han såge sig ur stånd att inom den uppgifna tiden medhinna arbetet, utfäste sig att till den 1 juli 1892 hafva fullständigt afslutat detsamma.

Denna utfästelse infriade Dahlström ej. Till svar å en af mig den 2 november 1892 framställd skriftlig förfrågan uppgaf Dahlström, att han på grund af öfriga, ganska trägna göromål icke verkstält ifrågavarande arbete, hvarjämte Dahlström tillkännagaf, att han icke torde blifva i tillfälle att före den 1 juni 1893 afsluta detsamma, samt begärde ett sista anstånd till nämnda dag.

Den felaktighet i afseende å fastighetsboken i Marstrand och registret till densamma, som vid justitieombudsmannens besök hos rådstufvurätten anmärktes, var ingalunda af den omfattande beskaffenhet, att myckenheten af Dahlströms andra embetsgöromål, jämte hvad han i öfrigt föreburit, kunnat under hela den långa tid, som efter nämnda besök förflutit, utgöra hinder för bristernas afhjälpande. Det kunde därför ej betviflas, att endast felande god vilja orsakat, att Dahlström, trots gång på gång lemnade uppskof, icke afhjälpt bristfälligheten. Vid sådant förhållande syntes ett ytterligare anstånd icke leda till det åsyftade målet.

Jag anmodade därför advokatfiskalen i Göta hofrätt att inför hofrätten tilltala Dahlström och därvid yrka, ej mindre att denne måtte fällas till ansvar för den försummelse i embetet, hvartill han gjort sig skyldig genom sin fortsatta uraktlåtenhet att försätta fastighetsboken i fullständigt skick och förse densamma med fullständigt, på föreskrif-

vet sätt upprättadt register, än äfven att Dahlström måtte vid lämpligt äfventyr åläggas att inom viss tid hos hofrätten styrka, att han fullgjort den skyldighet, som af honom blifvit i omförmälda hänseende eftersatt.

Sedan Dahlström i sin till hofrätten afgifna förklaring erkänt sin försummelse och anhållit om rådrum för fastighetsbokens försättande i tillbörligt skick, företog hofrätten målet till afgörande *den 24 mars 1893* och pröfvade därvid, med stöd af 25 kapitlet 17 § strafflagen, lagligt döma Dahlström att för den försummelse i embetet, han i anmärkta hänseendet låtit komma sig till last, böta femtio kronor; hvarjämte hofrätten förelade Dahlström, vid vite af ett hundra kronor, att före den 1 november 1893 med bevis inför hofrätten styrka, att fastighetsboken blifvit försatt i påfordradt skick och försedd med fullständigt, på ofvan omförmäldt sätt upprättadt register.

Utslaget är ej öfverklagadt.

Åtskilliga embetsförsummelser af t. f. domhafvande.

Af handlingar, som ingåfvos af municipalstyrelsen i Örnsköldsviks köping, inhämtade justitieombudsmannen, bland annat: att, sedan kommunalstämman därstädes gjort underdånig framställning om köpingens skiljande i judicielt hänseende från Själevads tingslag af norra Ångermanlands domsaga samt förläggande under egen rådstufvurätt och magistrat, hade Svea hofrätt, med öfverlemnande af nådig remiss å denna framställning, i skrifvelse den 4 maj 1891 anmodat Konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län att i ärendet infordra yttranden från Själevads tingslagsbor och häradsrätt äfvensom tjänstförrättande domhafvanden i tingslaget; att Konungens befallningshafvande i anledning häraf genom resolution den 8 nyssnämnda månad och år anmodat t. f. domhafvanden i berörda tingslag, vice häradshöfdingen E. W. Höijer, att i omförmälda hänseende infordra tingslagsbornas och häradsrättens underdåniga yttranden samt därmed jämte eget underdånigt utlåtande och remisshandlingarna till Konungens befallningshafvande inkomma; att Konungens befallningshafvande sedermera, med föranledande af en från hofrätten ingången skrifvelse, den 12 december 1891 aflåtit anmaning till Höijer att fullgöra hvad i frågan på honom ankomme; samt att, sedan extra kommunalstämma med Örnsköldsviks köping den 24 februari 1892 uppdragit åt municipalstyrelsen därstädes att med stämmans makt och myndighet vidtaga de åtgärder, som kunde lända till att påskynda afgörandet af ifrågavarande för kommunen vigtiga ärende, municipalstyrelsen den 17 påföljande mars till behandling förehaft det sålunda åt

densamma lemnade uppdrag, därvid styrelsen, efter omförmälande af åtskilliga olägenheter och svårigheter, hvilka för Örnsköldsviks köping föranleddes af dröjsmål med ifrågavarande ärendes afgörande, beslutit att hos justitieombudsmannen anhålla om vidtagande af sådana åtgärder, att Höijer måtte förmås att så skyndsamt som möjligt afgifva det äskade utlåtandet.

Den af bilagor åtföljda framställning, som municipalstyrelsen i öfverensstämmelse med sitt sålunda fattade beslut gjorde, lät justitieombudsmannen genom Konungens befallningshafvande tillställa Höijer och lemnade honom därvid tillfälle att inom en vecka efter undfången del af densamma med tillhörande handlingar hit insända yttrande i anledning däraf samt förelade honom tillika att inom samma tid återställa handlingarna. Enligt justitieombudsmannen tillhandakommet bevis erhöll Höijer handlingarna den 7 april 1892. Då något svar från honom ännu den 5 påföljande maj icke försports och handlingarna ej heller återstälts, lät justitieombudsmannen genom Konungens befallningshafvande tillställa Höijer en skrifvelse, hvarigenom honom förelades att vid vite af femtio kronor inom åtta dagar efter erhållen del af densamma återsända handlingarna.

Sedan Höijer erhållit del af berörda skrifvelse, anförde han, med återställande af handlingarna, i en den 25 i sistnämnda månad hit ankommen skrift följande: ifrågavarande ärende rörande Örnsköldsviks afskiljande i judicielt hänseende från Själevads tingslag hade den 25 augusti 1891 behandlats vid tingslagets häradsrätt, hvarefter det ålegat Höijer att meddela yttrande i ärendet. Under den närmaste tiden efter sistnämnda dag hade han varit strängt upptagen af en mängd till domareembetet hörande göromål. Lagtima höstetinget med Själevads tingslag hade tagit sin början den 5 oktober och pågått under en tid af sex dagar, hvarpå Höijer under den närmaste tiden därefter haft att hålla två egodelningsrättssammanträden med syner ute å marken samt en af- och tillträdessyn å ett kyrkoherdeboställe. Han hade haft för afsigt att i påföljande december månad aflemna utlåtande jämte handlingarna angående Örnsköldsviks stadsrättigheter, men omkring medlet af nämnda månad hade han insjuknat, i följd hvaraf han under loppet af en vecka måst hålla sig inom hus, visserligen ej sängliggande, men dock mindre arbetsför, så att han icke kunnat egna sig åt något arbete af mera vidlyftig beskaffenhet. För att kunna afsluta höstetinget med Själevads tingslag omkring medlet af januari månad 1892 hade Höijer nödgats använda all kraft åt utarbetandet af tinget, men den 12 i nämnda månad insjuknat i influensa, som åtföljts af en elakartad

lungkatarr, hvadan han två gånger måst anhålla om tjänstledighet, som beviljats först från och med den 18 till och med den 25 januari och sedermera från och med den 28 i samma månad till och med den 24 därpå följande februari. Ehuru ej fullt återställd från sjukdomen, hade han den 25 och 26 februari afslutat höstetinget med Själevads tingslag, hvarefter han från och med den 7 till och med den 12 mars 1892 förrättat lagtima vintertinget med samma tingslag. I följd af ansträngningen vid tingets förrättande hade hans helsotillstånd försämrats, så att han under åberopande af läkarebetyg nödgats anhålla om ytterligare tjänstledighet, som beviljats från och med den 14 april till och med den 4 maj. Han vore sysselsatt med utarbetande af utlåtandet angående stadsrättigheter för Örnsköldsvik och skulle med det snaraste expediera detsamma. Slutligen uttalade Höijer den förhoppning, att, då han sålunda visat, att under en ganska lång tid sjukdom hindrat honom från fullgörandet af sitt åliggande i anmärkta hänseendet, justitieombudsmannen skulle låta vid hans afgifna förklaring bero.

Omförmälda, af Höijer till Svea hofrätt med ledighetsansökning insända läkarebetyg lydde sålunda:

»Att herr häradshöfding E. W. Höijer på grund af efter influensa qvarstående kraftnedsättning är i behof af en kortare tids tjänstledighet, intygar jag härmed på heder och samvete. Örnsköldsvik den 9 april 1892. Joachim Wallmark. Med. lic., lasarettsläkare.»

Af det anförda framgick att, sedan Höijer i sin egenskap af tjänstförrättande domhafvande i Själevads tingslag någon af de närmaste dagarne efter den 8 maj 1891 mottagit ifrågavarande remisshandlingar rörande skiljande af köpingen Örnsköldsvik i judicielt hänseende från Själevads tingslag samt tingslagsborna den 25 augusti 1891 blifvit i ärendet hörde äfvensom häradsrätten då yttrat sig, Höijer ännu den 21 maj 1892, då hans till justitieombudsmannen afgifna förklaring var dagtecknad, hvarken expedierat tingslagsbornas och häradsrättens yttranden eller afgifvit det honom i ärendet affordrade utlåtande, hvarom dock Konungens befallningshafvande i december 1891 påmint honom.

Höijer hade icke tillfredsställande förklarat det långvariga dröjsmål, som egt rum med expedierandet af de infordrade underdåniga utlåtandena. Hvad han anfört rörande det sätt, hvarpå hans tid måst efter den 25 augusti 1891 användas för andra embetsgöromål, samt rörande sitt helsotillstånd kunde icke öfvertyga justitieombudsmannen, att tillräcklig tid och tillfälle saknats för honom att under den förflutna tiden fullgöra den honom åliggande skyldighet att utarbeta och insända ifrågavarande yttrande, beträffande hvilket han icke ens påstod, att det-

samma skulle påkalla någon särskild möda och tidsutdrägt. Det syntes otvifvelaktigt, att Höijer borde kunnat redan under tidigare delen af 1891 års höst bereda sig läglighet att, utan obehörigt tillbakasättande af öfriga tjänstepligter, uppfylla sin berörda skyldighet. Om sådant emellertid varit för honom omöjligt, borde hans embetspligt manat honom att anmäla förhållandet hos hofrätten, som förvisso då skulle på hans begäran beviljat honom tjänstledighet under den för omförmälda ärendes behandling erforderliga tid.

Justitieombudsmannen fann för öfrigt anmärkningsvärdt, att, enligt hvad han från hofrätten inhämtade, Höijer, efter honom vid vite gifvet föreläggande att till hofrätten inkomma med upplysning om orsaken till dröjsmålet med expedierandet af det underdåniga utlåtandet, i skrifvelse den 9 april 1892 uppgifvit, bland annat, att han skulle afsända ifrågavarande underdåniga utlåtande med tillhörande handlingar före utgången af ofvan omförmälda tjänstledighet, som gick till ända den 4 maj. Någon anledning till, att utlåtandet icke ens då kunnat expedieras och att detsamma fortfarande den 21 maj var ofullbordadt, gitte Höijer icke uppgifva.

På nu anförda grunder samt i anseende till långvarigheten af ifrågakomna dröjsmål och vigten för Örnsköldsviks köping af stadsfrågans snabba afgörande fann justitieombudsmannen sig icke kunna underlåta att beifra den försummelse, som Höijer låtit komma sig till last, och detta så mycket mindre som han jämväl i sitt förhållande till justitieombudsmannen utan uppgifven anledning ådagalagt en senfärdighet, som i sin mån var egnad att sätta hans nit och pligttrohet i tvifvelsmål. Justitieombudsmannen uppdrog för den skull åt advokatfiskalen i Svea hofrätt att för berörda försummelse i fråga om den af kommunalstämman i Örnsköldsviks köping gjorda underdåniga ansökning ställa Höijer under tilltal inför hofrätten samt att därvid yrka ansvar å honom efter lag och sakens beskaffenhet äfvensom föreläggande för honom att, vid verkande äfventyr, inom förelagd, kort tid till vederbörande insända tingslagsbornas och häradsrättens yttrande samt eget utlåtande äfvensom de därtill hörande handlingar.

Sedan advokatfiskalen i enlighet härmed anhängiggjort åtal mot Höijer, inkommo emellertid remisshandlingarna samt berörda yttrande och utlåtande till hofrätten, i följd hvaraf advokatfiskalen afstod från yrkandet i afseende å dessa handlingars återställande.

Innan ännu detta åtal hunnit afgöras, yppade sig nya anledningar till anmärkningar mot Höijer vid det besök, justitieombudsmannen under embetsresan år 1892 gjorde i Höijers expedition, och den granskning, som därvid företogs af arkivhandlingar, hörande till de tingslag, inom

hvilka Höijer förestod domareembetet. Därvid anmärktes nämligen, förutom några smärre fel och ofullständigheter, som vid tillfället af Höijer afhjälptes och kompletterades, följande:

A) *att domboken för 1891 års hösteting med Själevads tingslag*, hvilket ting förrättats af Höijer, var uppsatt till och med § 253, men därvid saknade §§ 153—159. Beträffande dem upplyste Höijer, att en missparagrafering förelupit, i det att icke några mål och ärenden under dessa §§ handlagts. Denna uppgift vann stöd af de framvisade memorialanteckningarna. Efter § 253 i domboken fanns icke något mål eller ärende uppsatt, ej heller var domboken afslutad; och enligt memorialanteckningarna samt Höijers lemnade uppgifter var domboken beträffande åtskilliga mål och ärenden ännu ouppsatt, nämligen dels i fråga om fyra, som förekommit å sjette rättegångsdagen under tinget, dels beträffande fjorton, hvilka handlagts å sluttingsdagarne den 25 och 26 februari 1892. I två af nyssnämnda fyra mål voro utslagen uppsatta å lösa lappar, och hade utslagen, enligt hvad Höijer uppgaf, inom behörig tid öfversändts till Konungens befallningshafvande i länet för verkställighet. I tre af de vid sluttinget handlagda målen hade domar meddelats, men dessa domar voro icke ens uppsatta å lappar, utan endast i memorialprotokollet antydda.

Saköreslängden för tinget var uppsatt, men, enligt hvad Höijer på tillfrågan upplyste, hade icke något exemplar däraf öfversändts till kronofogden i orten.

B) *att domboken för 1891 års vinterting med Själevads tingslag*, äfven detta ting förrättadt af Höijer, ej var uppsatt längre än till och med § 281 under sjette rättegångsdagen af tinget, den 14 mars 1891.

Höijer anmälde, att utöfver de uppsatta målen och ärendena hade nämnda rättegångsdag förekommit endast två, ännu ej uppsatta mål, i ett af hvilka mål, enligt Höijers uppgift, å sluttinget afkunnats utslag, hvarigenom vederbörande åklagares i målet förda talan ogillats, under det att det andra målet genom å sluttinget afkunnadt beslut, hvartill koncept, uppsatt å särskild lapp, af Höijer förevisades, blifvit uppskjutet till fortsatt handläggning vid 1892 års lagtima vinterting med tingslaget. I det af Höijer företedda memorialprotokollet för ifrågavarande rättegångsdag, den 14 mars 1891, voro anteckningarna rörande samtliga mål och ärenden med undantag af nämnda två mål öfverstrukna.

Däremot var domboken, i hvad angick mål och ärenden, som handlagts dels vid särskilda sammanträden under tinget den 15 juli och den 25 augusti 1891, dels ock å sluttingsdagarne den 28 och 29 augusti 1891, helt och hållet ouppsatt. Enligt Höijers uppgift samt förevisade

memorialanteckningar skulle dessa mål och ärenden utgjort fyra vid det särskilda sammanträdet den 15 juli, ett vid sammanträdet den 25 augusti — detta ärende afsåg afgifvande af ofvanomförmälda af hofrätten infordrade yttrande — tre vid första sluttingsdagen den 28 augusti samt fem vid andra sluttingsdagen den 29 augusti; varande dock i ett af nyssomförmälda tre ärenden å ett af Höijer företedt löst papper uppsatt ett förordnande i koncept, i enlighet hvarmed Höijer uppgaf sig hafva utfärdat expedition. Saköreslängd för tinget fanns uppsatt, men hade enligt Höijers uppgift icke blifvit till verkställighet expedierad.

Beträffande ett å sluttingsdagen den 29 augusti 1891 handlagdt mål, hvilket uppskjutits till fortsatt handläggning å sjette rättegångsdagen af 1891 års hösteting med tingslaget, anmärktes att, vid genomseende af de till sistnämnda ting hörande protokoll och handlingar, ifrågavarande mål syntes icke hafva vid detta ting handlagts eller uppropats till handläggning; och förmenade Höijer, att detta berodde på den redan vid vintertinget lemnade upplysningen, att svaranden aflidit, hvadan käranden ej fullföljt målet.

Vidare anmärktes att i tolf under de första rättegångsdagarne af tinget handlagda mål, i hvilka häradsrätten tillkännagifvit, att utlåtande skulle meddelas vid tingets slut, något häradsrättens yttrande ej kunde igenfinnas. Enligt Höijers utsago hade i nämnda mål beslut eller utslag afkunnats å första sluttingsdagen, den 28 augusti 1891, samt därefter till vederbörande expedierats; och företedde Höijer särskilda lösa lappar, hvilka befunnos innehålla beslut eller utslag i dessa mål.

C) *att domboken för 1890 års hösteting med Själevads tingslag,* hvilket ting Höijer äfven förrättat, visserligen var uppsatt dels till och med femte rättegångsdagen, den 10 oktober 1890, med undantag af ett enligt memorialanteckningarna samma dag handlagdt mål, hvilket, efter det åtskilligt blifvit å ömse sidor till protokollet anfördt och vittnesförhör däri egt rum, blifvit, i anledning däraf att den i målet förda talan nedlagts, af rätten från vidare behandling afskrifvet, dels ock beträffande de å sjette rättegångsdagen, den 11 oktober 1890, handlagda mål och ärenden, men att däremot för sluttingsdagarne, den 18 och 19 februari 1891, allenast de då afkunnade utslag och beslut i förut under tinget handlagda mål införts i domboken, under det att icke något protokoll uppsatts öfver åtskilliga, enligt Höijers uppgift och i memorialprotokollet gjorda anteckningar, å berörda sluttingsdagar äfven handlagda mål och ärenden, nämligen sju å första samt åtta å andra sluttingsdagen; af hvilka sistnämnda ärenden dock ett fanns med blyerts uppsatt å en särskild

papperslapp, som af Höijer företeddes, under uppgift att protokollsutdrag i ärendet äfven expedierats.

På därom framställd förfrågan upplyste Höijer, att renovation af domboken för 1890 års hösteting med Själevads tingslag insändts till hofrätten, men tillspord, huru med renovationen af domboken rörande de ej ännu uppsatta ärendena förfarits, förklarade Höijer, att i det renoverade exemplaret icke intagits något angående dem bland ofvanuppräknade ärenden, hvilka bort i det renoverade exemplaret införas.

D) *att i domboken för 1889 års hösteting med Arnäs tingslag*, hvilket ting likaledes hållits af Höijer, protokollet i ett mål under § 169 icke fanns uppsatt, utan ett mellanrum af fem sidor var lemnadt mellan §§ 168 och 170 i domboken; och upplyste Höijer, att detta mellanrum var afsedt för införande af ett å nämnda ting handlagdt mål, hvilket förklarats hvilande i afbidan på afgörandet af ett annat mellan samma parter anhängigt mål, hvilket sistnämnda berodde på Kongl. Maj:ts pröfning.

Utöfver dessa, beträffande domböckerna iakttagna, ofullständigheter anmärktes äfven följande:

att protokollet öfver en, enligt anteckning å domboken för 1890 års vinterting med Själevads tingslag, den 1 februari 1890 hållen ransakning med häktad person icke blifvit uppsatt;

att förteckningar öfver dömde personer, i enlighet med föreskrifterna i kongl. kungörelserna den 4 maj 1855 och den 20 januari 1865, icke afsändts till kronofogden i orten efter den 15 oktober 1890; omfattande den då öfversända förteckningen tiden från och med den 1 juli till och med den 30 september 1890. Enligt hvad Höijer medgaf, hade jämväl efter nämnda tid personer blifvit inom Själevads och Arnäs tingslag dömda för sådana förbrytelser, som i nämnda författningar afsåges;

att protokoll öfver ett synerättssammanträde den 18 september 1889 inom Själevads tingslag icke kunde återfinnas; dock förklarade Höijer, att detsamma, enligt hvad han ville erinra sig, blifvit af honom vederbörligen uppsatt;

att i förmynderskapsförteckningarna anteckningar om aflemnande till gode männen af utdrag af förmynderskapsräkningar icke egt rum för senare tid än för år 1889; i fråga hvarom Höijer meddelade, att uppgifter från gode männen i allmänhet ordentligen inkommit såväl för år 1890 som för år 1891, och att anteckningar därom skulle införas under hösten 1892, då ock förelägganden för försumlige förmyndare att inkomma med utdrag af förmynderskapsräkningarna komme att meddelas;

att i konkursförteckningarna för såväl Själevads som Arnäs tingslag beträffande ett stort antal äldre konkurser anteckningar saknades dels om de af rätten eller domaren i konkurserna vidtagna åtgärder, dels ock om konkursernas fortgång i öfrigt och om deras afslutande, där sådant egt rum;

att protokollen vid första förhören och inställelsedagarne eller vid ettdera af dessa tillfällen i åtskilliga konkurser icke blifvit uppsatta, nämligen inom Själevads tingslag i fyra konkurser, som börjat under år 1890, äfvensom i alla under åren 1891 och 1892 började konkurser, med undantag allenast beträffande en, som börjat år 1891, och inom Arnäs tingslag i fem konkurser, började under år 1891 eller år 1892; samt

att, enligt hvad af konkursförteckningen för Arnäs tingslag framgick och jämväl af Höijer vitsordades, efter det J. E. Hägglöf den 29 februari 1892 inkommit med begäran om landbonden A. O. Hörnqvists i Bodum försättande i konkurstillstånd samt Hörnqvist den 5 påföljande mars i anledning häraf afgifvit infordrad förklaring, någon åtgärd i ärendet icke blifvit vidtagen eller beslut i anledning af ansökningen meddelats.

För samtliga nu anmärkta brister fann justitieombudsmannen Höijer, som under flera år nästan oafbrutet förvaltat domareembetet i Själevads och Arnäs tingslag, ensam bära ansvaret. Vid omförmälda besök hos honom förnekade Höijer ej heller sin felaktighet, men sökte urskulda sig därmed, att han under januari månad 1892 insjuknat uti influensa och af denna sjukdom sedermera haft upprepade anfall.

Denna sjuklighet, på grund hvaraf Höijer väl under år 1892 flera gånger sökt och erhållit ledighet för korta tider från domareembetets utöfning, ansåg justitieombudsmannen icke kunna med fog åberopas såsom ringaste ursäkt för de försumligheter i mångfaldiga afseenden och af synnerligen grof beskaffenhet, till hvilka Höijer, på sätt ofvan omförmälts, under år 1891 och dessförinnan gjort sig skyldig. Icke heller kunde denna sjuklighet anses utgöra nöjaktig förklaringsgrund därtill, att Höijer för de tider, under hvilka han år 1892 själf förvaltat domareembetet, uraktlåtit att ombesörja hvad därunder i embetsväg förekommit och blifvit anmärkt.

Af det skick, hvari en stor del af Själevads och Arnäs tingslags handlingar för senare tid vid justitieombudsmannens besök befunno sig, ansåg justitieombudsmannen framgå, att Höijer visat en så stor vårdslöshet och försumlighet i domareembetets utöfning, att sträng näpst härför var af nöden.

Justitieombudsmannen, som, på sätt redan förmälts, anbefalt sär-

skildt åtal mot Höijer för hans försumlighet i fråga om behandlingen af det ärende, som förekommit inför Själevads tingslags häradsrätt den 25 augusti 1891, uppdrog ytterligare åt advokatfiskalen i Svea hofrätt att för öfriga nu anmärkta fel, hvartill Höijer under utöfningen af domareembetet i Själevads och Arnäs tingslag gjort sig skyldig, ställa honom under tilltal inför hofrätten samt därvid å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet.

I den uti ärendet till advokatfiskalen aflåtna skrifvelsen omförmälde justitieombudsmannen tillika, att, då han under sitt nämnda besök hos Höijer efterfrågade, huru långt arbetena å 1892 års vinterting med Själevads och Arnäs tingslag fortskridit, meddelades honom att vintertinget med Arnäs tingslag, hvilket ting hållits af annan person, afslutats under juli månad, och att därtill hörande handlingar vore i det närmaste färdiga. För vintertinget med Själevads tingslag, hvilket ting börjat den 7 mars och förrättats af Höijer, voro småprotokollen uppsatta med undantag allenast af några få ärenden. Däremot var, enligt Höijers uppgift, domboken icke ens till någon del uppsatt, ehuru de företedda memorialanteckningarna gåfvo vid handen, att ej mindre än 275 till domboken hörande mål och ärenden förekommit under de egentliga rättegångsdagarne.

Häraf fann justitieombudsmannen med full tydlighet framgå, att, i händelse hofrätten icke genast afstängde Höijer från all befattning med domareembetets utöfning, Höijer måste för den närmaste framtiden vara fullt sysselsatt med fullbordandet af berörda vinterting samt således ej kunde egna någon tid åt afhjälpandet af förut anmärkta, äldre brister; och borde advokatfiskalen förty hos hofrätten yrka, att annan person måtte förordnas att afhjälpa nämnda brister, eller, därest detta icke bifölles, att Höijer måtte vid verkande äfventyr förpligtas att hafva desamma inom förelagd, kort tid afhulpna och sådant behörigen styrka.

Med anledning af justitieombudsmannens sistberörda framställning entledigade hofrätten Höijer, hvars förordnande tilländagick den 31 augusti, genom beslut den 2 september 1892 från vidare befattning med uppsättande af protokoll i mål och ärenden, som förekommit under vintertinget, och förordnade annan person att nämnda ting i laga ordning fortsätta och till slut bringa.

De mot Höijer i enlighet med justitieombudsmannens gifna uppdrag anhängiggjorda åtal afgjordes af hofrätten i ett sammanhang, därvid tillika till pröfning upptogs ett af advokatfiskalen väckt ansvarsyrkande angående för sent afslutande af ett ting. Höijer hade därförinnan förklarat sig öfver advokatfiskalens memorial den 31 augusti 1892

rörande de under embetsresan gjorda anmärkningarna, men uraktlåtit att afgifva förklaring i anledning af memorial den 9 juni 1892 rörande det först anbefalda åtalet. Härför fäldes han att utgifva försutet vite; och sedan hofrätten förelagt honom att inom viss tid fullgöra sin förklaringsskyldighet härutinnan, vid äfventyr att ej vidare varda hörd, fann hofrätten, då Höijer ändock underlät att inkomma med förklaring, detta icke utgöra hinder för sig att till afgörande företaga jämväl de i sistberörda memorial framstälda yrkandena, utan meddelade utslag *den 21 mars 1893.*

Hofrätten utlät sig däri: då remisshandlingarna i ärendet angående Örnsköldsviks köping äfvensom i samma ärende infordrade yttranden och utlåtande dåmera till hofrätten inkommit samt i följd häraf advokatfiskalen afstått från sitt yrkande om föreläggande för Höijer att till Konungens befallningshafvande öfverlemna berörda handlingar, erfordrades i denna del af målet ej vidare yttrande.

Beträffande målet i öfrigt, så, emedan upplyst vore att 1891 års lagtima hösteting med Själevads tingslag, hvilket ting af Höijer förrättats, afslutats först den 26 februari 1892 och Höijer i fråga om behandlingen af det i advokatfiskalens memorial af den 9 juni 1892 omförmälda ärende låtit komma sig till last den försummelse i domareembetets utöfning, för hvilken Höijer i samma memorial stälts under tilltal, samt Höijer medgifvit riktigheten af de i memorialet af den 31 augusti 1892 omförmälda anmärkningar; ty och som Höijer genom hvad han i samtliga dessa hänseenden låtit komma sig till last, därför han ej förebragt laga ursäkt, gjort sig förfallen till ansvar för grof vårdslöshet och försummelse i domareembetets utöfning; alltså och då Höijer genom hofrättens utslag den 26 september 1892 och således efter det de embetsfel, för hvilka Höijer i förevarande mål stode under tilltal, begingos, blifvit dömd jämlikt 25 kapitlet 17 och 22 §§ strafflagen, för underlåtenhet att till kronofogden i Norra Ångermanlands fögderi öfversända af denne under år 1890 hos Höijer såsom tillförordnad domhafvande i Själevads och Arnäs tingslag begärda slutliga utslag i vissa brottmål, att böta ett hundra kronor; samt följaktligen, jämlikt 4 kapitlet 8 § strafflagen, straffet för samtliga nu omförmälda förseelser skulle så bestämmas, som hade Höijer på en gång varit för alla dessa förseelser lagförd, pröfvade hofrätten rättvist att i förmågo af 25 kapitlet 17, 21 och 22 §§ strafflagen, jämförda med 4 kapitlet 3 § i samma lag, döma Höijer att för hvad han i samtliga ifrågavarande hänseenden låtit komma sig till last böta sex hundra kronor; dock att vid tillämpning af detta straff skulle iakttagas att däråt i laga ordning afräknades hvad Höijer af nyssberörda

honom förut ådömda straff redan kunde hafva utstått; och ålåge det Höijer att inom en månad efter erhållen del af hofrättens utslag i detta mål *dels* hos hofrätten styrka, med bevis från tjänstförrättande domhafvanden i Själevads och Arnäs tingslag: att Höijer uppsatt det felande protokollet i domboken för 1889 års hösteting med Arnäs tingslag samt ofvan omförmälda, i domböckerna för 1890 års hösteting och 1891 års vinter- och hösteting med Själevads tingslag felande protokoll och beslut, med undantag af protokollet öfver det den 25 augusti 1891 handlagda ärendet, äfvensom att Höijer afslutat och underskrifvit samma domböcker; att Höijer uppsatt protokoll öfver förenämnda, den 1 februari 1890 hållna ransakning och öfver synerättssammanträdet den 18 september 1889, därest sådant af Höijer uppsatt protokoll icke tillrättakommit, äfvensom vid första förhören och inställelsedagarne i de konkurser, i hvilka, enligt hvad anmärkts, sådana protokoll ej funnes uppsatta; att Höijer för tiden från och med år 1890 till och med den 31 augusti 1892, med hvilken dag Höijers förordnande att förvalta domareembetet i Själevads och Arnäs tingslag upphört, i förmynderskapsförteckningarna för båda tingslagen gjort anteckningar om uppgifter, som under tiden inkommit från vederbörande gode män för tillsyn å förmynderskap angående till dem aflemnade förmyndareräkningar; och att Höijer i konkursförteckningarna för båda tingslagen verkstält ofvanberörda felande anteckningar, som bort göras af Höijer under den tid, han förvaltat domareembetet i dessa tingslag; samt med bevis från kronofogden i Norra Ångermanlands fögderi: att Höijer till kronofogden afsändt saköreslängder för 1891 års vinter- och hösteting med Själevads tingslag och stadgade förteckningar öfver dömda personer för tiden efter den 30 september 1890 till och med juni månad 1892, *dels* ock till hofrätten insända renoveradt exemplar af domboken för 1890 års hösteting med Själevads tingslag i fråga om de å sluttingsdagarne af tinget handlagda ärenden, som bort införas, men ej upptagits i det redan till hofrätten aflemnade renoverade exemplaret af domboken för sistberörda ting, allt vid äfventyr att, därest något af hvad sålunda blifvit Höijer ålagdt ej fullgjordes, annan person af hofrätten förordnades att på Höijers bekostnad verkställa hvad eftersatt blifvit.

Detta utslag vann laga kraft. Sedan den Höijer för fullgörande af de gifna föreläggandena lemnade tid förflutit, utan att Höijer stält sig desamma till efterrättelse, förordnade hofrätten annan person att på Höijers bekostnad utföra hvad af Höijer blifvit eftersatt.

Försummelse af utmätningsman m. m.

Af handlingar, som sakföraren F. E. Hallén jämte en klagoskrift ingifvit, inhämtade jag, att handlanden F. Nibelius i en till kronofogden i Tjusts fögderi E. Samzelius den 20 mars 1891 aflemnad skrift anhållit om uttagande hos kettingsmeden E. Carlsson i Gunnebo af 8 kronor 90 öre på grund af en skriften bifogad räkning, däri Carlsson påförts nämnda belopp för åtskilliga inrop å en den 5 april 1890 hållen auktion; att vid ett med anledning häraf hos Carlsson den 22 juni 1891 anstäldt utmätningsförsök Carlsson, hvilken erkänt nämnda skuld, befunnits sakna tillgång till skuldens gäldande; samt att Nibelius i en den 1 juli 1891 dagtecknad handling, under tillkännagifvande att Hallén samma dag till Nibelius erlagt full liqvid för ifrågavarande fordran, i följd häraf på Hallén öfverlåtit fordringen.

I omförmälda klagoskrift anförde Hallén, att kronofogden Samzelius först den 13 juni 1891 remitterat nämnda utmätningsärende till vederbörande länsman för verkställighet, samt att Samzelius under tiden mellan den 20 mars och den 13 juni 1891 i ärendet ej vidtagit annan åtgärd, än att han med posten tillsändt gäldenären underrättelse därom, att utmätning för fordringen blifvit sökt, för hvilken underrättelse Samzelius tillgodoräknat sig ersättning med 2 kronor; och yrkade Hallén, att, då på grund af 139 § utsökningslagen det vore Samzelius' skyldighet att hålla Hallén, såsom innehafvare af Nibelius' rätt, skadeslös, för det att fordringen hos Carlsson ej utbekommits, åtal mot Samzelius måtte anställas för försumlighet vid utmätningsärendets behandling samt påstående väckas om förpligtande för Samzelius att till Hallén utgifva 15 kronor 90 öre, däraf 8 kronor 90 öre motsvarade nämnda fordran hos Carlsson samt 7 kronor utgjorde ersättning för underrättelse- och undersökningskostnader, hvilka Hallén med sistnämnda belopp till Samzelius erlagt.

Därjämte yrkade Hallén, att Samzelius måtte särskildt tilltalas, för det han obehörigen belastat Hallén med den i berörda 7 kronor inbegripna utgift af 2 kronor för omförmälda, af Samzelius i bref till Carlsson afsända underrättelse rörande den sökta utmätningen. Till stöd för sistnämnda yrkande anförde Hallén i klagoskriften, att i anseende till bestämmelserna i 55 § utsökningslagen vore i fråga om auktionsfordran en dylik underrättelseåtgärd alldeles betydelselös, därest icke gäldenären i godo infriade sin skuld. Vid sådant förhållande borde underrättelsekostnaden blifva en sak mellan utmätningsmannen och gäldenären och följaktligen fordringsegaren ej belastas med denna kostnad. Äfven om underrättelses utsändande med posten i andra fall vore med lagens mening förenligt, syntes dock underrättelse i fråga om utmätning

af auktionsfordran icke böra förekomma. Debiteringen af 2 kronor för underrättelses uppsättande och kuvertering saknade jämväl stöd af lag.

Öfver klagoskriften hörd, androg Samzelius i afgifvet yttrande bland annat följande:

Samzelius betviflade visserligen, att, efter det vid utmätningsförsök den 22 juni 1891 gäldenären befunnits sakna utmätningsbar tillgång, Hallén, såsom den företedda öfverlåtelsehandlingen syntes antyda, redan den 1 juli 1891 till Nibelius erlagt full liqvid för ifrågavarande fordran och i följd däraf genom Samzelius' uraktlåtenhet lidit förlust. Af å kronofogdekontoret i hufvudskrift befintliga handlingar, däraf bestyrkta afskrifter bifogades Samzelius' afgifna yttrande, inhämtades nämligen att Hallén på grund af en å kronofogdekontoret aflemnad och af Nibelius utfärdad, först den 8 juli 1891 dagtecknad fullmakt den 10 i sistnämnda månad återtagit handlingarna uti ifrågavarande exekutionsmål, därvid Hallén jämväl utan ringaste anmärkning eller gensägelse erlagt i exekutionsdiariet antecknade exekutionskostnader. Huru emellertid än härmed förhölle sig, vore det onekligt, att till följd af förbiseende från Samzelius' sida handlingarna i detta exekutionsmål under pågående träget arbete med redovisningen för årets kronouppbörd blifvit förlagda och icke förr än den 13 juni 1891 för verkställighet utsändts till länsmannen L. J. Söderberg, så att utmätningsförsök icke blifvit verkställdt inom den i 139 § utsökningslagen stadgade tid. Samzelius funne sig fördenskull lika villig som skyldig att till Hallén utgifva fordrade beloppet, 15 kronor 90 öre, hvilket belopp Hallén, om han direkt vändt sig till Samzelius, genast erhållit. På sätt af ett Samzelius' yttrande närlagdt bevis inhämtades, hade Samzelius redan genom två stämningsmän sökt tillställa Hallén beloppet, men som Hallén i anseende till bortresa därvid icke anträffats, hade Samzelius i assureradt bref med posten tillsändt Hallén beloppet.

Genom hvad sålunda blifvit anfördt ansåge Samzelius sig hafva tillräckligt yttrat sig öfver Halléns ersättningsanspråk. Hvad åter hans ansvarsyrkanden beträffade, ville Samzelius, som redan vidgått den uraktlåtenhet, han i följd af trägna tjänstegöromål låtit komma sig till last i fråga om fördröjd exekution uti ifrågavarande ärende, underkasta sig det ansvar, som, i händelse åtal skulle anses erforderligt, kunde drabba honom.

Halléns yrkande om ansvar å Samzelius, för det denne belastat honom med en utgift af 2 kronor för en af Samzelius den 21 mars 1891 gäldenären E. Carlsson med posten tillsänd underrättelse därom, att utmätning för ifrågavarande fordran blifvit sökt, ville Samzelius

däremot något vidlyftigare bemöta. I fråga om påståendet, att det icke skulle vara lagenligt att före utmätning för fordran af ifrågavarande beskaffenhet utsända underrättelse till gäldenären om fordringsegarens handräckningsbegäran, ansåge sig Samzelius allenast behöfva påpeka, att 59 och 60 §§ i utsökningslagen, hvilka innehölle de allmänna föreskrifterna om underrättelses meddelande, ej stadgade något undantag i fråga om auktionsfordran. Väl föreskrefves i 55 § att utmätning ej finge ske i annat fall, än att gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkände skulden. Men denna föreskrift syntes ej innebära ringaste antydan därom, att utsändande af dylik underrättelse på grund af kraf för auktionsfordran ej skulle vara af lag tillåtet. I de allra flesta fall, då underrättelse utsändes, erlades liqviden frivilligt af gäldenären till undvikande af de med utmätning förenade ojämförligt större kostnader; och om gäldenären, såsom i förevarande fall, saknade utmätningsbar tillgång samt exekutionskostnaderna i följd däraf enligt 164 § utsökningslagen skulle gäldas af sökanden, vore det ju för sökanden en gifven fördel, att utmätningsförrättaren icke företoge utmätningsresan, utan att underrättelse förut lemnats, hvarigenom sökanden besparades den betydligt drygare kostnaden af en resa, som, i händelse gäldenären ej anträffades, endast medförde det resultat, att underrättelse kunde meddelas gäldenärens husfolk eller anslås å hans husdörr. I förevarande fall hade gäldenären, på sätt inhämtades af en Samzelius' yttrande i bestyrkt afskrift bilagd utmätningsrapport från länsmannen Söderberg, vid utmätningsförsöket jämväl erkänt såväl krafvets riktighet, som att han genom posten emottagit underrättelsen. Om gäldenären gjorde jäf mot krafvet, kunde under inga omständigheter, i det afseende jäf blifvit anmäldt, utmätning företagas. Medgåfve åter gäldenären krafvet, men förnekade, att han mottagit underrättelsen, torde väl sanningslösheten af sistberörda uppgift i de allra flesta fall uppenbarligen ådagaläggas af utmätningsmannens anteckning i dagboken om underrättelsens utsändande och innehållet däraf, utmätningsmannens postbok och postverkets rekommendationsqvitto samt gäldenärens till postverket aflemnade recepisse å den utqvitterade försändelsen, hvarför kostnaden för underrättelsen efter Samzelius' åsigt borde uttagas hos gäldenären, om han egde tillgång, men eljest hos fordringsegaren.

I fråga åter om Halléns påstående, att debiterandet af 2 kronor för uppsättandet och kuverterandet af dylik underrättelse saknade stöd af lag, ville Samzelius hänvisa till stadgandet i 1 § af kongl. förordningen angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål samt till stämningsmän med mera den 12 juli 1878, där det

hette: »för utmätning, försäljning af utmätt lösegendom, qvarstad, vräkning eller annan förrättning eller handräckning, som i utsökningslagen afses, erlägges till utmätningsman, som förrättningen verkställer, 2 kronor». Detta stadgande syntes Samzelius alldeles klart; och om tillämpningen däraf i afseende på utsändandet af underrättelse med posten skulle förefalla någon tvifvelaktig, borde all tvekan försvinna, om man betänkte, att, därest utmätningsmannen gjorde resa för att anställa utmätning, men ej anträffade gäldenären och i följd däraf endast kunde meddela underrättelse om förestående utmätning, arfvode af 2 kronor, förutom skjutsersättning, otvifvelaktigt skulle utgå till förrättningsmannen, oaktadt med resan ej vunnits annat resultat, än att underrättelse meddelats. Ansåges ersättningen åter för hög för ett hastigt uträttadt tjänstegöromål, ville Samzelius påpeka, att i många fall, just till exempel i fråga om auktionsräkningar, hvaraf åtminstone inom Tjusts fögderi icke sällan åtskilliga mot samma person i en handräckningsbegäran sammanfördes, ränteberäkningen kunde vara tidsödande, och att för öfrigt ersättningen icke vore väsentligen större än den, som utbetalades för utfärdandet af ett vederhäftighetsbevis eller ett bevis därom, att viss fast egendom icke vore utmätt. För sin del funne Samzelius således Halléns uppfattning alldeles oriktig och bestrede allt afseende å hans däråa grundade ansvarspåstående.

Efter det Hallén lemnats tillfälle att taga del af hvad Samzelius sålunda anfört, vidhöll Hallén i afgifna påminnelser sina ansvarsyrkanden, med vitsordande däraf att Samzelius till Hallén levererat det af honom fordrade ersättningsbeloppet, 15 kronor 90 öre.

Uti en särskild hit ingifven skrift hade vidare O. E. Carlsson i Helgsjö angifvit, att Samzelius såsom tjänstebref till vederbörande gäldenärer utsändt sådana underrättelser, hvilka i 60 § utsökningslagen omförmälas; och yrkade angifvaren, som vid skriften fogade handlingar till styrkande af sin angifvelse, att åtal för nämnda förfarande måtte anställas mot Samzelius.

Jämväl häröfver fick Samzelius afgifva förklaring, därvid han vidgick, att han, för nedbringande till minsta möjliga belopp af exekutionskostnaden för enskilda parter, plägade såsom rekommenderade tjänstebref utsända dylika underrättelser till gäldenärerna i privata exekutionsmål i de fall, då han ansåge sig kunna hafva någon anledning antaga, det gäldenären efter erhållen underrättelse skulle frivilligt, d. v. s. utan utmätning, erlägga det utdömda beloppet. Att ett sådant användande af tjänstebref vore olagligt, hade Samzelius ej kunnat föreställa sig. Icke borde väl en dylik portoafgift drabba gäldenären eller bekostas af

utmätningsmannen. Då 60 § utsökningslagen föreskrefve, att dylik underrättelse, för att anses giltig, skulle meddelas genom utmätningsman, borde väl afsändandet af en sådan, skriftligen affattad, anses såsom en tjänsteåtgärd.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann jag mig böra åtala Samzelius för de embetsfel, jag ansåg honom i angifna hänseenden hafva låtit komma sig till last. Jag kunde så mycket mindre underlåta detta, som Samzelius endast i fråga om den försummade redovisningen vidgick, att han felat, men i öfrigt sökte försvara sitt handlingssätt och icke syntes sinnad att rätta detsamma. Jag utfärdade fördenskull för vederbörande åklagare instruktion, däri jag bland annat anförde följande:

Hvad först beträffade det förelupna dröjsmålet med åtgärder för uttagande hos E. Carlsson af Nibelius' ifrågavarande fordran, hade Samzelius, med erkännande däraf, att han gjort sig skyldig till förbiseende och vårdslöshet, förklarat, att han underkastade sig det ansvar, som därför, i händelse af åtal, kunde drabba honom.

Vidkommande åter Halléns yrkande om ansvar å Samzelius, för det denne belastat Hallén med en utgift af 2 kronor för den i bref till gäldenären utsända underrättelsen, hade Samzelius bestridt detta ansvarsyrkande såsom obefogadt. De skäl, som han anfört till stöd för sin i detta afseeende uttalade och förfäktade åsigt, syntes dock icke hållbara. Visserligen funnes icke i de af Samzelius åberopade §§ 59 och 60 utsökningslagen stadgadt undantag i fråga om auktionsfordran från de i samma §§ meddelade bestämmelser angående gäldenärs underrättande, att utmätning för fordran blifvit sökt. Men nämnda §§ afsåge oförtydbart att genom gäldenärens underrättande om utmätningsansökningen möjliggöra utmätningens verkställande äfven i gäldenärens frånvaro, under det att i 55 § af nyssberörda lag uttryckligen föreskrefves att utmätning för fordran, som enligt protokoll öfver offentlig auktion härledde sig från inrop af lös egendom och vore till betalning förfallen, ej finge ske, därest ej gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkände skulden, således icke i hans frånvaro. 59 § talade ju ock om underrättelse såsom vilkor, i visst fall, allenast för verkställande af utmätning för fordran, som i 54 § afsåges. Häraf syntes tydligt framgå att de i 59 och 60 §§ meddelade bestämmelser icke afsåge sådan fordran, som i 55 § omförmäldes, och att således, om en utmätningsman underrättade en gäldenär, att utmätning sökts för sådan fordran, som i 55 § sades, kostnaden för dylik underrättelses meddelande icke kunde anses vara sådan nödig kostnad, som i 164 § utsökningslagen

omnämndes. Samzelius hade följaktligen icke varit berättigad att af Hallén utkräfva godtgörelse för omförmälda underrättelse; utan hade Samzelius, såsom Hallén framhållit, jämväl i detta afseende förfarit felaktigt.

Hvad för öfrigt beträffade själfva beloppet, 2 kronor, af den för underrättelsens utsändande utkräfda ersättningen, saknade Samzelius stöd för sin åtgärd att debitera nämnda belopp — äfven i det fall, att underrättelses utsändande behörigen skedde, jämlikt 59 och 60 §§ utsökningslagen. Det af Samzelius med afseende härå åberopade lagrum vore härvid ingalunda tillämpligt. Enligt berörda stadgande egde utmätningsman, hvilken verkställde förrättning eller handräckning, som i utsökningslagen afsåges, att härför erhålla 2 kronor. Att uppsätta och kuvertera en underrättelse till gäldenär därom, att utmätning blifvit för viss fordran sökt, syntes ej kunna rubriceras såsom någon förrättning eller handräckning, som i utsökningslagen afsåges. Det af Samzelius för bestyret med underrättelses utsändande utkräfda belopp torde ej kunna betraktas annorlunda än som lösen för den skriftliga underrättelsen, men sådan lösen vore ej i lag stadgad.

Gäldenär eller borgenär finge således enligt mitt förmenande icke betungas med någon dylik kostnad. Däremot borde gäldenär eller borgenär godtgöra själfva postafgiften för underrättelses utsändande, hvilket alltså icke syntes mig få ske med anlitande af tjänstebrefsrätt. En af utmätningsmannen utfärdad skriftlig underrättelse vore visserligen en handling, som han å tjänstens vägnar vore skyldig att expediera. Men om utmätningsmannen, i det lofvärda syftet att söka nedbringa utmätningskostnaderna, sände underrättelsen med posten, borde statsverket ej vidkännas utgiften för försändelsen, utan densamma skulle gäldas såsom andra utsökningskostnader enligt 164 § utsökningslagen. Vid gjorda förfrågningar hos särskilda utmätningsmän hade jag ock städse fått till svar, att tjänsteförsändelse i dylika fall icke af dem användes. I ett likartadt fall, nämligen i fråga om de kallelser å borgenärer i konkurs, som domaren eller rätten hade att å embetets vägnar expediera, framginge af gällande föreskrifter att dessa handlingar icke finge på statsverkets bekostnad expedieras, utan postafgiften skulle ersättas af konkursboet. Samzelius åtgärd att såsom tjänstebref utsända omförmälda underrättelse måste således anses såsom ett tjänstefel.

I enlighet med de i berörda instruktion lemnade anvisningar anhängiggjordes åtal mot Samzelius vid rådstufvurätten i Vestervik. *Den 27 mars 1893* afdömdes målet genom utslag, däri rådstufvurätten, efter redogörelse för hvad i målet förekommit beträffande den

af Hallén gjorda angifvelse, yttrade, att, som Samzelius, vore förvunnen att hafva dels försummat att, i enlighet med stadgandet i § 139 utsökningslagen, inom två månader efter emottagandet af Nibelius' ofvanberörda skrift förrätta utmätning hos E. Carlsson i Gunnebo och dels obehörigen påfört den senare och sedermera uppburit underrättelsekostnad, funne rådstufvurätten, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, lagligt fälla Samzelius att för den försummelse och det oförstånd, som låge honom till last, böta tjugufem kronor, hvarjämte Samzelius, som till Hallén återburit nämnda underrättelsekostnad jämte undersökningsumgälderna, ålåge att ersätta dennes utgifter i målet med nitton kronor 90 öre och att till honom utgifva lösen för rådstufvurättens protokoll och utslag med åtecknade belopp.

Beträffande åtalet i öfrigt vore upplyst att Samzelius, som för verkställighet emottagit domstols utslag, hvarigenom O. E. Carlsson i Helgsjö ålagts betalningsskyldighet, härom meddelat denne underrättelse och att Samzelius afsändt densamma med allmänna posten och därvid till försändelsen begagnat tjänstefrimärke; men då till de försändelser, för hvilka, enligt 2 § i kongl. förordningen den 5 december 1873 angående upphörande af fribrefsrätt med mera, postafgift gäldades af allmänna medel, icke vore att hänföra skrifvelser mellan utmätningsman och gäldenär i enskilda utsökningsmål, funne rådstufvurätten, jämlikt § 6 mom. 1 i nämnda kongl. förordning, lagligt fälla Samzelius att, för det han obehörigen användt tjänstefrimärke, böta femtio kronor; hvarjämte Samzelius förpligtades att till statsverket återgälda det belopp af 30 öre, hvarmed ifrågavarande försändelse i tjänstefrimärke försetts.

Öfver detta utslag anförde Samzelius besvär hos Göta hofrätt, som, jämlikt utslag *den 26 maj 1893*, fann skäl ej hafva förekommit, ledande till ändring i rådstufvurättens utslag. De af Samzelius härefter anförda underdåniga besvär i målet hafva ännu icke blifvit pröfvade.

Olaga häktning.

I en hit ingifven klagoskrift anmälde hemmansegaren E. Larsson i Åtorp länsmannen A. E. Holmblad till åtal, för det denne den 11 december 1891 obehörigen häktat och till länscellfängelset i Örebro införpassat klagandens son, ynglingen Emil Natanael Larsson, hvilken den 1 förutgångne november råkat att med ett hagelskott såra skrädderiarbetaren C. J. Sjöqvist i ansigtet.

Af ett vid nämnda skrift fogadt utdrag af protokoll, hållet vid urtima ting med Glanshammars häradsrätt den 30 december 1891, inhämtades: att Holmblad, sedan polisundersökning af honom hållits, till Konungens befallningshafvande i Örebro län den 3 november 1891 aflåtit rapport rörande nämnda tilldragelse och därvid, efter omförmälande af de omständigheter, under hvilka ynglingen Larsson kommit att aflossa det skott, som träffat Sjöqvist, förklarat, att Holmblad ej kunde tro, att ynglingen Larsson velat skada Sjöqvist, till hvilken han säkerligen ej burit agg, utan att lättsinnigt okynne torde varit orsaken till den svåra kroppsskada, som drabbat Sjöqvist; att, efter det med anledning af Holmblads rapport länsstyrelsen i skrifvelse den 20 november 1891 anmodat Holmblad att vid Glanshammars häradsrätt mot vederbörande föra den talan, hvartill omständigheterna föranledde, Holmblad, med åberopande af nyssomförmälda rapport, i en den 7 december 1891 till Konungens befallningshafvande aflåten skrifvelse anhållit, att urtima ting måtte hållas för ransakning med ynglingen Larsson och möjligen medbrottslige angående den af honom å Sjöqvist föröfvade svåra kroppsskada, hvars orsak syntes behöfva judicielt utredas; att Holmblad i skrifvelsen tillkännagifvit, det ynglingen Larsson införpassades till länscellfängelset, enär Holmblad ej ansåge osannolikt, att han eljest genom bortresa komme att befria sig från sitt svåra ansvar, hvarjämte i skrifvelsen tillagts att ynglingen Larsson hade flera syskon i Amerika och att hans föräldrar vore i ganska goda ekonomiska omständigheter; att, sedan på grund häraf ransakning blifvit af länsstyrelsen begärd hos vederbörande domhafvande och utsatts till ofvannämnda dag, den 30 december 1891, Holmblad vid ransakningstillfället företett ett den 1 i sistnämnda månad utfärdadt läkareintyg rörande den Sjöqvist öfvergångna skadan, enligt hvilket intyg skottet komme att för all framtid medföra en betydande vanställning af Sjöqvists ansigte och möjligen äfven, i följd af rubbning i det inbördes läget af munhålans ben, svårighet för födans söndertuggande och nedsväljande; att Holmblad vid häradsrätten yrkat ansvar å ynglingen Larsson för den skada, som tillskyndats Sjöqvist, men tillika förklarat, att han önskade få höra vittnen, innan han bestämde, om han skulle yrka ansvar för skadan såsom tillfogad med uppsåt eller endast genom vårdslöshet; att ynglingen Larsson inför häradsrätten afgifvit berättelse rörande förloppet vid ifrågavarande tillfälle och förklarat, det han ej vetat, att den bössa, hvarmed skottet aflossats, vid tillfället varit laddad, samt att han ej heller afsett att tillfoga Sjöqvist skada; att, sedan vittnesförhör hållits med två personer, hvilka bland annat förmält, att de icke hade någon anledning att antaga, det yng-

lingen Larsson vid ifrågavarande tillfälle afsett att skada Sjöqvist, Holmblad förklarat, det han fortfarande trodde, att ynglingen Larsson vid skottets aflossande icke afsett att skada Sjöqvist, utan att skadan orsakats af lättsinne och slarf; att å den tilltalades sida gjorts gällande att, då enligt en vid ransakningstillfället företedd skriftlig handling öfverenskommelse med Sjöqvist träffats om skadestånd, samt att denne skulle afstå från alla ansvarsyrkanden, Holmblad icke egde rätt att föra talan i målet; att Holmblad härtill genmält, det han af Konungens befallningshafvande blifvit beordrad att anhängiggöra åtalet; samt att häradsrätten i utslag den 30 december 1891 yttrat, att, enär, då Holmblad förklarat sig anse det skott, därmed orsakats den med åtalet afsedda kroppsskada, icke hafva aflossats med uppsåt att skada, i målet allenast vore fråga om skada af vållande, hvarom i 17. § 14 kapitlet strafflagen nämndes, men sådant vållande, enligt 2 mom. i 45 § af sagda kapitel och lag, ej finge åtalas af annan än målsegande, funne häradsrätten Holmblads i målet framstälda ansvarsyrkande icke föranleda vidare yttrande, vid hvilken utgång ynglingen Larsson genast skulle försättas på fri fot och Holmblad, som sålunda icke varit befogad anställa åtalet, förpligtades godtgöra de i målet afhörda vittnena.

I sin ofvannämnda klagoskrift anförde hemmansegaren Larsson, att, oaktadt i berörda läkareintyg ej ens antyddes det skottskadan varit af lifsfarlig beskaffenhet, och Holmblad sålunda saknat befogenhet att ingripa, Holmblad likväl företagit sig att införpassa klagandens son till länscellfängelset, där han sutit häktad och iklädd fångkläder från den 11 till den 30 december 1891. Huru hårdt detta drabbat både honom, klaganden och dennes familj kunde bättre kännas än beskrifvas. Klaganden hade emellertid sannolikt afstått från att anmäla Holmblad till åtal, om denne varit nödsakad att hastigt ingripa och därvid öfverskridit sin befogenhet. Men från den 1 november 1891, då olyckan timade, till häktningstillfället i december hade han haft god tid att noga öfverväga saken. Klaganden ansåge det vara sin pligt att icke låta Holmblad saklöst förfara godtyckligt och olagligt och ville för den skull anmäla honom till åtal, under anhållan tillika att, om saken hänskötes till domstol, därstädes få framställa sina ersättningsyrkanden.

I det yttrande, som justitieombudsmannen genom Konungens befallningshafvande infordrade från Holmblad, anförde denne följande. Att skottsåret varit af lifsfarlig beskaffenhet framginge tydligt af det utaf Holmblad till häradsrätten ingifna utlåtande af läkare. Det vore nästan ett under, att Sjöqvist kunnat till lifvet räddas. Uppenbarligen hade Sjöqvist icke kunnat till Holmblad anmäla ynglingen Lars-

sons tilltag. Af det polisförhör, Holmblad hållit omedelbart efter det händelsen timat, hade icke bestämdt framgått det orsaken till olyckan endast varit vållande, utan undersökning inför rätta hade blifvit nödvändig. Att Holmblad för att kunna åstadkomma sådan företagit häktningsåtgärden hade af skäl, som han i sin skrifvelse af den 7 december 1891 till länsstyrelsen angifvit, varit nödvändigt. Holmblad hemställde, att den gjorda anmälan ej måtte till åtal föranleda, så mycket mindre som länsstyrelsen anmodat honom att ej låta saken emot ynglingen Larsson förfalla.

Uti inlemnade påminnelser påpekade klaganden, att vid polisförhöret intet annat framgått, än hvad sedan vid häradsrätten förekommit, och att ingen anledning gifvits till antagande, att skadan tillfogats med uppsåt. Den till en början rådande ovissheten, om olyckan skulle medföra dödlig utgång, hade redan genom en stadig förbättring häfts, innan klagandens son häktats. Äfven om olyckshändelsen haft dödlig utgång, läte häktningen under för handen varande omständigheter sig icke försvara.

Vid öfvervägande af hvad i ärendet förekommit fann justitieombudsmannen, att Holmblad ej borde undgå näpst för det klandrade förfarandet. Justitieombudsmannen uppdrog därför åt Konungens befallningshafvande att förordna åklagare för utförande af åtal mot Holmblad. I den af justitieombudsmannen för åklagaren utfärdade instruktion yttrades bland annat följande.

Den skada, som genom det aflossade skottet drabbade Sjöqvist, var af den beskaffenhet, som i 10 § af 14 kapitlet strafflagen benämndes svår kroppsskada. Hvarken vid polisundersökningen eller vid häradsrätten hade emellertid något utrönts, som kunnat föranleda till antagande, att ynglingen Larsson *uppsåtligen* tillfogat Sjöqvist skadan, så att han förty borde hemfalla under ofvannämnda 10 §:s straffbestämmelser. Ehuru Holmblad i skrifvelsen den 7 december 1891 yttrat, att orsaken till nämnda skada behöfde judicielt utredas, och ehuru han inför häradsrätten, vid sin framställning om vittnens hörande, syntes vilja antyda tveksamhet, om han skulle anse skadan tillfogad med uppsåt eller genom vårdslöshet, förklarade han dock själf dels i skrifvelsen den 3 november, att han icke kunde tro, att ynglingen Larsson velat skada Sjöqvist, till hvilken han säkerligen icke burit agg, utan förmenade lättsinnigt okynne vara orsaken till händelsen, dels efter vittnesmålens afläggande, att han *fortfarande* trodde, att den tilltalade icke afsett att skada Sjöqvist, utan att skadan orsakats af lättsinne och slarf. Den gärning, som låg ynglingen Larsson till last, borde således — därest densamma ej kunde anses hafva skett af ren våda — betraktas såsom timad genom vållande och hade jämväl så betraktats af Holmblad. Gärningen

blef alltså, på sätt i häradsrättens utslag ock uttalades, hänförlig under 14 kapitlet 17 § strafflagen, hvilket lagrum stadgade straff af böter eller fängelse i högst sex månader, om någon ouppsåtligen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse vore vållande till kroppsskada, som i 10 § nämnd vore.

Beträffande åtalsrätten i fråga om brott, som fölle under 14 kapitlet 17 § strafflagen, stadgades i 45 § 2 mom. af samma kapitel: »vållande, hvarom i 17 § sägs, må ej åtalas af annan än målsegande». Vid sådant förhållande hade den talan, som Holmblad tagit sig gent emot ynglingen Larsson, varit fullkomligt obefogad, på sätt jämväl häradsrätten i sitt utslag yttrat. Holmblad hade icke ens kunnat lagligen utföra åtalet efter anmälan af målseganden, som i allt fall, enligt hvad Holmblad själf upplyst, icke gjort sådan.

Då Holmblad således, efter hvad utredt blifvit, icke egt att åtala ynglingen Larsson för hans ifrågavarande gärning samt målseganden icke påkallat häktandet, hade den af Holmblad vidtagna häktningsåtgärden varit alldeles olaglig. Äfven om målseganden påfordrat häktning, borde Holmblad icke verkstält densamma. På sätt ofvan nämnts, kunde ynglingen Larsson, därest han af målseganden åtalats, hafva jämlikt 14 kapitlet 17 § strafflagen dömts till böter eller fängelse i högst sex månader. Häktning af den, som för sådant brott misstänktes, finge endast ske på grund af bestämmelserna i 6 mom. senare stycket och 7 mom. af 19 § i kongl. förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande m. m. Men de omständigheter, som utgjorde förutsättningar för rätt att häkta enligt dessa lagrum, förelågo icke beträffande ynglingen Larsson.

Å hvad Holmblad anfört därom, att han af länsstyrelsen anmodats att ej låta saken mot ynglingen Larsson förfalla, kunde något afseende ej fästas. I alla händelser hade länsstyrelsen ingalunda anbefalt Holmblad att verkställa häktningsåtgärden. Denna kunde icke heller försvaras genom åberopande af de omständigheter, som enligt Holmblads förmenande syntes göra det sannolikt, att ynglingen Larsson skulle afvika. Frånsedt den ringa anledning till ett sådant antagande, dessa omständigheter inneburo, helst ynglingen Larsson, som var född den 9 maj 1876, vid häktningstillfället blott var femton och ett halft år, kunde desamma, på grund af hvad justitieombudsmannen anfört, icke berättiga Holmblad att skrida till häktning i förevarande fall.

Holmblad borde alltså åtalas för den under omförmälda förhållanden vidtagna häktningsåtgärden, hvarigenom ynglingen Larsson, enligt hvad upplyst blifvit, under en längre tid varit friheten beröfvad. Åkla-

garen skulle därvid dels å Holmblad yrka ansvar jämlikt 25 kapitlet 17, 18 och 22 §§ samt 15 kapitlet 10 § strafflagen, dels framställa yrkande om förpligtande för Holmblad att ersätta statsverket kostnaden för ynglingen Larssons underhåll under den tid han hållits häktad. De ersättningsyrkanden, ynglingen Larsson och hans målsman, sedan tillfälle lemnats dem att i målet yttra sig, kunde komma att framställa, borde tillika i mån af befogenhet understödjas.

Åtal blef häruppå anställdt mot Holmblad vid Glanshammars häradsrätt. Ynglingen Larsson och hans fader förklarade sig därvid afstå från alla ersättningsanspråk. *Den 6 april 1893* meddelade häradsrätten utslag i målet af innehåll att, enär af hvad i målet förekommit framginge ej mindre att Holmblad vid ynglingen Larssons häktande själf haft den uppfattning, att denne, när han tillfogade Sjöqvist den skada, som föranledt häktningen, icke handlat med uppsåt, än äfven att Holmblad vid häktningens verkställande saknat anledning att vidare antaga, att sagda skada kunde medföra Sjöqvists död, samt gärningen ej heller varit till åtal angifven och vid dessa förhållanden Holmblad, för hvilken det ej bort vara obekant, att i fråga om kroppsskada, tillfogad annorledes än med uppsåt, talan finge föras endast af målsegande, saknat laga skäl för sin åtgärd att häkta ynglingen Larsson, dömde häradsrätten, med stöd af 15 kapitlet 10 § samt 25 kapitlet 17, 18 och 22 §§ strafflagen, Holmblad att böta, för det han utan skäl häktat ynglingen Larsson, sjuttiofem kronor och för af Holmblad därigenom visadt oförstånd i utöfningen af sin tjänst tjugufem kronor, eller tillsammans ett hundra kronor, hvarjämte Holmblad förpligtades att för ynglingen Larssons underhåll, medan denne var häktad, ersätta statsverket med sex kronor 71 öre.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Fråga om oriktig protokollsföring vid kyrkostämma.

I hit ingifna skrifter anmälde kronolänsmannen G. Krook kyrkoherden i Hörby och Lyby församlingars pastorat J. C. E. Åkeson-Lundegård till åtal, för det denne skulle hafva i åtskilliga afseenden gjort sig skyldig till embetsfel. Sedan jag lemnat kyrkoherden tillfälle att yttra sig öfver den sålunda mot honom gjorda angifvelsen och Krook därefter fått inkomma med påminnelser i anledning af kyrkoherdens yttrande, tog jag i öfvervägande hvad i ärendet förekommit och fann därvid hvad mot kyrkoherden blifvit angifvet, med hänsyn till den utredning, som i ärendet åvägabragts, icke böra föranleda till anställande af åtal mot honom i andra afseenden än det, för hvilket jag nu går att närmare redogöra.

Enligt angifvelsen skulle nämligen Hörby församling hafva å kyrkostämma den 3 juni 1892, på förslag af Krook och efter däråå framstäld proposition af kyrkoherden, beslutit, att fanjunkaren C. Lundh skulle mot ett årligt arfvode af 150 kronor såsom kassör och räkenskapsförvaltare öfvertaga kommunens kyrko- och skolmedel; men i det af kyrkoherden vid samma kyrkostämma förda, angifvelseskrifterna i afskrift bifogade protokoll lemnades en helt annan redogörelse för hvad i nu ifrågavarande afseende vid stämman förelupit. I detta protokoll uppgafs visserligen att förslag om utseende af en aflönad räkenskapsförare för handhafvande af kyrkans och skolans räkenskaper framstälts, »men», hette det därefter, »då detta ärende icke var uti kungörelsen upptaget och således icke föremål för stämmans handläggning samt då skol- och kyrkoråd såsom gemensamt ansvariga för omhänderhafda medel hafva laglig rätt att först yttra sig uti ärendet samt efter befogenhet föreslå ändring med afseende på förvaltningen af skolans och kyrkans angelägenheter, så kommer ärendet att där först föredragas, synnerligast som det är dessa myndigheter, som jämte sin ordförande hafva solidarisk ansvarighet och således hafva laglig rätt att i främsta rummet bestämma arbetsordningen inom vederbörande styrelse».

Till att justera protokollet utsågos vid nämnda stämma handlanden J. Olsson och kopparslagaren A. P. Andersson. Å det af angifvaren i afskrift bifogade protokollet funnos jämte kyrkoherdens namnunderskrift namnen A. P. Andersson och S. Dahlsjö, hvaremot handlanden Olssons namn däråå icke förekom.

Till stöd för riktigheten af den i angifvelsen gjorda framställningen om förloppet af nu ifrågavarande ärende vid förenämnda kyrkostämma åberopade Krook två intyg, det ena utfärdadt af Krook själf jämte fem andra församlingsbor, det andra af bemälde Olsson. Dessa intyg voro af följande lydelse:

1) »Undertecknade kunna härmed intyga, att vid hållen kyrkostämma den 4 dennes uppå undertecknad Krooks förslag samt efter därom af ordföranden, herr kyrkoherden J. C. E. Åkeson-Lundegård, framstäld proposition, utan att det af honom ifrågasatts om huruvida stämman för ändamålet var utlyst eller ej, blef beslutadt att herr fanjunkaren och svärdsmannen Carl Lundh skulle emot ett årligt arfvode af ett hundra femtio kronor såsom kassör och räkenskapsförvaltare öfvertaga kommunens kyrko- och skolmedel. Hörby den 17 juni 1892. Georg Krook. I. A. Nissen. N. Larsson. August Andersson.

Å ifrågavarande kyrkostämma blef beslutadt att ny kassör och räkenskapsförare skulle väljas med 150 kronors lön och att herr Krook

föreslog fanjunkaren C. Lundh och att ingen bestred detta, men som stämman ej var utlyst till något sådant val antaga vi, att det inte var lagligt. Anders Nilsson, n:o 12 Köinge. Per Andersson, n:o 14 Köinge.»

2) »Undertecknad, vid kyrkostämma med Hörby socken den 3 i denna månad utsedd att justera dagens protokoll, kan härmed intyga, att stämman efter förslag af herr kronolänsmannen Georg Krook och efter framstäld proposition af ordföranden i stämman, herr kyrkoherden J. C. E. Åkeson-Lundegård, utan att han då ifrågasatte om huruvida stämman vore för ändamålet utlyst eller icke, enhälligt beslutade att emot ett årligt arfvode af ett hundra femtio kronor antaga fanjunkaren och svärdsmannen Carl Lundh i Ousby såsom kassör och redogörare för Hörby sockens skolor och kyrka, betygar. Karlsbad den 23 juni 1892. John Olsson.»

I sitt ofvanberörda yttrande förklarade kyrkoherden, att han vid merberörda stämma icke framstält proposition på Krooks yrkande om utseende af en särskild räkenskapsförare och kassaförvaltare för handhafvande af kyrkans och skolans medel och räkenskaper och att han icke heller kunnat göra detta, utan att göra sig skyldig till ett oförsvarligt embetsfel, enär detta ärende ej var utlyst och således ej föremål för stämmans handläggning. Emellertid, fortsatte kyrkoherden, påstode nu Krook, att hans förslag blifvit stämmans beslut, och han hade förmått justeringsmännen att intyga, att hans förslag af stämman godkänts. Men kyrkoherden ville i afseende härå fästa uppmärksamheten därvid, att det åberopade stämmobeslutet, sådant det i protokollet upptagits, blifvit från predikstolen i församlingens kyrka uppläst och att, då det icke blifvit i vederbörlig ordning öfverklagadt, detsamma numera vunnit laga kraft.

Med hänvisning till ofvan intagna intyg vidhöll Krook i afgifna påminnelser, att vid kyrkostämman den 3 juni 1892, efter proposition af kyrkoherden, det af Krook i angifvelseskriften uppgifna beslut om utseende af räkenskapsförare fattades och med klubbslag fästades, hvilket jämväl vore intygadt af de vid stämman utsedde justeringsmännen; förmenande Krook, att den omständighet, att kyrkoherden låtit sin underordnade tjenare, kyrkovaktaren Dahlsjö, hvilken kanske ej ens närvarit vid ifrågavarande kyrkostämma, teckna sitt namn å stämmoprotokollet, icke vore egnad att däråt lemna ökadt vitsord.

De af Krook företedda intyg angående hvad af Hörby församling vid ifrågavarande kyrkostämma den 3 juni 1892 verkligen beslutits rörande utseende af en särskild räkenskapsförare och kassaförvaltare för handhafvande af kyrkans och skolans räkenskaper syntes mig, oafsedt den i

det ena intyget förelupna misskrifningen i afseende å dagen för stämman, vara så bestämda och voro utfärdade af ett så stort antal personer, däribland, såsom det syntes, båda de vid stämman utsedde justeringsmännen, att jag, trots kyrkoherdens förklarande att protokollet innehölle en riktig framställning af ärendets handläggning vid stämman, ansåg mig icke kunna lemna protokollet vitsord gent emot dessa intyg. Jag måste tvärtom antaga, att, i strid mot protokollets lydelse och kyrkoherdens ofvanberörda förklarande, i nu ifrågavarande afseende så förelupit, som Krook uppgifvit och i de af honom åberopade intygen omförmäldes, och att således kyrkoherden i två särskilda hänseenden gjort sig skyldig till embetsfel, af beskaffenhet att böra för honom medföra ansvar enligt 5 § i lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889, nämligen dels för det oförstånd i embetet, han ådagalagt genom att vid ifrågavarande kyrkostämma i strid mot 14 § i kongl. förordningen angående kyrkostämma m. m. den 21 mars 1862 till behandling företaga ett ärende, som, enligt kyrkoherdens eget förklarande, icke varit i kungörelsen om stämman upptaget, dels ock för det uppsåtliga brytande af sin embetspligt, kyrkoherden låtit komma sig till last, i det han sökt afhjälpa berörda tjänstefel genom uppsättande af ett oriktigt och med verkliga förhållandet icke öfverensstämmande protokoll öfver hvad i samma ärende vid stämman förekommit. Jag stälde fördenskull kyrkoherden under tilltal inför domkapitlet i Lund med yrkande om ansvar för hvad, efter skedd utredning, i nu angifna hänseenden kunde finnas ligga honom till last.

I sin till domkapitlet afgifna förklaring anförde kyrkoherden, att, efter det vid berörda kyrkostämma kungörelsen rörande stämman blifvit uppläst och denna förklarats i laglig ordning utlyst, Krook uppträdt med en del anmärkningar, hvilka slutade därmed, att han föreslog sig själf eller fanjunkaren Lundh till räkenskapsförare med ett årligt arfvode af 150 kronor; att kyrkoherden på detta yrkande svarat ungefärligen, att han för sin enskilda del icke skulle hafva något emot att afstå från en befattning, som vållat honom så många års trakasserier, men å förslaget ej gjort någon framställning till stämman, utan omedelbart efter sitt afgifna yttrande framstält proposition på det ärende, som utgjorde föremål för stämmans handläggning, nämligen om beviljande af ansvarsfrihet för räkenskapsåret; samt att, då det vid stämman förda protokoll skulle justeras, den ene af de utsedde justeringsmännen afrest till badort i Tyskland och att af sådan anledning en annan vid stämman närvarande person, S. Dahlsjö, anmodats att justera protokollet.

Till bestyrkande af hvad han sålunda anfört företedde kyrkoherden:

1) ett af folkskoleläraren A. H. Ekstrand i Köinge och N. Nilsson i Venaröd under edsförpligtelse utfärdadt intyg af hufvudsakligt innehåll, att vid kyrkostämman med Hörby församling den 3 juni 1892 Krook visserligen föreslagit, att stämman skulle utse ny räkenskapsförare med en lön af 150 kronor, men att beslut härom icke blifvit af stämman fattadt;

2) ett af S. Dahlsjö och A. Andersson likaledes under edsförpligtelse utfärdadt intyg af väsentligen enahanda innehåll uti ifrågavarande afseende;

3) ett af A. Andersson, som undertecknat det ena af de utaf Krook vid hans anklagelseskrift fogade intyg, under edsförpligtelse utfärdadt intyg af innehåll, att han, utan att närmare tänka öfver saken, undertecknat berörda, af Krook företedda intyg, men att han efter moget öfvervägande funnit protokollet riktigt och förklarade sitt namn på det af Krook företedda intyget nedskrifvet af obetänksamhet; samt

4) ett af folkskoleläraren J. Hessing och målaremästaren J. M. Petersson under edsförpligtelse utfärdadt intyg af innehåll, att J. Nissen vid sammanträde med Hörby församlings skolråd den 4 juli 1892, efter ett lifligt meningsutbyte mellan skolrådets ordförande, kyrkoherden Åkeson-Lundegård, och bemälde Nissen angående kyrkostämmobeslutet den 3 juni 1892, medgifvit, att vid berörda kyrkostämma formliga propositioner icke blifvit framstälda rörande det vid stämman väckta förslaget om anställande af en kassör för skol- och kyrkokassorna med bestämd lön och utseende därtill af viss person.

Domkapitlet afgjorde målet genom utslag *den 3 juni 1893*, däri domkapitlet yttrade, att, då kyrkoherden icke, emot sitt nekande och emot innehållet af de utaf honom företedda, under edsförpligtelse af åtskilliga personer afgifna skriftliga intyg, vore öfvertygad om att hafva å kyrkostämman med Hörby församling den 3 juni 1892 framstält proposition på ett af Krook vid stämman väckt förslag, att fanjunkaren Lundh skulle mot ett årligt arfvode af 150 kronor såsom kassör och räkenskapsförare öfvertaga kommunens kyrko- och skolmedel, pröfvade domkapitlet skäligt att frikänna kyrkoherden från det mot honom anstälda åtal.

Öfver detta utslag har advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, efter förordnande af mig, anfört besvär i hofrätten, hvilka besvär för närvarande bero på hofrättens pröfning.

Till följd af anmärkning vid härstädes verkställd granskning af de från länscellfängelset i Vesterås inkomna fångförteckningar för år 1892 infordrade jag från rådstufvurätten i Köping afskrift af dess protokoll och den 21 mars 1892 meddelade utslag i ransakningsmål angående förre arbetskarlen J. O. Andersson; och inhämtades däraf att Andersson blifvit genom nämnda utslag af rådstufvurätten dömd, jämlikt 20 kapitlet 1, 4, 5 och 14 §§ strafflagen, enligt dess ändrade lydelse genom lagen den 20 juni 1890, att för tillgrepp, i förening med inbrott, af gods i värde af tillsammans en krona straffas såsom för första resan stöld med fängelse i tre månader samt förklarats förlustig medborgerligt förtroende intill dess ett år förflutit från det han, efter utståndet straff, blifvit frigifven. Detta straff hade Andersson aftjänat. *Oriktig dom.*

Då rådstufvurätten förklarat Andersson, som ådömdes endast fängelsestraff, förlustig medborgerligt förtroende, hade rådstufvurätten uppenbarligen förbisett de föreskrifter rörande tillämpningen af denna straffpåföljd, som meddelas i 2 kapitlet 19 § 1 och 2 mom. samt 20 kapitlet 14 § strafflagen.

Dessa lagrum lyda enligt lagen den 20 juni 1890 sålunda:

2 kapitlet 19 §. »Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömde förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende.

Har den, som begått brott, hvarom nu är sagdt, gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid; skall han förklaras förlustig medborgerligt förtroende för alltid: har han förskylt straffarbete på viss tid; varde, där ej brottet är sådant, som i 13 kap. 1 eller 2 § sägs, förklarad förlustig medborgerligt förtroende intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han, efter utståndet straff, blifvit frigifven.»

20 kapitlet 14 §. »Den, som för brott, hvarom i detta kapitel förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.»

Dessa stadganden innehålla otvetydigt, att förlust af medborgerligt förtroende ej kan ådömas i sammanhang med annat frihetsstraff än straffarbete. Då rådstufvurätten, i strid häremot, ådömde Andersson förlust af medborgerligt förtroende i sammanhang med fängelse, ådagalade rådstufvurätten härutinnan en vårdslöshet i embetet af den beskaffenhet, att densamma ej kunde af mig lemnas utan beifran.

Fördenskull uppdrog jag åt advokatfiskalen i Svea hofrätt ej mindre att inför hofrätten åtala dem af rådstufvurättens ledamöter, som befunnos hafva deltagit i omförmälda utslag, med yrkande om ansvar för det tjänstefel, som de låtit komma sig till last, än äfven att efter befo-

genhet understödja de anspråk på skadestånd, som Andersson, efter det honom lemnats tillfälle att i målet yttra sig, kunde komma att framställa.

Advokatfiskalen anstälde på grund häraf åtal mot borgmästaren C. M. O. Schenström samt rådmännen, vice häradshöfdingen, friherre B. F. Fägerskiöld, W. A. Hedberg och A. L. Johansson, därvid advokatfiskalen tillkännagaf, att Andersson i en till honom ingifven skrift förklarat sig icke vilja framställa några ersättningsanspråk. Efter slutad skriftvexling i målet utlät sig hofrätten genom utslag *den 14 juli 1893*, att, som rådstufvurättens ofvanberörda utslag vore i angifna hänseende stridande mot lag; alltså funne hofrätten skäligt, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma rådstufvurättens ofvanbemälde ledamöter, hvilka i beslutet deltagit och följaktligen vore för detsamma ansvariga, att för hvad de sålunda låtit komma sig till last böta, Schenström och Fägerskiöld hvardera femtio kronor samt Hedberg och Johansson hvardera tjugufem kronor.

Utslaget har vunnit laga kraft.

En t. f. domhafvande rättens ombudsman i underlydande konkurs.

Biträdande ombudsmannen vid Östergötlands enskilda bank, vice häradshöfdingen J. Lindby anmälde, enligt af banken erhållet uppdrag, att, sedan banken funnit sig föranlåten att den 30 juni 1892 hos domhafvanden i Sköns tingslag framställa yrkande, att rättens ombudsman i trävaruexportören H. Calissendorffs vid nämnda tingslags häradsrätt anhängiga konkurs måtte entledigas från sin befattning, det befunnits, att domareembetet i Sköns tingslag vid åtskilliga tider förvaltats af den person, mot hvilken banken framstält nämnda yrkande, vice häradshöfdingen D. von Schulzenheim. Denna omständighet hade ledt därhän, att banken, i stället för att erhålla slutligt besked på sitt yrkande, fått emottaga en resolution af det innehåll, att ärendet komme att i laga ordning hänskjutas till ojäfvig domare. Då emellertid 41 § i konkurslagen, sådant detta lagrum lydde genom kongl. förordningen den 6 augusti 1881, bestämde, att rättens ordförande icke finge jämväl vara rättens ombudsman i konkurs under rättens domvärjo, hade banken ansett sig böra bringa omförmälda förhållande till min kännedom, under anhållan att jag måtte förordna om åtal mot vice häradshöfdingen von Schulzenheim för hvad han sålunda låtit komma sig till last såsom tillförordnad domhafvande i Sköns tingslag.

Vid klagoskriften voro fogade utdrag af konkursdiariet för Sköns tingslag rörande ofvannämnda konkurs med flera handlingar, af hvilka inhämtades: att von Schulzenheim den 15 oktober 1889 förordnats att

vara rättens ombudsman i nämnda konkurs; att Östergötlands enskilda bank till domhafvanden i Sköns tingslag inkommit med anmälan mot rättens ombudsman, under yrkande att denne af anförda orsaker måtte entledigas från sin befattning och annan lämplig man i hans ställe utses; att denna anmälan af ordinarie domhafvanden, häradshöfdingen A. H. Ölander, enligt resolution den 30 juni 1892 öfverlemnats till rättens ombudsman, hvilken skulle ofördröjligen däröfver inkomma med förklaring; att, sedan dylik förklaring den 1 september 1892 afgifvits, omförmälda bank den 28 påföljande oktober till domhafvanden inkommit med en ytterligare skrift i ärendet; samt att von Schulzenheim, å domareembetets vägnar, den 12 november 1892 å sistnämnda skrift tecknat resolution af innehåll att, enär han såsom rättens ombudsman i Calissendorffs konkurs vore jäfvig att i egenskap af domare med ärendet taga befattning, komme detsamma att i laga ordning till ojäfvig domare hänskjutas.

Öfver den hos mig gjorda anmälan afgaf von Schulzenheim infordradt yttrande af hufvudsakligen följande innehåll: Till grund för den gjorda anmälan hade åberopats att i 41 § af konkurslagen bestämdes att rättens ordförande icke finge tillika vara rättens ombudsman i konkurs under rättens domvärjo. Ett sådant lagstadgande hade förklaranden sig icke bekant; nämnda § innehölle i berörda afseende blott, att rättens ordförande icke finge utses till rättens ombudsman.

Förklaranden hade förordnats till rättens ombudsman i omförmälda konkurs den 15 oktober 1889, vid hvilket tillfälle domareembetet i tingslaget förvaltats af ordinarie domhafvanden, som samma höst jämväl förrättat höstetinget i tingslaget. Förklaranden hade sålunda hvarken med domareembetet eller tinget haft någon befattning. Ej heller hade det då varit bestämdt, att han skulle erhålla något förordnande framdeles i domsagan, hvarförutom antagits att konkursen skulle afslutas mycket snart efter inställelsedagen.

Sedermera hade förklaranden visserligen vid åtskilliga tillfällen förvaltat domareembetet i tingslaget, nämligen under hälften af hvart af åren 1890 och 1891 samt under något mer af år 1892; och hade förklaranden därunder qvarstått såsom rättens ombudsman.

Förklaranden hade således icke själf förordnat sig till rättens ombudsman, utan varit därtill förordnad, innan han mottagit förordnanden såsom domare, hvilka förordnanden afsett vissa bestämda tider.

Hade förklaranden blifvit ordinarie domare i domsagan eller erhållit ständigt förordnande att densamma förvalta, kunde förklaranden anse, att han haft skäl att afsäga sig sin ombudsmansbefattning, men under förhanden varande förhållanden kunde han ej inse, att han haft den rin-

gaste lagliga eller moraliska förpligtelse att begära afsked från befattningen. Ej heller hade han kunnat, förrän särskild anledning därtill förekommit, förklara sig jäfvig och begära förordnande för annan domare.

Under början af år 1892 hade förklaranden i sin egenskap af rättens ombudsman mottagit ett enskildt bref från direktören i Östergötlands enskilda bank B. Söderbaum, hvilken anmodat förklaranden att afskeda sysslomännen i konkursen. Vid detta tillfälle hade förklaranden varit tillförordnad domhafvande, men hade icke ansett anledning föreligga att förklara sig jäfvig eller afträda från befattningen. Då berörda anmodan ej af förklaranden bifölls, hade banken yrkat, det förklaranden måtte entledigas, hvilken framställning af ordinarie domhafvanden mottagits och utstälts till kommunikation med förklaranden. Ordinarie domhafvanden hade likaledes infordrat påminnelser öfver förklarandens yttrande och numera afgjort ärendet. Påminnelserna hade emellertid inkommit under en tid, då förklaranden förvaltat domareembetet; och då han ansett, att resolution borde meddelas inom fjorton dagar, hade han meddelat den bland anmälningshandlingarna befintliga resolution.

Då ärendet rörande förklarandens entledigande från sin ombudsmansbefattning numera afgjorts, utan att banken behöft vidkännas vare sig kostnader eller besvär för anskaffande af ojäfvig domare, samt banken till och med beredt sig tillfälle att åtkomma nämnda resolution, utan att för densamma erlägga eller sedan insända någon lösen, kunde förklaranden icke inse, att banken lidit någon skada eller förlust.

Slutligen ville förklaranden anmärka, att ifrågavarande konkurs vore den enda, i hvilken han varit rättens ombudsman. På grund af hvad förklaranden anfört, yrkade han, att det mot honom hos mig väckta påstående måtte lemnas utan afseende.

Konkurslagens 41 § lyder, efter den ändring densamma undergått genom kongl. förordningen den 6 augusti 1881, sålunda:

»Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förståndig man, inom eller utom rätten, att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Härtill må dock ej utses rättens ordförande. Ombudsmannen åligger att öfver gode männens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, där han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed; gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.»

Förklaranden, som medgaf, att han under särskilda längre tider på en gång varit tillförordnad domhafvande i Sköns tingslag och rättens ombudsman i omförmälda konkurs, anförde till sitt försvar, att han icke själf förordnat sig till rättens ombudsman, utan att han varit därtill utsedd, innan han mottagit förordnande såsom domare. Förklaranden synes därvid hafva utgått från den meningen, att orden i 41 §: »Härtill må dock ej utses rättens ordförande», endast innebära, att den, som för tillfället fungerar såsom rättens ordförande, ej får af sig själf eller af rätten utses till rättens ombudsman.

Denna förklarandens mening synes mig vara en missuppfattning af ifrågavarande lagstadgande. De omförmälda orden betyda, enligt min åsigt, och måste efter all rimlighet betyda, att rättens ordförande ej får tillika vara ombudsman i underlydande konkurs, att ordförandeskap i rätten och ombudsmannaskap i konkurs, lydande under denna rätt, ej få utöfvas af samma person. Om förklarandens tolkning af nämnda ord vore riktig, skulle ju en borgmästare eller en häradshöfding kunna låta förordna sig till rättens ombudsman i underlydande konkurs, därest blott en tillförordnad borgmästare eller domhafvande meddelade förordnandet, och rättens ordinarie ordförande skulle därefter saklöst kunna, då han återtog förvaltningen af sitt embete, bibehålla sitt ombudsmannaskap. Att detta likväl skulle stå i strid med syftet i de omförmälda orden i 41 § konkurslagen synes mig svårt att bestrida. Förklaranden gjorde ock det medgifvande, att, om han blifvit ordinarie domare i domsagan eller erhållit ständigt förordnande att förvalta densamma, han kunde haft skäl att afsäga sig sin ombudsmansbefattning. Men samma skäl, som i det förutsatta fallet skulle hafva förmått förklaranden att afsäga sig befattningen såsom rättens ombudsman uti ifrågavarande konkurs, tala äfven för, att en dylik afsägelse borde hafva skett, då förklaranden erhöll förordnande att förvalta domareembetet i domsagan, hvarigenom han i allo, och således äfven i fråga om konkursärenden inom domsagan, kom att intaga samma embetsställning som den ordinarie domhafvanden.

En blick på anledningen till den ändring i 41 §, som gjordes genom kongl. förordningen den 6 augusti 1881, skall bekräfta hvad jag ofvan uttalat. 41 § innehöll i dess ursprungliga lydelse ej något förbud att till rättens ombudsman utse rättens ordförande. Sedan vid riksdagen 1865—1866 väckts ett förslag, som åsyftade inskränkning i rättigheten

att utse rättens ombudsman inom rätten, det vill säga bland rättens ledamöter i allmänhet, hvilket förslag emellertid ej vann godkännande, framstälde vid riksdagarne åren 1880 och 1881 en ledamot af andra kammaren motioner, som afsågo, att rättens ordförande ej skulle få utses till rättens ombudsman; och sedan Riksdagen år 1881 biträdt motionärens yrkande och för sin del beslutit den ändring i 41 §, att ett bestämdt förbud i omförmälda hänseende däri infördes, utfärdade Kongl. Maj:t förordningen af den 6 augusti 1881, hvarigenom Riksdagens beslut blef lag.

De skäl, som i riksdagshandlingarna finnas anförda för ifrågavarande förändring, gå förnämligast ut därpå, att det ej öfverensstämmer med värdigheten hos en domstols ordförande att mottaga uppdrag, hvarigenom han möjligen kunde äfventyra att sättas på de anklagades bänk inför samma domstol; att, då det tillkomme rätten att pröfva de frågor, som i anledning af konkurssaken uppstå och af ombudsmannen anmälas, rätten svårligen kunde, med ingifvande af tillbörlig öfvertygelse om oväld, utöfva denna pröfning, om rättens ordförande och rättens ombudsman vore samme person; att domaren borde vara upphöjd öfver hvarje misstanke för egennyttiga beräkningar vid utöfvandet af sitt vigtiga kall; samt att svårigheter, obehörig tidsutdrägt och möjligen kostnader för vederbörande borgenärer skulle komma att uppstå, i händelse rättens ordförande nödgades på grund af sitt ombudsmannaskap förklara sig jäfvig att handlägga ett konkursärende. Hvad lagutskottet vid 1880 års riksdag anförde i frågan synes mig särskildt beaktansvärdt. Utskottet yttrade bland annat:

»Att ordföranden i den rätt, där ett konkursmål är anhängigt, låter utse sig till rättens ombudsman i konkursen, måste af flerfaldiga skäl anses olämpligt, och det olämpliga i ett sådant arrangement träder än mera bjärt fram, om ordföranden, såsom uti det af motionären åberopade fall varit händelsen, är den enda lagfarna person inom rätten. Ombudsmannen intager nämligen en subordinerande ställning till domaren eller rätten. Han utses af dessa myndigheter och kan, när så skäligt pröfvas, af dem entledigas. Vid hvarje års början, medan konkursen pågår, skall han till rätten afgifva fullständig redogörelse för förvaltningens gång, hvarefter på rätten ankommer att afgöra, huruvida ombudsmannen må vid befattningen bibehållas. Han utgör vidare den förmedlande länken emellan domaren eller domstolen, å ena, och dem, som hafva att ombesörja själfva förvaltningen och utredningen af boet, å andra sidan, därvid hans åtgärder kunna af dessa, när de anse sig därtill hafva skäl, hos rätten öfverklagas. Honom åligger slutligen att

anmäla och till rättens pröfning öfverlemna de flerehanda tvistefrågor, som i konkurser bruka uppstå.

Det ligger uppenbarligen i själfva naturen af en sådan tjänstebefattning, att dess innehafvare, såsom stående under domarens eller rättens närmaste tillsyn och kontroll och af dem så väsentligen beroende, ej bör tillika kunna intaga plats vid dombordet, därifrån han principenligt måste anses böra vara stängd.»

Till alla dessa skäl, som jag här återgifvit, kan läggas att, jämlikt lagen den 18 april 1890, rätten alltid skall bestämma rättens ombudsmans arfvode i konkursen.

Af ofvannämnda uttalanden såväl som af riksdagsförhandlingarna i öfrigt framgår att den föreslagna ändringen uppfattades såsom ett förbud för rättens ordförande att på samma gång *vara* rättens ombudsman i underlydande konkurs; och det motstånd, ofvanbemälde motionär rönte, grundade sig till stor del därpå, att man ansåg nämnda förbud öfverflödigt såsom dels liggande i sakens natur och dels redan genom andra bestämmelser i konkurslagen uttaladt. Såsom jag antydt, föranleda de anförda omständigheterna till utestängande icke blott af rättens ordinarie ordförande från ombudsmannaskap i konkurs, utan äfven af en tillförordnad ordförande, vare sig förordnandet afser längre eller kortare tid.

På grund af hvad jag anfört ansåg jag vid pröfning af den gjorda anmälan, att förklaranden gjort sig skyldig till försummelse i embetet genom underlåtenhet att, då han mottog förordnande såsom domhafvande i Sköns tingslag, draga försorg därom, att behörig person i hans ställe bleſve rättens ombudsman i omförmälda konkurs. Jag fann mig desto hellre böra beifra berörda försummelse, som det för mig uppgifvits, att likartade fall inom andra domsagor förekommit, därvid vederbörande utgått från den uppfattning af förhållandet, som förklaranden ådagalagt.

På de skäl, som af ofvanstående framgå, uppdrog jag åt advokatfiskalen i Svea hofrätt att inför hofrätten tilltala vice häradshöfdingen von Schulzenheim med yrkande om ansvar enligt 25 kapitlet 17 § strafflagen för hvad jag lagt honom till last.

Efter slutad skriftvexling meddelade hofrätten utslag *den 17 oktober 1893*. Hofrätten utlät sig däruti, att, emedan, jämlikt 41 § konkurslagen, sådan den lydde enligt kongl. förordningen den 6 augusti 1881, jämförd med 42 § samma lag, förklaranden icke egt förena befattning såsom rättens ombudsman i konkurs med förvaltning af domareembetet inom den rätts domvärjo, vid hvilken konkursen vore anhängig, men

förklaranden, ehuru han, enligt hvad hofrätten inhämtat, efter förordnanden förvaltat domareembetet i Sköns tingslag längre tider under åren 1890, 1891 och 1892, fortfarande qvarstått i sin ifrågavarande befattning såsom rättens ombudsman, ty och som härtill komme att ofvan omförmälda af Östergötlands enskilda bank till domhafvanden ingifna ansökan om förklarandens skiljande från ombudsmansbefattningen varit på domhafvandens pröfning beroende under tid, då domareembetet i tingslaget utöfvats af förklaranden; alltså pröfvade hofrätten lagligt, i förmågo af 25 kapitlet 17 och 22 §§ strafflagen, döma förklaranden, för hvad han sålunda låtit komma sig till last, att böta ett hundra kronor.

Mot utslaget hafva besvär ej blifvit anförda.

Vårdslöshet af domare vid protokollsföring.

Förre arrendatorn J. Persson i Löberöd och hans hustru Agda Mattsdotter anmälde i en hit ingifven skrift domhafvanden i Frosta härads domsaga, häradshöfdingen J. L. von Sydow till åtal, för det denne skulle hafva låtit vissa felaktigheter komma sig till last vid handläggningen af ett mot klagandena vid Frosta häradsrätt anhängiggjordt ransakningsmål, i hvilket klagandena hållits häktade. Endast en af klagopunkterna syntes mig förtjänt af uppmärksamhet. Klagandena uppgåfvo nämligen, att von Sydow ur ransakningsprotokollet för den 22 juli 1891 helt och hållet uteslutit den vittnesberättelse, som ett då afhördt vittne, M. Jeppsson i Brödåkra, aflagt, och till styrkande däraf åberopade klagandena ett så lydande intyg:

»Attest. Jag undertecknad betygar härmed under edsförpligtelse, att jag hördes såsom vittne inför Frosta häradsrätt efter kallelse af länsman J. W. Schlyter i mål mellan honom och häktade f. arrendatorn John Persson å Blackmad m. fl. den 22 juli sistlidna år. Brödåkra den 8 juli 1892. Måns Jeppsson.

Sanningsenligheten häraf samt Måns Jeppssons egenhändiga namnteckning intygar vi, som vid samma tillfälle hördes såsom vittnen. P. N. Enqvist. Ola Bengtsson. N:o 5 Slogstorp.»

Under förmälan att häradsrätten fält klagandena till ansvar, Persson för mened och bedrägeri samt Agda Mattsdotter för delaktighet i sistnämnda brott, från hvilket ansvar de emellertid sedermera befriats, Persson genom Kongl. Maj:ts och hans hustru redan genom vederbörande hofrätts utslag i ransakningsmålet, framstälde klagandena yrkanden om ansvar och ersättning mot von Sydow.

Sedan denne lemnats tillfälle att i anledning af klagandenas anmälan afgifva yttrande, meddelade han, att konceptprotokollet vid Frosta

häradsrätts urtima ting den 22 juli 1891 icke upptoge M. Jeppsson såsom afhördt vittne uti ifrågavarande ransakningsmål. Efter inhämtade upplysningar från åklagaren, länsmannen J. W. Schlyter, och tillförordnade kronofogden G. Witthoff måste von Sydow emellertid antaga för visst, att Jeppsson verkligen blifvit hörd såsom vittne i målet och jämväl fått sig tillagd ersättning för inställelsen. Von Sydow erinrade sig ock, att det af honom med egen hand skrifna konceptprotokollet vid urtima tinget uppsatts skyndsamt efter tinget, emedan flera parter i de sex då handlagda ransakningsmålen begärt expedition. Huru Jeppssons vittnesberättelse därvid kommit att uteslutas, kunde von Sydow icke på annat sätt förklara, än att hans uppmärksamhet antingen för någon stund slappats eller af de många märkvärdiga förhållanden, hvilka kommo i dagen under ransakningens fortgång, afledts från de anteckningar, som han själf vid tillfället förde och hvilka alltså icke kommit att innehålla Jeppssons vittnesutsaga. Von Sydow erinrade sig, att förhandlingarna vid urtima tinget började klockan nio förmiddagen och att ifrågavarande mål sist företagits, emedan åtskilliga personer, som skulle höras däri, väntades anlända med bantåg senare på dagen. Detta kunde möjligen göra antagligt, att von Sydows bristande uppmärksamhet förorsakats af trötthet, helst en olidlig värme varit rådande i den af mycket folk uppfylda, trånga sessionssalen. Någon skada kunde emellertid omöjligen hafva förorsakats klagandena genom utelemnandet af Jeppssons vittnesmål.

Klagandena inkommo härefter med påminnelser, i hvilka de påstodo, att nämnda vittnesmål varit af betydelse därutinnan, att detsamma utgjort en vederläggning af en annan, under ransakningen aflagd, för dem besvärande vittnesberättelse. Denna hade genom utelemnandet af Jeppssons utsago kommit att behålla sin giltighet, hvilket enligt klagandenas förmenande bidragit till deras qvarhållande i häkte och den för dem ofördelaktiga utgång, ransakningen fått vid häradsrätten.

Enligt hvad von Sydow vidgått, inflöt icke omförmälda, af Jeppsson inför häradsrätten aflagda vittnesmål i ransakningsprotokollet, för hvars riktighet och fullständighet von Sydow var ansvarig. Ehuru det icke syntes kunna ådagaläggas, att någon skada häraf följt, ansåg jag dock den vårdslöshet i domareembetets utöfning, hvartill von Sydow sålunda gjort sig skyldig, vara af den beskaffenhet, att den ej borde undgå laga beifran; och uppdrog jag därför åt advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge att för det embetsfel, som jag lagt von Sydow till last, ställa honom under tilltal inför hofrätten och att därvid å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet.

I enlighet härmed utförde advokatfiskalen åtal mot von Sydow. Under skriftvexlingen uppträdde klagandena med yrkande om skadestånd af von Sydow, för det de i nämnda mål hållits häktade. Genom utslag *den 20 oktober 1893* utlät sig hofrätten, att, enär ostridigt vore att M. Jeppsson vittnat i berörda mål, men hans vittnesberättelse icke influtit i det uti målet förda protokoll, för hvilket von Sydow vore ansvarig, pröfvade hofrätten rättvist, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma von Sydow att för den vårdslöshet i embetet, han sålunda låtit komma sig till last, böta femtio kronor.

Det af klagandena mot von Sydow framstälda yrkande om skadestånd fann hofrätten däremot icke förtjäna afseende.

Utslaget har icke blifvit öfverklagadt.

Oriktig lösen för taxeringsbevis.

I ett härstädes genom klagomål af vice häradshöfdingen A. Olivecrona m. fl. anhängiggjordt ärende uppgafs att t. f. häradsskrifvaren i Lindes fögderi S. Stenbäck uppburit lösen för taxeringsbevis med belopp, som ej öfverensstämt med stadgandena i kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

Sedan nämligen t. f. domhafvanden i Lindes domsaga, vice häradshöfdingen H. af Trolle från Stenbäck infordrat taxeringsbevis å dels $^1/_{28}$, dels $^1/_7$ af egendomen Stjernfors jämte därunder lydande, Stjernfors' intressenter tillhöriga hemman och lägenheter, hade Stenbäck för hvart och ett af de 94 taxeringsbevis angående nämnda egendom med tillhörande jordbruksfastigheter samt »annan fastighet», som han på grund däraf till t. f. domhafvanden öfversändt, uppburit 2 kronor enligt å bevisen befintliga, så lydande anteckningar: »lösen med uträkning 1,50, stppr 0,50, summa två kronor».

Sedan jag genom bevisens införskaffande från vederbörande domhafvande fått bekräftelse å hvad sålunda uppgifvits, fann jag anledning föreligga att lemna Stenbäck tillfälle att afgifva yttrande i ärendet.

Stenbäck inkom till följd däraf med yttrande, hvari han hufvudsakligen anförde: att, då för upprättande af de begärda bevisen erfordrats, vidkommande jordbruksfastighet, först uträkning af huru stor del af det hela den af t. f. domhafvanden angifna bråkdelen, i ena fallet $^1/_7$ och i andra fallet $^1/_{28}$, utgjorde och därefter uträkning af belöpande taxeringsvärde å den genom första räkneoperationen funna hemmansdelen samt, beträffande annan fastighet, uträkning äfven varit erforderlig för utrönande af bråkdelarnes värden, ersättning för dessa räkneoperationer, enligt vedertagen praxis, påförts hvarje bevis med 50 öre, hva-

dan lösen för hvarje bevis, med uträkning, begärts och erlagts med en krona 50 öre, eller det belopp, som för uträkning i expeditionstaxan vore stadgadt, hvartill kommit 50 öre för bevisens kartering.

De handlingar, Stenbäck, efter af t. f. domhafvanden gjord reqvisition, till denne öfversände, voro uppenbarligen att hänföra till hvad i förordningen angående expeditionslösen benämnes taxeringsbevis. För taxeringsbevis eller utdrag af taxeringslängd, utfärdadt af embets- eller tjänsteman, hänförlig till den af de fem i förordningen angifna afdelningar, till hvilken Stenbäck såsom landsstatstjänsteman skulle räknas, erlägges, ehvad handlingen omfattar ett eller flera år, lösen med en krona för hvarje ark. Stadgande härom förekommer i 3 § af nyssberörda förordning. Stenbäck hade emellertid för ifrågavarande bevis påfört reqvirenten, förutom 50 öre i stämpel, en krona 50 öre för hvarje bevis, eller 50 öre mera, än hvad Stenbäck bort tillgodokomma för hvart och ett af bevisen. I sin förklaring sökte Stenbäck försvara berörda förfarande därmed, att han enligt »vedertagen praxis» påfört 50 öre för vissa räkneoperationer, som varit erforderliga för efterkommande af t. f. domhafvandens reqvisition, och Stenbäck syntes vilja till stöd för denna praxis åberopa ett stadgande i förordningen om expeditionslösen, hvilket föreskrifver, att embets- eller tjänsteman, hörande till nyss omförmälda afdelning, eger att för »uträkning, markegångs- eller förvandlings-, å ett hemmans, en hemmansdels eller en lägenhets ränta, för hvarje år uträkningen omfattar» uppbära en krona 50 öre. Att detta stadgande icke lemnade Stenbäck det försvar, han påräknade är tydligt; och, hvad den af honom omordade praxis beträffar, var att märka, hurusom en häradsskrifvare blifvit såväl af underrätt och hofrätt som ock genom Kongl. Maj:ts utslag den 14 mars 1892 dömd till ansvar i dylikt fall.

Under åberopande af hvad jag ofvan ur en af mig utfärdad instruktion för vederbörande åklagare återgifvit, anbefalde jag i skrifvelse till Konungens befallningshafvande i Örebro län åtal mot Stenbäck för omförmälda tjänstefel, med yrkande om ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet; och skulle åklagaren tillika, sedan tillfälle beredts vice häradshöfdingen af Trolle att i målet yttra sig, i mån af befogenhet understödja de anspråk om återbekommande af de obehörigen uppburna afgifterna, tillhopa utgörande 47 kronor, som därvid kunde komma att framställas.

Med anledning häraf anställdes vid rådstufvurätten i Lindesberg åtal mot Stenbäck. Åklagaren, kronofogden A. Nylén, underlät därvid att draga försorg om vice häradshöfdingen af Trolles hörande och företedde allenast en skrift från vice häradshöfdingen Olivecrona, att han

och hans medparter ville för ersättnings utbekommande hålla sig till af Trolle och icke hade något yrkande att framställa mot Stenbäck. Rådstufvurätten meddelade utslag i målet *den 6 november 1893;* i hvilket utslag rådstufvurätten yttrade, att, som Stenbäck erkänt det åtalade tjänstefelet, hvilket, då han af förseelsen icke haft någon personlig fördel, enär ordinarie häradsskrifvaren uppburit den för högt påförda lösen, måste anses hafva tillkommit af oförstånd, blefve Stenbäck för hvad honom sålunda till last låge, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, fäld att för oförstånd i embetet böta tio kronor.

Såsom af ofvanstående framgår, fick vice häradshöfdingen af Trolle genom åklagarens försummelse icke, på sätt jag i instruktionen för åtalet föreskrifvit, tillfälle att i målet framställa anspråk på återbekommande af omförmälda belopp af fyrtiosju kronor. Då det emellertid stod af Trolle öppet att själf därom föra talan, fann jag icke någon åtgärd af mig därutinnan erforderlig.

Utslaget är laga kraft vunnet.

Underlåtenhet att utlemna protokoll.

Vice häradshöfdingen E. Sparre ingaf den 7 december 1892 anmälan därom, att utskrift af rådstufvurättens i Åmål protokoll för den 31 oktober 1892 i mål emellan drätselkammaren i nämnda stad, kärande, samt drätselkammarens förre ordförande, handlanden F. Weinberg, svarande, angående ansvar och ersättning, icke hållits drätselkammaren, hvars ombud Sparre varit, tillhanda inom i lag föreskrifven tid. Drätselkammaren hade till och med förvägrats att få utlösa ifrågavarande expedition, under förebärande af rådstufvurättens ordförande, borgmästaren S. Wigelius, att »rätten icke kunde lemna från sig expeditionen, förrän utslag meddelats»; och hade Wigelius därjämte, såsom vilkor för expeditionens tillhandahållande i annan ordning, fordrat dubbel lösen för densamma.

Sparre åberopade i berörda afseende två vid angifvelseskriften fogade, så lydande intyg:

1) »På begäran af Åmåls drätselkammare får jag härmed intyga, att jag den 14 i denna månad, å drätselkammarens vägnar och enligt dess anmodan, hos Åmåls rådhusrätt framstälde begäran om att få lösa protokoll för den 31 sistlidne oktober uti målet emellan Åmåls drätselkammare och handlanden Filip Weinberg samt att rättens ordförande, herr borgmästaren S. Wigelius, därvid förklarade, att sådant protokoll icke kunde då utlemnas, enär rätten behöfde hafva detsamma tillgäng-

ligt vid affattandet af utslaget i målet, äfvensom att, då jag med anledning af detta svar begärde, att drätselkammaren skulle få lösa och utbekomma protokollet i fråga och, efter däraf tagen del, återställa detsamma, innan utslaget skulle afkunnas, äfven detta förklarades icke kunna låta sig göra, men att, om drätselkammaren ville lösa två expeditioner för samma rättegångstillfälle, den ena af desamma skulle utlemnas. Åmål den 28 november 1892. J. Wennerfeldt.»

2) »Att drätselkammarens här i staden ordförande, herr P. J. Lundgren, denna dag i vår närvaro inställt sig vid Åmåls rådstufvurätt och begärt få lösa och utbekomma protokoll för sista rättegångstillfället, eller för den 31 sistlidne oktober, uti målet emellan Åmåls drätselkammare och handlanden Filip Weinberg om ansvar och ersättning, men att detta förvägrats under den förklaring från rättens ordförande, herr borgmästaren S. Wigelius, att rätten icke kunde lemna ifrån sig ifrågavarande protokoll, förrän utslag meddelats, men att ett exemplar af protokollet skulle till drätselkammaren utlemnas, om den ville lösa två exemplar af detsamma, intygas härmed. Åmål den 28 november 1892. C. Jörlin. C. O. Sandén.»

I angifvelseskriften yttrade Sparre vidare: utom det att drätselkammaren betoges all möjlighet att kunna i fall af befogenhet framställa anmärkningar mot ifrågavarande protokoll, vore det af största vigt att genom rättens i protokollet intagna beslut få visshet om dagen för utslags meddelande, hvarom osäkerhet rådde och i fråga hvarom de af Wigelius efter den 31 oktober på framstälda förfrågningar lemnade muntliga upplysningar ej kunde hafva vitsord, därest de stode i strid med protokollet. Då ifrågavarande förfarande, enligt hvad Sparre förnummit, hörde till ordningen i alla mål, som af rådstufvurätten i Åmål handlades, och rådstufvurätten jämväl visat stor försumlighet med afseende å tillhandahållandet af öfriga expeditioner i nu omförmälda mål, hade Sparre ansett sig böra låta vederbörandes enligt Sparres förmenande straffvärda tillvägagående komma till min kännedom, på det att vederbörande måtte befordras till laga näpst och därigenom måhända förmås att för framtiden bättre ställa sig lag och författningar till efterrättelse.

I häröfver afgifvet yttrande anförde Wigelius: det vore en gammal häfdvunnen sed vid underdomstolarne, att kärandeparten skulle vid ett måls fortsatta handläggning inlemna samtliga expeditionerna från föregående rättegångstillfällen. Ehuru tydlig föreskrift härom ej torde förefinnas i lag, hade likväl denna sed blifvit så allmänt erkänd, att underdomstolar, i saknad af någon expedition i ett mål, plägade infordra

densamma och, intill dess denna inkomme, undandraga sig åtminstone målets afgörande.

Vid stadsdomstolar tillkomme det särskilda förhållande, att rättens bisittare vore med ordföranden ansvarige för alla rättens beslut, hvilket nödgade dem att närmare taga del af de i målet förekommande omständigheter och grunderna för rättens åtgärder samt att i mera maktpåliggande fall fordra betänketid för närmare granskning af handlingarna, hvilka då måste mellan ledamöterna cirkulera. Huru en sådan cirkulering skulle kunna ske på annat sätt, än att de utskrifna protokollen i målet utlemnades till bisittarne, kunde Wigelius ej fatta, ty själfva konceptdomboken, som ordföranden för öfrigt ej kunde undvara, syntes ej få vara föremål för en dylik vandring.

Då Sparre förvägrats att utbekomma protokollet för den 31 oktober 1892, förrän utslag i målet afsagts, hade ej detta skett på grund af något »förebärande», ty protokollet hade vid framställningen om utlemnandet varit utskrifvet, utan af det skäl, att rätten behöfde såväl berörda som öfriga utskrifna protokoll för målets föredragning och pröfning till utslag; i afseende hvarpå Wigelius hänvisade till ett hans yttrande bilagdt utdrag af domboken, hållen hos rådstufvurätten i Åmål den 12 december 1892, utvisande, att då för öfverläggning till utslag, som skulle meddelas den 19 i samma månad, föredragits handlingarna i nu ifrågavarande mål samt att i följd af målets vidlyftighet då beslutits att de utskrifna rättegångsprotokollen skulle cirkulera bland rättens bisittare, som däraf ville närmare taga kännedom till ledning för sin mening i saken.

I det afgifna yttrandet anförde Wigelius vidare: det vore sålunda sannt, att Sparre, på sätt uppgifvits, förvägrats att utlösa protokollet för den 31 oktober 1892; och Wigelius vågade antaga, det jag funne förfarandet tillfredsställande försvaradt. Hvad Sparre åter i öfrigt uppgifvit om expeditionssättet vid rådstufvurätten i Åmål vore däremot ej med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Särskildt ville Wigelius påpeka, att han ingalunda såsom vilkor för ifrågavarande expeditions utlemnande fordrat dubbel lösen, men däremot erbjudit sig att, om så önskades, låta utskrifva och mot särskild lösen, hvilken naturligen beräknats såsom för afskrift, utlemna ett nytt exemplar af expeditionen.

Sedan Sparre härpå inlemnat påminnelser, i hvilka bland annat uppgafs att ifrågavarande expedition upprepade gånger efter utgången af den lagstadgade expeditionstiden förgäfves begärts hos Wigelius, företog jag ärendet till pröfning; och då jag fann, det Wigelius, såsom expeditionshafvande vid rådstufvurätten i Åmål, genom underlåtenhet att inom stadgad expeditionstid tillhandahålla omförmälda expedition åt

vederbörande gjort sig skyldig till uppenbar försummelse i embetet, uppdrog jag åt advokatfiskalen i Göta hofrätt att för berörda embetsfel åtala Wigelius inför hofrätten samt å honom därför yrka ansvar enligt 25 kapitlet 17 § strafflagen.

Såsom grund för åtalet hänvisades till de i 16 § af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 förekommande uttryckliga bestämmelser angående tiden för utlemnande af expedition, hvilken utan särskild begäran borde utfärdas. Af dessa bestämmelser framginge oförtydbart att nu ifrågavarande expedition bort vara för drätselkammaren, såsom kärande i målet, tillgänglig att lösas inom sex dagar efter den 31 oktober 1892. Wigelius hade medgifvit, att så icke varit fallet; och af hvad han anfört ådagalades att han afsigtligt förhållit käranden expeditionen. Wigelius hade till försvar därför åberopat, att det skulle vara sed vid underdomstolarne, att kärandeparten vid hvarje särskildt rättegångstillfälle till rätten inlemnade samtliga expeditionerna i målet och att i saknad af dessa expeditioner rätten undandroge sig åtminstone målets afgörande. Denna af Wigelius omförmälda sed hade emellertid så mycket mindre blifvit erkänd såsom lagligen berättigad, som en t. f. domhafvande, hvilken handlat efter den åsigt, Wigelius i berörda afseende förfäktat, redan för flera år sedan därför åtalats och dömts till straff.

Förhållandena vid en del häradsrätter, hvilkas arkiv förvarades på annan ort, än där tingen höllos, kunde visserligen hafva gifvit anledning till berörda, af Wigelius åberopade praxis, men hvad stadsdomstolarne beträffade saknades hvarje hållbart stöd därför.

De af Wigelius omnämnda förhållanden, hvilka enligt hans åsigt skulle särskildt vid stadsdomstolarne nödvändiggöra och rättfärdiga en sådan praxis, föranledde allenast till den erinran, att hinder ej syntes kunna möta för rådstufvurättens ledamöter att i rättens embetsrum eller i ordförandens bostad taga den närmare kännedom om handlingarna och konceptprotokollen, som kunde erfordras.

I hvarje händelse kunde väl berörda praxis icke med fog af Wigelius åberopas till stöd för hans tillvägagående i förevarande fall. Såvidt till min kännedom kommit, hade aldrig denna praxis tillämpats så, som skulle en domstol ega att i strid mot gällande föreskrifter i expeditionstaxan alldeles undanhålla en kärandepart en expedition för ett föregående rättegångstillfälle, till dess dom i målet afkunnats. Men man hade ansett det skäligen kunna fordras af kärandeparter, att de till dem i vederbörlig ordning utlemnade expeditioner vid hvarje senare rättegångstillfälle återställdes till domstolen till dennas beqvämlighet och

lättnad vid uppsättande af protokoll och affattande af dom. Denna praxis kunde sålunda icke lända Wigelius till ursäkt för hans vägran att utlemna ifrågavarande expedition åt kärandens ombud i målet, sedan den i lag föreskrifna tid, inom hvilken expeditionen bort vara tillgänglig att lösa, tilländagått.

Efter slutad skriftvexling i målet meddelade hofrätten utslag *den 20 november 1893*. Hofrätten utlät sig däruti, att, enär Wigelius, jämlikt 16 § i kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, varit ovilkorligen pligtig att inom sex dagar från den 31 oktober 1892 på begäran utlemna ifrågavarande protokoll till drätselkammaren, men Wigelius ostridigt sådant underlåtit, pröfvade hofrätten, med stöd af 25 kapitlet 17 § strafflagen, lagligt döma honom att för den försummelse i embetet, han sålunda visat, böta tio kronor.

Efter mottagandet af detta utslag uppdrog jag, som af flera skäl fann det Wigelius ådömda bötesbelopp för ringa, åt advokatfiskalen att öfver utslaget anföra underdåniga besvär. I den skrifvelse, hvari detta uppdrag meddelades, anförde jag, bland annat, följande, hvilket advokatfiskalen borde åberopa:

Af handlingarna i målet framginge att Wigelius afsigtligt förhållit vederbörande ifrågavarande expedition och uttryckligen vägrat att, förrän utslag meddelats, utlemna densamma. Det hade således i målet varit fråga om ett uppsåtligt, af stort oförstånd begånget embetsfel, hvilket stått i bestämd strid med ett uttryckligt lagbud. Vid sådant förhållande syntes mig det ådömda bötesstraffet ingalunda motsvara den begångna felaktigheten.

Men äfven frånsedt att graden af denna felaktighet kräft ett eftertryckligare straff, syntes hofrättens straffmätning af annan anledning egnad att framkalla jämförelser af mindre tillfredsställande art. Att en embetsman, i detta särskilda fall en domare, satt att bestraffa brott och förseelser mot samhällets lagar, finge umgälla ett af honom själf begånget fel i embetet med ett bötesstraff, som plägade anses såsom lämplig tillrättavisning vid fylleriförseelser eller smärre öfverträdelser af ordningsföreskrifter, vore onekligen icke egnadt att i embetsmannens egen uppfattning och allmänhetens föreställning höja krafvet på embetsmannens oförvitlighet.

Det förtjänade för öfrigt att märkas, hurusom, enligt 25 kapitlet 21 § strafflagen, bötesstraffets maximum vore för de flesta slag af embetsbrott ej obetydligt högre, än hvad det allmänna stadgandet i 2 kapitlet 8 § samma lag medgåfve, en omständighet, som i sin mån bort mana hofrätten att något mera än som skett aflägsna sig från straffminimum.

De af advokatfiskalen anförda underdåniga besvären äro på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Försummad tillsyn rörande spirituosaförsäljning.

Ordföranden i Skeninge allmänna nykterhetsförening A. J. Johansson anmälde i en hit ingifven skrift, att missförhållanden syntes ega rum i fråga om spirituosaförsäljningen i nämnda stad, utan att sådant af vederbörande beifrades; på grund hvaraf Johansson yrkade, att justitieombudsmannen måtte föranstalta om undersökning samt, om brott mot bestående lagar och författningar blifvit begångna, låta beifra lagöfverträdelserna och mot magistraten, som det ålegat tillse, att lagar och författningar efterlefdes vid utöfvandet af spritvaruförsäljningen i staden, anställa åtal för den försummelse, magistraten syntes hafva låtit komma sig till last.

I den del af angifvelsen, som slutligen fanns böra upptagas till åtal, anförde Johansson, att alltsedan den 1 oktober 1886 utskänkningslokalerna i staden opåtaldt hölles öppna till klockan 10 eftermiddagen såväl aftnarne före sön- och helgdagar som ock mötes- och marknadsdagar samt att på söndagsaftnarne bränvin serverades åt spisande gäster till klockan 10 eftermiddagen. Detta strede enligt Johanssons förmenande mot beslut rörande tiden för bränvinsutskänkningen i staden, hvilka åren 1879 och 1881 blifvit af stadsfullmäktige i Skeninge fattade och af Konungens befallningshafvande i Östergötlands län fastställda.

Af handlingar, som vidfogats anmälningsskriften, inhämtades:

att Konungens befallningshafvande i anledning af gjorda framställningar genom utslag den 24 september 1879 förordnat bland annat, att från och med den 1 påföljande oktober utskänkningen i Skeninge af bränvin samt andra brända eller distillerade spirituösa drycker icke finge ega rum från klockan 7 på aftonen före sön- eller helgdag till klockan 7 påföljande söcknedagsmorgon samt att alla ställen, där försäljning af nämnda drycker egde rum, skulle å mötes- och marknadsdagar hållas stängda från klockan 7 på aftonen; att Konungens befallningshafvande sedermera, efter det stadsfullmäktige gjort framställning om fastställelse af ett utaf stadsfullmäktige fattadt beslut rörande ändring från och med den 1 oktober 1881 i nyssnämnda bestämmelser samt besvär öfver detta beslut anförts, genom utslag den 25 maj 1881 bestämt, att från och med den 1 oktober samma år det gällande förbudet för utskänkning å sön- och helgdagar, å aftnarna före desamma samt å marknads- och mötesdagar fortfarande skulle gälla med vissa undantag för stadens dåvarande tre bättre utskänkningsställen; att

— sedan genom 26 § i kongl. förordningen den 29 maj 1885 angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller distillerade spirituösa drycker, hvilken författning trädde i kraft för städerna den 1 oktober samma år, stadgats att utskänkning af bränvin finge under söcknedagar begynna tidigast klockan 7 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 på aftonen, samt att under sön- och helgdagar utskänkning af bränvin i allmänhet vore tillåten endast vid måltider åt spisande gäster — stadsfullmäktige anhållit, det Konungens befallningshafvande, som enligt 4 mom. af samma § i förordningen egde att, där särskilda omständigheter föranledde behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats (eller kommunalnämnds) hörande därom besluta, måtte förordna, bland annat, att utskänkning å stadens två krogar icke måtte få ega rum från klockan 7 på lördags- och helgdagsaftnar till klockan 7 påföljande söcknedagsmorgon samt att nämnda krogar skulle å mötes- och marknadsdagar stängas klockan 7 eftermiddagen, hvilken framställning Konungens befallningshafvande enligt resolution den 30 september 1885 bifallit; att Konungens befallningshafvande genom skrifvelse den 6 maj 1889 anmodat magistraten i Skeninge att från stadsfullmäktige infordra och själf afgifva yttrande i anledning af en utaf deputerade, utsedde vid ett nykterhetsmöte, gjord ansökning, hvilken afsett, bland annat, att vid de regelbundna månadsmötena äfvensom marknader all försäljning af rusdrycker skulle förbjudas, utom vid verkliga måltider åt spisande gäster; samt att stadsfullmäktige i skrifvelse den 23 maj 1889 härå aflåtit det svar, att fullmäktige ansåge kongl. förordningen den 29 maj 1885, hvilken »under de tre sistförflutna åren härstädes tillämpats», i den 26 och därpå följande paragrafer jämte dithörande moment innehålla all den inskränkning i utöfning af tillåten utskänkningsrättighet, som under vanliga förhållanden inom samhället vore behöflig.

I de yttranden, som med anledning af klagoskriften infordrades från magistraten i Skeninge och stadsfiskalen E. Almén därstädes, anfördes:

af *magistraten:* att de af Johansson åberopade beslut, som år 1879 af stadsfullmäktige fattats och af Konungens befallningshafvande gillats, afsett förutvarande försäljningsperioder och upphört att vara gällande; att efter den 1 oktober 1886 några andra än i lag bestämda inskränkningar i afseende å tiden för försäljning af spritdrycker hvarken blifvit påkallade eller stadgade; att detta tydligt framginge af innehållet i stadsfullmäktiges den 23 maj 1889 till Konungens befallningshafvande

afgifna, här ofvan anförda yttrande; att således, enligt magistratens åsigt, kongl. förordningen den 29 maj 1885 i allo ländt till efterrättelse från den 1 oktober 1886; samt att, om några öfverträdelser af samma förordning skett, dessa af allmän åklagare beifrats, såvidt de kommit till hans kännedom;

och af *stadsfiskalen Almén:* att Konungens befallningshafvandes af Johansson åberopade utslag den 24 september 1879 endast afsåge dåvarande försäljningsperiod, hvilket syntes däraf, att Konungens befallningshafvande genom sitt utslag den 25 maj 1881 förnyat sina år 1879 angående utskänkningen gjorda inskränkningar; att af Konungens befallningshafvandes ofvan angifna skrifvelse till stadsfullmäktige den 6 maj 1889 framginge att något påbud af Konungens befallningshafvande rörande ifrågavarande inskränkning i utskänkningsrörelsen för försäljningsperioden 1886—1889 ej förefunnits; samt att Almén, lika med magistraten, till stöd för sin uppfattning beropade sig å stadsfullmäktiges skrifvelse den 23 maj 1889.

I afgifna påminnelser yttrade Johansson, bland annat, att enligt hans förmenande de genom Konungens befallningshafvandes utslag åren 1879 och 1881 meddelade bestämmelser rörande handeln med spirituosa i Skeninge icke upphäfts af kongl. förordningen den 29 maj 1885, utan fortfarande borde tillämpas. Stadsfullmäktiges svar till Konungens befallningshafvande den 23 maj 1889 innebure ej något beslut af stadsfullmäktige om längre eller kortare tid för krogarnes öppenhållande.

Med anledning af hvad sålunda förekommit fann jag mig föranlåten begära upplysningar från Konungens befallningshafvande; och meddelade Konungens befallningshafvande till svar däråa, att de bestämmelser rörande spirituosaförsäljningen i Skeninge stad, hvilka af Konungens befallningshafvande fastställts genom resolutionen den 30 september 1885, fortfarande vore gällande.

Magistraten och stadsfiskalen lemnades därefter tillfälle att ånyo yttra sig i ärendet, därvid de hufvudsakligen åberopade hvad de förut andragit; anmärkande magistraten, att bränvinsförsäljningsrättigheterna i Skeninge blifvit upplåtna dels till enskild person under tre år, från den 1 oktober 1886 räknadt, dels till ett bolag under tre år från den 1 oktober 1889, utan att vid dessa upplåtelser äldre inskränkningar i afseende å stängningstiden upplifvats. Några andra inskränkningar än de i kongl. förordningen den 29 maj 1885 bestämda hade ej heller af Konungens befallningshafvande blifvit föreskrifna eller ansetts vara af behofvet påkallade.

Johansson bemötte i en ingifven skrift dessa yttranden af magistraten och stadsfiskalen.

Vid öfvervägande af hvad i ärendet förekommit kunde jag ej undgå att finna, det magistraten i Skeninge eftersatt den skyldighet, som, jämlikt 35 § 1 mom. i kongl. förordningen den 29 maj 1885 ålegat — och jämväl efter den nu gällande kongl. förordningen den 31 december 1891 åligger — magistraten, nämligen att tillse, att å ställe, där minutering eller utskänkning af bränvin idkas, ordning samt de i författningarna meddelade föreskrifter noga iakttagas.

Såsom handlingarna utmärkte och Konungens befallningshafvande upplyst, borde Konungens befallningshafvandes resolution den 30 september 1885, hvilken tillkommit med anledning af innehållet i 26 § 4 mom. i 1885 års förordning, hafva, i den mån resolutionen gjorde ändring i förordningens föreskrifter, ländt till efterrättelse i stället för densamma. Nämnda resolution afsåg ej, på sätt magistraten sökt göra gällande och äfven stadsfullmäktige i Skeninge synas hafva antagit, någon viss försäljningsperiod, utan borde, såvidt den ej upphäfdes eller ändrades, gälla, åtminstone så länge 26 § i 1885 års förordning lände till efterrättelse, det vill säga till den 1 april 1892, då 1891 års förordning började tillämpas.

Då emellertid af magistratens yttrande otvetydigt framgick att de inskränkningar i bestämmelserna i 26 § 2 och 3 mom. af kongl. förordningen den 29 maj 1885, som stadgats genom Konungens befallningshafvandes resolution den 30 september 1885, ej tillämpats efter den 1 oktober 1886, förelåg därvid uppenbarligen ett fel, hvarför ansvaret i främsta rummet borde drabba magistraten, som underlåtit utöfva tillsyn öfver gällande bestämmelsers efterlefnad.

På grund häraf uppdrog jag åt advokatfiskalen i Göta hofrätt att inför hofrätten tilltala magistraten och därvid, med åberopande af 25 kapitlet 17 § strafflagen, yrka ansvar å magistraten för den embetsförsummelse, som låge magistraten till last.

På det åtal, som härefter följde, meddelade hofrätten utslag *den 21 november 1893*. Hofrätten utlät sig däruti: som Konungens befallningshafvandes resolution den 30 september 1885 bort ega tillämpning, intill dess kongl. förordningen den 29 maj 1885 upphört att gälla, samt magistraten under tiden från den 1 oktober 1886 alltjämt eftersatt sin skyldighet att tillse, det stadgandena i samma resolution blifvit behörigen iakttagna, pröfvade hofrätten lagligt att, i förmågo af 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma borgmästaren N. Curman samt rådmännen, vice häradshöfdingen A. N. Rothman och C. W. Willde äfvensom t. f. rådmannen F. H. Tingström, i egenskap af ordförande och ledamöter af magistraten, att för den försummelse, de i anmärkta hänseendet låtit

komma sig till last, böta, Curman och Rothman hvardera trettio kronor samt en hvar af af Willde och Tingström tio kronor.

Öfver utslaget hafva Rothman och Willde anfört underdåniga besvär.

Fråga om obehörigt förordnande af nytt riksdagsmannaval.

För ett af mig anhängiggjordt åtal mot Konungens befallningshafvande i Blekinge län i fråga om oriktig tillämpning af grundlagen vill jag här redogöra, oaktadt åtalet ännu icke hunnit att af någon domstol pröfvas. Vigten af de grundlagsstadganden, om hvilkas rätta tillämpning fråga sålunda uppkommit, manar mig att redan nu bringa saken till Riksdagens kännedom.

I en hit ingifven skrift har häradshöfdingen V. N. Ekenman anfört bland annat, som jag ej funnit till någon åtgärd föranleda, följande:

Af ett bifogadt utdrag af protokollet, hållet inför Konungens befallningshafvande i Blekinge län i landskansliet den 25 november 1893, inhämtades att, sedan rådstufvurätten i Karlshamn i en den 24 i nämnda månad till Konungens befallningshafvande ankommen skrifvelse med åberopande af 26 § riksdagsordningen meddelat Konungens befallningshafvande underrättelse därom, att Ekenman, som vore vald till riksdagsman i andra kammaren för valkretsen Karlshamn—Sölvesborg—Ronneby, blifvit vid rådstufvurätten den 20 i samma månad stäld under tilltal enligt 22 kapitlet 1 § strafflagen för svikligt och bedrägligt förfarande, Konungens befallningshafvande, med anledning däraf, under åberopande af stadgandet i 26 § riksdagsordningen, förordnat, att nytt val af riksdagsman till andra kammaren för nämnda valkrets för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 januari 1894, skulle ega rum samt att för sådant ändamål skrifvelser till vederbörande magistrater inom valkretsen skulle aflåtas.

Sådana skrifvelser, undertecknade af länets höfding och kontrasignerade af landssekreteraren, hade den 27 november 1893 aflåtits, och på grund däraf hade nytt riksdagsmannaval blifvit utsatt att ega rum.

Då Ekenman ansåge sig genom denna, enligt hans förmenande, uppenbart rättsstridiga åtgärd från Konungens befallningshafvandes sida vara på ett upprörande sätt kränkt i sina rättigheter, anhölle han, att jag måtte mot nämnda myndighet anställa åtal för hvad densamma sålunda låtit komma sig till last.

I den af Konungens befallningshafvande åberopade 26 § i riksdagsordningen stadgades, sedan föreskrift lemnats, att riksdagsmannabefattning

endast kunde af svensk medborgare utöfvas, att såsom riksdagsman »må ej godkännas», bland andra, den, som för vanfrejdande brott vore under tilltal. Det vore uppenbarligen i detta stadgande som Konungens befallningshafvande trott sig kunna hämta stöd för sina åtgöranden i saken. Riksdagsordningens föreskrifter, lästa i vederbörligt samband med hvarandra, visade dock otvetydigt, att Konungens befallningshafvande ej annorlunda än med anledning af besvär öfver hållna val egde någon som helst befogenhet att pröfva en persons kompetens i fråga om utöfning af riksdagsmannaskap. Sedan en person en gång blifvit vald och valet vunnit laga kraft, stode Konungens befallningshafvande utanför saken.

Riksdagsordningens 32 § visade, hvem dylik kompetenspröfning rörande de valde riksdagsmännen tillkomme, nämligen Riksdagen själf. Konungens befallningshafvande hade sålunda genom åtgärden emot Ekenman ingripit i och kränkt svenska Riksdagens grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Man hade dock i ett fall som detta egt rätt fordra, att Konungens befallningshafvande skolat egna den varsammaste behandling och den sorgfälligaste pröfning åt den fråga, som förelåg. Det kunde ej hafva undgått Konungens befallningshafvandes uppmärksamhet, hurusom från olika håll röster höjt sig emot, att en person kunde bringas i den ställning att ej blifva valbar såsom riksdagsman blott och bart därigenom, att en afundsman stälde honom under tilltal för brott af vissa slag. Jämväl lydelsen af den § i strafflagen, enligt hvilken straff yrkats å Ekenman vid rådstufvurätten, borde hafva väckt betänksamhet hos Konungens befallningshafvande. Ekenman ville erinra, att de i nämnda § först stadgade straffarter vore böter och fängelse. Brott, som belades med dylika straff, vore ej vanfrejdande; och det torde med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke vid en tolkning af så ömtålig art, som här förekomme, man borde taga hänsyn till det konkreta fallet. Härmed måtte nu förhålla sig huru som helst; förvisso hade den valkrets, Ekenman utsetts att representera i Riksdagen, ja, äfven Riksdagen själf, kunnat hoppas, att Konungens befallningshafvande lemnat annat svar på rådstufvurättens anmälan än att, som nu skett, utan att ens akta nödigt höra Ekenman, olagligen söka skilja honom från den riksdagsmannabefattning, hvars utöfning på grund af laga kraft vunnet val blifvit honom anförtrodd. Ekenman kunde ej finna annat, än att Konungens befallningshafvandes tillvägagående innebure en hög grad af oskicklighet och oförstånd i utöfningen af embetet och vore förtjänt af den allvarligaste beifran.

Vid skriften var fogadt det däri åberopade protokollsutdrag utvisande att, sedan från rådstufvurätten i Karlshamn ankommit en skrifvelse

med ofvan angifna innehåll, Konungens befallningshafvande »med anledning häraf och i enlighet med stadgandet i 26 § i riksdagsordningen» förordnat, att nytt val af riksdagsman i andra kammaren för ifrågavarande valkrets för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 januari 1894, skulle ega rum samt att för sådant ändamål skrifvelser till vederbörande magistrater inom valkretsen skulle aflåtas; och hade hänvisning lemnats för den, som vore med Konungens befallningshafvandes beslut missnöjd, att sina besvär däremot anföra i sammanhang med klagan öfver förrättningen.

Konungens befallningshafvande, som lemnades tillfälle att afgifva yttrande öfver hvad sålunda blifvit angifvet, förmälde:

Enligt 15 § i riksdagsordningen borde, då Konungen förordnade nya val eller riksdagsman för andra kammaren eljest afginge, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, nytt val för den återstående tiden ofördröjligen förrättas, och ålåge det enligt riksdagsordningens 28 § 2 mom. Konungens befallningshafvande att, om emellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgång uppstode, tillse och föranstalta, att nytt val anställdes. På grund af dessa bestämmelser förordnade Konungens befallningshafvande, då af vederbörlig myndighet blifvit anmäldt att den för valkretsen Karlshamn—Sölvesborg—Ronneby utsedde ledamoten af Riksdagens andra kammare, häradshöfdingen Ekenman, blifvit ställd under åtal för svikligt och bedrägligt förfarande, om nytt val i samma valkrets för den period, som började den 1 januari 1894. Konungens befallningshafvande ansåge nämligen härvidlag, att, genom Ekenmans ställande under tilltal för vanfräjdande brott, han afgått från sin riksdagsmannabefattning och att sålunda ett förhållande inträdt, som omförmäldes i ofvanberörda 28 § 2 mom. i riksdagsordningen. 26 och 27 §§ i riksdagsordningen handlade båda om förhållanden, som påkallade nya riksdagsmannaval. I 26 § omtalades, till skilnad från de särskilda valbarhetsvilkoren, de allmänna förutsättningar, som hos en ledamot af Riksdagen måste förefinnas, såsom att ej befinna sig i konkurstillstånd, ej stå under förmyndare, ej vara under tilltal eller dömd för vanfräjdande brott m. m., och utan hvilka han icke kunde såsom riksdagsman godkännas. 27 § behandlade det fall, då riksdagsman mottagit val i annan kammare eller för annan valkrets. Efter dessa stadganden följde omedelbart 28 §, som bestämde, hvilken myndighet det tillkomme att taga initiativ till nytt val, då inom Riksdagen ledighet af någon anledning uppkommit. Då det gälde att bedöma hvad som i sistnämnda §:s 2 mom. menades med ledamots afgång — om där-

vid afsåges endast afgång till följd af dödsfall, godkänd afsägelse eller mottagande af val för annan valkrets eller till annan kammare eller om samma uttryck äfven innefattade afgång till följd af inträdd obehörighet — utgjorde den ordning, i hvilken nämnda §§ följde efter hvarandra i riksdagsordningen, ett icke oväsentligt stöd för Konungens befallningshafvandes uppfattning i ämnet.

Ett ännu bestämdare stöd för samma tolkning vunne man, om man med hvarandra jämförde 28 §:s båda moment. Den rätt till initiativ för anställande af nytt val, som i det senare momentet tillerkändes Konungens befallningshafvande vid ledighet, som emellan riksdagar uppstode i någondera kammaren, vore af alldeles enahanda beskaffenhet som den, hvilken, enligt första momentet, under pågående riksdag tillkomme vederbörande kammare. Men att kammare egde att hos Konungen anmäla ledighet inom densamma, som förorsakades genom inträdd obehörighet för ledamot enligt 26 §, därom torde väl icke kunna råda det minsta tvifvel.

Ekenman hade trott sig finna ett stöd för sin uppfattning i riksdagsordningens 32 §, hvilken skulle utmärka, att kompetenspröfning rörande de valde riksdagsmännen tillkomme endast Riksdagen.

Vid granskning af nämnda § funne man dock lätt, att stadgandet rörande vederbörande kammares rätt att pröfva behörigheten till riksdagsmannakallets utöfvande ej blott för sådana dess ledamöter, hvilkas fullmakter ej blifvit godkända, utan äfven för dem, emot hvilka eljest till följd af riksdagsordningen anmärkning förekomme, tillkommit endast eller hufvudsakligen för att förebygga det missförståndet, att, om riksdagsman företett behörig fullmakt och denna blifvit godkänd, samme riksdagsman skulle, äfven om någon af de i 26 § riksdagsordningen omförmälda omständigheter för honom inträffat, kunna fortsätta med riksdagsmannaskapets utöfvande. Men att Konungens befallningshafvande, som hade att vid ledamots afgång mellan riksdagar föranstalta om nytt val och fördenskull måste pröfva, om afgång egt rum eller icke, skulle af samma § vara förhindrad att verkställa en sådan pröfning, därom funne Konungens befallningshafvande riksdagsordningen ej gifva minsta antydan.

Kort tid efter det riksdagsordningen utfärdats hade justitierådet C. Naumann behandlat föreliggande fråga i »Sveriges statsförfattningsrätt», tredje bandet, sid. 586, där han yttrat: »Ej blott då riksdagsman med döden afgår eller kommer i mistning af någon bland de qvalifikationer, som oundgängligen erfordras för att vara valbar, utan äfven när Konungen förordnar om nya val till ifrågavarande kammare samt när riksdagsmannen afsäger sig uppdraget, upphör hans befatt-

ning». I en uppsats af samme författare i »Tidskrift för lagstiftning, lagskipning och förvaltning», sjette årgången sidd. 49 och följ., framhölles äfven att Konungens befallningshafvande skulle hafva skyldighet att vid inträdd obehörighet för ledamot af riksdagen föranstalta om nytt val i succession efter denne. Äfven den af professor H. L. Rydin i det år 1878 utkomna verket »Svenska Riksdagen», senare delen sidd. 234 och 235, lemnade kortfattade framställning af frågan syntes antyda, att någon tolkning af riksdagsordningens bestämmelser i denna del, skiljaktig från Naumanns, under tiden, sedan dennes arbete utkommit, icke blifvit framstäld.

Någon sådan tolkning hade icke heller senare varit offentligen i fråga satt, men däremot hade länsstyrelsen i Elfsborgs län i en fråga af likartad beskaffenhet år 1891 förfarit på enahanda sätt, som Konungens befallningshafvande, ett förfarande, hvilket, om det ingripit i svenska Riksdagens grundlagsskyddade rättigheter, otvifvelaktigt skulle föranledt ingripande af justitieombudsmannen.

Ett sådant ingripande hade emellertid uteblifvit, utan att därför Riksdagen fann justitieombudsmannen hafva underlåtit någon honom åliggande embetsåtgärd och utan att andra kammaren fann nödigt uttala, att dess rätt blifvit trädd för nära genom den af länsstyrelsen i Elfsborgs län vidtagna åtgärd. Konungens befallningshafvande ansåge sig därför hafva stöd för sin klandrade åtgärd icke blott i riksdagsordningens bud, rätt tolkade, utan äfven i statsrättslärdes enhälliga uppfattning, i gällande praxis samt i det godkännande af länsstyrelsens i Elfsborgs län omförmälda åtgärd, som innebures i den omständighet, att åtgärden ej föranledt åtal från justitieombudsmannen eller något uttalande från Riksdagen i syfte af klander; och hämstälde på grund däraf Konungens befallningshafvande, att den af Ekenman gjorda anmälan icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Vid det afgifna yttrandet fanns fogadt ett af vederbörande tjänsteman i Elfsborgs läns landskansli utfärdadt intyg af innehåll, att, sedan vederbörande domhafvande på sin tid hos Konungens befallningshafvande gjort anmälan, att dåvarande ledamoten af Riksdagens andra kammare F. G. Jonsson i Carlshed blifvit på egen begäran försatt i konkurstillstånd, landshöfdingeembetet medelst skrifvelse anmodat domhafvanden att förrätta val till riksdagsman i stället för bemälde Jonsson.

I afgifna påminnelser anförde häradshöfdingen Ekenman, bland annat:

Den tolkning af riksdagsordningens föreskrifter, Konungens befallningshafvande sökt häfda, vore enligt Ekenmans mening oriktig, och denna mening hade Ekenman funnit delad af alla de jurister och riks-

dagsmän, med hvilka han varit i tillfälle afhandla frågan. Riksdagsordningens ordalag syntes Ekenman tydliga; annan tolkning än efter ordalagen borde vara utesluten. Konungens befallningshafvandes befogenhet att afgöra, om en person skall såsom riksdagsman »godkännas» eller icke, vore inskränkt till de fall, då Konungens befallningshafvande hade att pröfva besvär öfver hållna val. Gentemot Konungens befallningshafvandes framdragande af ett exempel, huru en annan Konungens befallningshafvande i ett visst fall handlat, ville Ekenman erinra, att det åsyftade förfarandet på sin tid väckt synnerlig uppmärksamhet inom Riksdagen. Att ej någon beifran förspordes, hade helt visst sin orsak däri, att personen i fråga, hvilken på egen begäran försatts i konkurs, icke velat påkalla någon åtgärd. Riktigheten af påståendet, att Konungens befallningshafvande på grund af detta exempel för sitt förfarande i fråga om Ekenman egde stöd i gällande praxis, torde med rätta kunna förnekas.

Då Ekenman, utöfver hvad han i sin anmälan anfört, påpekade ytterligare några förhållanden, skedde detta ej så mycket för att än vidare visa, att Konungens befallningshafvande förfarit olagligt — något som Ekenman ansåge tydligen framgå af grundlagens bud — utan fastmera för att framhålla, hurusom omständigheterna i förevarande fall bort föranleda Konungens befallningshafvande till att lemna rådstufvurättens anmälan utan afseende. Ekenman ville då till en början erinra, att han, när åtgärden af Konungens befallningshafvande vidtogs, icke var riksdagsman. Först med 1894 års ingång började hans uppdrag såsom sådan. Skulle nu Konungens befallningshafvandes tolkning, att en person, som, efter det han blifvit vald till riksdagsman, men innan hans uppdrag börjat, ställdes under tilltal för vanfräjdande brott, i och med detsamma ansåges hafva afgått såsom riksdagsman och att, på sätt nu skett, Konungens befallningshafvande genast hade att föranstalta om nytt val, vara riktig, skulle däraf uppstå de orimligaste konseqvenser. Den åtalade kunde vara frikänd och hafva fått sina anklagare dömda till ansvar för falskt åtal, innan den tidpunkt inträffade, då han skolat träda i utöfning af riksdagsmannakallet. En dylik tolkning skulle med logisk nödvändighet föra därhän, att en riksdagsman, om han blott för några timmar under nämnda mellantid *varit* åtalad, om han samma dag, åtalet börjat handläggas, till full evidens visat sin oskuld och fått domstolens friande utslag, ändock skulle anses hafva afgått och således Konungens befallningshafvande hafva att efteråt vidtaga åtgärder för nytt val. Och nu förevarande fall ställde sig ej annorlunda. Det vore visserligen sannt, att Ekenman, som genom sitt ombud vid rådstufvurätten begärde uppskof i det mot honom anhängiggjorda målet till den

11 december 1893, i följd af rådstufvurättens beslut att, oaktadt denna begäran och motpartens medgifvande till målets återföretagande någon dag före jul, uppskjuta målet till den 4 januari 1894, vore satt i tillfälle att, först sedan hans uppdrag redan börjat, visa rätta innebörden af den mot honom gjorda anklagelsen; men däraf vore ju dock ej möjligheten utesluten, att t. ex. åtalet den 1 januari 1894 kunnat vara återkalladt.

Det syntes Ekenman vidare, att rådstufvurättens anmälan, sådan den vore affattad, icke bort af Konungens befallningshafvande tagas för fullgiltigt bevis därom, att Ekenman stälts under tilltal för vanfrejdande brott. Om en person tillvitade annan vissa handlingar och för dem yrkade straff efter en viss § i strafflagen, torde väl knappast, därest dessa handlingar, objektivt taget, befunnes sakna de kännetecken, som skulle göra dem straffbara efter den åberopade §, den angripne kunna sägas vara åtalad för brott, som afsåges i §. Konungens befallningshafvande kunde af anmälan allenast inhämta, att ansvar var yrkadt å Ekenman enligt 22 kapitlet 1 § strafflagen, men ej på grund af hvilka handlingar detta yrkande framstälts. Det oaktadt skiljde Konungens befallningshafvande Ekenman ohörd från riksdagsmannaskapet.

Med åberopande af hvad Ekenman förut och nu anfört återupprepade han sin anhållan, det jag måtte anställa åtal emot Konungens befallningshafvande för ifrågavarande embetsåtgärd.

Vid bedömande af den sålunda uppkomna frågan bör man ställa sig till efterrättelse den i regeringsformens 84 § gifna regeln, att grundlagarna skola efter deras ordalydelse i hvarje särskildt fall tillämpas.

Om man, med fasthållande häraf, betraktar 26 och 28 §§ i riksdagsordningen, hvilka äro i förevarande fråga tillämpliga, finnar man, att ingendera tillägger Konungens befallningshafvande pröfningsrätt i afseende på en genom laga kraftvunnet val utsedd riksdagsmans behörighet till riksdagsmannakallets utöfvande.

26 §, som till en början stadgar, att riksdagsmannabefattning kan utöfvas endast af svensk medborgare, innehåller vidare, att »ej må såsom riksdagsman godkännas» den, med afseende å hvilken något af de där angifna förhållanden eger rum. De här använda ordalag kunna efter vanligt språkbruk icke innebära, att den, mot hvilken någon af de uppräknade obehörighetsgrunderna förekommer, allenast genom denna obehörighetsgrunds inträdande skall anses hafva afgått från sin riksdagsmannabefattning, utan ordet *godkännas* hänvisar otvetydigt på en pröfning af behörigheten till riksdagsmannabefattnings utöfvande, och § innebär således endast, att, *då* pröfning af behörighet till riksdagsmannabefattnings utöfvande lagligen skall ega rum, får såsom riksdagsman ej

godkännas den, mot hvilken någon af de uppräknade obehörighetsgrunderna förekommer. När eller af hvilken denna pröfning skall verkställas, därom innehåller § icke någon bestämmelse.

I 28 §:s 1 mom. stadgas att hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa riksdag genom val fyllas; hvarefter Konungen anbefaller sine vederbörande befallningshafvande föranstalta, att nya val anställas. I 2 mom. heter det: »om emellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgång uppstår, åligger Konungens befallningshafvande tillse och föranstalta, att nytt val anställes». Hela denna § handlar således om, hvilken myndighet det tillkommer att taga initiativ till nytt val, då ledighet inom någondera kammaren uppstår. Då i senare momentet ålagts Konungens befallningshafvande att, om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgång uppstår, tillse och föranstalta, att nytt val anställes, har i följd däraf äfven lagts i Konungens befallningshafvandes hand att bedöma, huruvida det faktum, nämligen ledamots afgång, inträffat, som skall föranleda Konungens befallningshafvandes ingripande för nytt vals anställande. Men någon rätt att pröfva riksdagsmans behörighet och att förklara honom på grund af inträdd obehörighet hafva afgått från sin befattning kan icke från denna § härledas. Den omständighet, att riksdagsordningen icke stadgat någon form för öfverklagande af ett Konungens befallningshafvandes beslut i detta afseende, under det att noga bestämts, huru Konungens befallningshafvandes beslut angående besvär öfver val och angående afsägelse af ledamotskap till andra kammaren få öfverklagas, gifver ock ett starkt stöd åt den uppfattningen, att den pröfningsrätt, som enligt denna § tillkommer Konungens befallningshafvande, icke kan utsträckas utöfver konstaterandet af sådana fakta, om hvilkas betydelse tvist icke kan ega rum.

Ett bedömande af, huruvida obehörighet enligt 26 § inträdt, kan i de flesta fall ej ske, utan att den, om hvars behörighet det är fråga, sättes i tillfälle att blifva hörd; och skulle i dylik fråga inför Konungens befallningshafvande en verklig procedur komma till stånd, framträder med oafvislig nödvändighet fordran därpå, att Konungens befallningshafvandes beslut skulle kunna bringas under högre forum, hvarpå dock lagstiftaren, såsom nyss är framhållet, icke synes hafva haft någon tanke.

Närmast torde med ordet »afgång» i 28 § 2 mom. afses ledamots afgång genom döden. Därjämte måste därunder inrymmas afgång genom godkänd afsägelse af ledamotskap i andra kammaren, genom ledamots i första kammaren afsägelse af sitt uppdrag samt därigenom, att någon,

som blifvit för samma tid vald till ledamot af båda kamrarna eller till ledamot af endera för två eller flera valkretsar, anmäler sig icke mottaga det ena eller andra riksdagsmannauppdraget.

Lika litet som de nu anförda §§ tillägga Konungens befallningshafvande rätt att ingå i pröfning af en genom laga kraft vunnet val utsedd riksdagsmans behörighet till riksdagsmannakallets utöfvande, lika litet finnes på annat ställe i grundlagen en sådan rätt Konungens befallningshafvande tillerkänd. Riksdagsordningen känner ej annan pröfningsrätt i afseende å behörighet till riksdagsmannakallets utöfning — om man frånser pröfning af besvär öfver val — än dels den formela pröfning af riksdagsmannafullmakterna, hvarom 32 § 1 mom. handlar, och dels den pröfningsrätt, som 2 mom. i sistnämnda § tillägger hvardera kammaren med afseende på dess ledamöter. Skulle man i 28 § 2 mom. inlägga en behörighet för Konungens befallningshafvande att afgöra, huruvida riksdagsman till följd af någon af de i 26 § omförmälda obehörighetsgrunder afgått från sin befattning, skulle den kamrarne förbehållna pröfningsrätt förlora största delen af sin betydelse, men af samma skäl, som i andra konstitutionella länder pröfningen af representanternas kompetens uteslutande tillkommer vederbörande kammare inom representationen måste denna pröfning äfven hos oss anses i främsta rummet tillkomma vederbörande kammare; och den föregående pröfning i sådant afseende, som vår riksdagsordning, hufvudsakligen af historiska skäl, stadgar, bör betraktas endast såsom ett undantag från regeln om kamrarnes egen pröfningsrätt och får således, i likhet med andra undantagsbestämmelser, icke utsträckas utöfver hvad grundlagen uttryckligen angifver.

Konungens befallningshafvande har, till stöd för sin uppfattning, att Ekenman, därigenom att han blifvit ställd under tilltal för vanfrejdande brott, afgått från sin riksdagsmannabefattning, i första rummet åberopat den omständighet, att i riksdagsordningen omedelbart efter 26 och 27 §§, hvilka båda skulle handla om förhållanden, som påkalla nya riksdagsmannaval, följer den §, den 28, som bestämmer, hvilken myndighet det tillkommer att taga initiativ till nytt val, då inom Riksdagen ledighet af någon anledning uppkommit.

Om det stöd för sin uppfattning, Konungens befallningshafvande i nämnda omständighet velat finna, i förevarande fall hvilar på den angifna förutsättningen, att 26 § skulle handla om förhållanden, som påkalla nya riksdagsmannaval, lärer detta stöd bortfalla med förutsättningen, och redan förut har jag påpekat, att efter min uppfattning ordalagen i 26 § icke innebära, att blotta inträffandet af något bland de där omförmälda förhållanden i och för sig påkallar nytt val, utan fast-

mera med tydlighet angifva, att det är, då pröfning skall ega rum af behörighet till riksdagmannabefattnings utöfvande, som de i § angifna förhållanden skola föranleda ett icke godkännande, en obehörighetsförklaring.

För sin tolkning har Konungens befallningshafvande trott sig finna ett stöd af en jämförelse mellan 28 §:s båda moment, i det att den rätt till initiativ till anställande af nytt val, som i senare momentet tillerkännes Konungens befallningshafvande vid ledighet, hvilken mellan riksdagar uppstår i någondera kammaren, skulle vara af alldeles enahanda beskaffenhet, som den, hvilken, enligt första momentet, under pågående riksdag tillkommer vederbörande kammare, och däri, att något tvifvel icke funnes angående vederbörande kammares rätt att hos Konungen anmäla ledighet inom densamma, förorsakad af inträdd obehörighet enligt 26 §. Häremot vill jag erinra, att, ehuru vederbörande kammares rätt att hos Konungen anmäla ledighet inom densamma, förorsakad af inträdd obehörighet enligt 26 §, är obestridlig, förutsätter en dylik anmälan, att kammaren förut genom uttryckligt beslut afgjort, att på sådan grund ledighet uppstått, och kamrarnes rätt till pröfning i nämnda hänseende är dem uttryckligen genom 32 § 2 mom. riksdagsordningen förbehållen. Då denna kamrarnes pröfningsrätt sålunda icke stöder sig på 28 § 1 mom., borde ett fasthållande af den af Konungens befallningshafvande antydda likställigheten mellan sistnämnda §:s båda moment konseqvent leda därtill, att icke heller Konungens befallningshafvande kunde allenast på 2 mom. stödja någon rätt till dylik pröfning.

Då de båda statsrättslärare, hvilkas uttalanden i frågan Konungens befallningshafvande åberopat, icke, så vidt jag kunnat finna, anfört några skäl för sin åsigt, kan jag till vederläggning däraf endast hänvisa till hvad jag förut yttrat.

Att en annan Konungens befallningshafvande i särskildt fall förfarit på samma sätt, som Konungens befallningshafvande i Blekinge län nu gjort, och att något klander däraf ej försports, torde, för bedömande af hvad som i saken är rätt, icke böra tillmätas stor betydelse. Då jag anser förfarandet vara oriktigt, har jag i den omständighet, att det nu förevarande fallet icke är enastående, sett en ytterligare anledning att söka förhindra ett återupprepande af detta förfarande.

Enär jag på nu anförda skäl fann, att Konungens befallningshafvande öfverskridit sin befogenhet genom att i förevarande fall förordna om nytt riksdagsmannaval, och det gälde grundlagens rätta tillämpning i en ytterst vigtig fråga, ansåg jag mig icke kunna underlåta att uppdraga åt advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge att för det fel i embetet, Konungens befallningshafvande sålunda enligt min

mening låtit komma sig till last, ställa landshöfdingen, grefve G. Wachtmeister och landssekreteraren C. E. Christopherson under tilltal med yrkande om ansvar å dem enligt 25 kapitlet 17 § strafflagen.

Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranledt åtal.

Redogörelsen för åtalen är nu afslutad. Till densamma vill jag här foga en kort framställning af några af mig efter senaste embetsberättelses afgifvande slutligen handlagda ärenden, som väl ej föranledt åtal, men i hvilka dock vederbörandes berättigade anspråk genom af mig vidtagna åtgärder tillgodosetts eller embets- och tjänstemäns uppmärksamhet af mig fästs å vissa i lag gifna föreskrifter, som synts mig af dem vara åsidosatta.

Till följd af gjord anmärkning vid granskning af nästlidna års fångförteckningar infordrade jag afskrift af Elfdalens tingslags häradsrätts den 23 februari 1892 meddelade utslag angående klensmedsdrängen F. Gustafsson. Af utslaget inhämtades att häradsrätten dömt Gustafsson, med åberopande af kongl. förordningen den 16 november 1841, att för fylleri böta tio kronor samt förklarat, att böterna skulle, i händelse af bristande tillgång, förvandlas till fängelse i tre dagar.

Med anledning häraf aflät jag en skrifvelse till vederbörande domhafvande, med erinran att häradsrätten förfarit felaktigt dels därutinnan, att densamma åberopat 1841 års förordning, ehuru ifrågavarande förseelse numera vore belagd med straff i 1864 års strafflag, som vid sådant förhållande skulle, jämlikt förordningen den 16 februari 1864 angående strafflagens införande, tillämpas, dels genom att föreskrifva förvandling af böterna till tre i stället för till fyra dagars fängelse.

Mot rådstufvurätten i Alingsås gjordes angifvelse därom, att rådstufvurätten icke sammanträdde å den i 6 kapitlet 3 § rättegångsbalken stadgade tid, klockan 10 förmiddagen.

Sedan rådstufvurätten fått yttra sig i anledning af angifvelsen och medgifvit, att rådstufvurättens sammanträden under en följd af år utsatts att börja klockan 11 förmiddagen, däraf dock icke någon olägenhet skulle hafva försports, aflät jag en skrifvelse till rådstufvurätten med erinran att för framtiden ställa sig berörda lagbestämmelse till efterrättelse.

Nyssnämnda rådstufvurätts ordförande har jämväl angifvits, för det han uraktlåtit att städse anslå sådan uppropslista, som i kongl. kungörelsen den 6 oktober 1882 föreskrifves; hvilken angifvelse, däröfver

yttrande infordrades, befanns vara grundad, i ty att bemälde ordförande medgaf bland annat, att han ej ansett nödigt anslå uppropslista, då helt obetydligt antal mål, vanligast ringare brottmål, förekommo. Då ett åsidosättande af nyssnämnda kungörelses föreskrifter ostridigt förelåg, fann jag mig böra härom erinra rådstufvurättens ordförande.

Vid härstädes företagen fånglistgranskning iakttogs att bondesonen S. Johansson å särskilda tider, med en månad hvardera gången, aftjänat honom ådömdt straff af fängelse i två månader, utan att sådant varit en följd af tillämpning af kongl. förordningen den 31 maj 1873 angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft egande utslag. Den i ärendet förda skriftvexling ådagalade, att Johansson af underrätt dömts till en månads fängelse samt efter besvärstidens utgång af vederbörande kronobetjänt häktats och insändts till länscellfängelset i Hernösand för straffets undergående. Vid ankomsten till fängelset förklarade Johansson sig nöjd med underrättens utslag och villig att undergå den ådömda bestraffningen, hvilken ock gick i verkställighet, oaktadt å utslaget förefanns anteckning därom, att målseganden anfört besvär i målet. Svea hofrätt dömde sedermera Johansson till två månaders fängelse, hvarefter Johansson, som under tiden försatts på fri fot, åter införpassades och fick undergå återstående fängelsestraff af en månad.

Med anledning häraf begärde jag hos Konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län upplysning, huruvida transportkostnaden för Johanssons införpassande båda gångerna guldits af statsverket och, om så vore förhållandet, huruvida åtgärd vidtagits för att af vederbörande, som orsakat omförmälda felaktiga straffverkställighet, utkräfva behörig godtgörelse åt statsverket.

Konungens befallningshafvande svarade härå, att kostnaderna i båda fallen ursprungligen guldits af statsverket, men att detta dåmera godtgjorts för utgifterna vid Johanssons första införpassande; därvid jag lät bero.

Fyra personer, hvilka vid Jockmocks lappmarks tingslags häradsrätt hörts såsom vittnen i ett mål angående skogsåverkan, men genom häradsrättens uraktlåtenhet att yttra sig om dessa vittnens anspråk på ersättning för inställelsen icke kunnat utbekomma sådan ersättning, begärde min mellankomst för utfående af sin rätt.

Sedan vederbörande t. f. domhafvande fått häröfver afgifva yttrande,

däri han på anförda skäl bestred skyldighet för sig att hålla vittnena skadeslösa, aflät jag, som, oaktadt hvad t. f. domhafvanden invändt, ansåg klagandenas anspråk till vissa delar böra af honom tillfredsställas, en skrifvelse till denne, i hvilken skrifvelse jag tillkännagaf, att jag lemnade honom rådrum att före viss, af mig utsatt dag hit inkomma med behörigt bevis, att han godtgjort klagandena med tillhopa 169 kronor 20 öre eller för deras räkning och disposition hos annan man nedsatt detta belopp, i hvilken händelse vidare åtgärd från min sida icke komme att vidtagas.

Före den utsatta tiden insände t. f. domhafvanden vederbörligt bevis, att han till notarius publicus i Luleå öfverlemnat ofvanberörda belopp, att vid anfordran utbetalas till klagandena eller deras befullmäktigade ombud enligt den fördelning klagandena emellan, som jag i nyssberörda skrifvelse angifvit. Härvid fann jag skäligt låta bero.

Sedan vid fånglistgranskning anmärkts att Piteå tingslags häradsrätts utslag den 16 april 1892 angående häktade grundläggaren J. Larsson Ervall först den 28 i samma månad kommit vederbörande för verkställighet till handa och då sålunda den i 20 § af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 föreskrifna tid för expedierande af underrätts å landet utslag rörande häktad syntes hafva blifvit öfverskriden, aflät jag till vederbörande domhafvande förfrågan härom. Domhafvandens svar — innebärande att dröjsmålet berott därpå, att jämväl protokollen skolat, i följd af den häktades tilltänkta besvär, utskrifvas och insändas till vederbörande myndighet — gaf mig anledning till den erinran, att föreskriften i ofvanberörda lagrum vore ovilkorlig och ej finge af den uppgifna orsaken åsidosättas.

Sedan jag, till följd af anmärkning vid fånglistgranskning, från domhafvanden i Södra Helsinglands domsaga infordrat yttrande om, på hvilken grund Södra Helsinglands vestra tingslags häradsrätt, enligt utslag den 10 december 1892, förordnat, att bondesonen J. Larsson, som förklarats icke kunna fällas till ansvar för olofligt tillgrepp och icke böra för det angifna brottet längre i häkte hållas, skulle införpassas till länscellfängelset, anförde domhafvanden bland annat, att Larsson ansetts böra insändas till länscellfängelset, för den händelse Konungens befallningshafvande skulle finna sig böra meddela honom en varning, samt att Larsson före det åtalade brottet varit dömd för inbrottsstöld och enligt nämndens utsago vore misstänkt för andra stölder i trakten.

Då enligt mitt förmenande en häktad, som af underdomstol frikännes från ansvar och skall ställas på fri fot, i regeln bör af domstolen genast lösgifvas och icke till häktet återförpassas, därest icke vederbörande myndighet därom framstält begäran, kunde jag ej undgå att finna, det häradsrätten i förevarande fall icke rätteligen förfarit, hvilket jag i skrifvelse till domhafvanden påpekade.

Vid fångförteckningsgranskning anmärktes vidare att gardisten K. L. Jansson, som genom rådstufvurättens i Arboga den 2 februari 1892 meddelade utslag blifvit dömd att för första resan stöld hållas till fängelse i tre månader, aftjänat detta straff i kongl. andra lifgardets häkte, därvid med nämnda straff förenats ett Jansson för rymningsbrott ålagdt disciplinstraff af fyra dagars sträng arrest, som förvandlats till tolf dagars fängelse.

I anledning häraf anmodad att inkomma med förklaring däröfver, att ifrågavarande straff aftjänats å militärhäkte och icke, såsom ske bort, å allmän straffinrättning, erkände sekundchefen för nämnda lifgarde det anmärkta felet, med bifogande af bevis därom, att beloppet för Janssons underhållskostnad å regementets militärhäkte under ifrågavarande strafftid blifvit till regementsintendenten inlevereradt. Härvid fann jag skäligt låta bero.

På sätt vid granskning af fångförteckningar från länscellfängelset i Örebro anmärktes, hade Svea hofrätts den 2 augusti 1892 meddelade utslag, hvarigenom skorstensfejaren C. Nilsson dömts till straffarbete, bragts till verkställighet redan den 4 i samma månad, ehuru utslaget först den 3 sagda augusti blifvit Nilsson delgifvet. Anmodad att häröfver afgifva yttrande sökte Konungens befallningshafvande att försvara den anmärkta åtgärden.

Med anledning däraf fäste jag Konungens befallningshafvandes uppmärksamhet därå, att förfarandet icke öfverensstämde med föreskrifterna i 1 och 2 §§ af kongl. förordningen den 30 maj 1873 angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft egande utslag. Då jag förväntade, att Konungens befallningshafvande vid närmare öfvervägande skulle finna riktigheten häraf och för framtiden förfara i enlighet därmed, lät jag anmärkningen förfalla.

Af insända fångförteckningar och skriftvexling med vederbörande inhämtade jag, dels att Konungens befallningshafvande i Stockholms län hos Konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län begärt föranstaltande därom, att tvångsarbetsfången vid Svartsjö anstalt E. J. M. Skånberg blefve befordrad till ransakning inför Sollefteå tingslags häradsrätt och i sinom tid återsänd för fortsättande af tvångsarbetet, dels att, sedan Skånberg af häradsrätten dömts till straffarbete och införpassats till länscellfängelset i Hernösand för undergående af berörda straff, sistnämnde befallningshafvande, utan att bringa till verkställighet det Skånberg ådömda straffet, återsändt honom till Konungens befallningshafvande i Stockholms län, som därefter låtit Skånberg först undergå det honom ålagda tvångsarbetet och sedermera till verkställighet befordrat häradsrättens utslag.

Enligt mitt förmenande hade i främsta rummet verkställighet bort ega rum af det Skånberg för brott ådömda straff och först därefter frågan om hans fortsatta hållande till det ålagda tvångsarbetet företagas. Denna senare fråga måste stå tillbaka för den vida vigtigare, att ett för brott ådömdt straff blefve snabbt verkställdt. Min åsigt härutinnan gaf jag ofvanbemälde båda befallningshafvande i särskilda skrifvelser tillkänna.

Mot domhafvanden i Norra Helsinglands domsaga gjordes anmälan därom, att han skulle hafva nödgat en konkursgäldenärs hustru att aflägga bouppteckningsed, utan att sådant äskats af någon bland borgenärerna.

Häröfver hörd förklarade domhafvanden, att han hade för plägsed att städse uppmana gäldenärs hustru, om hon vid första förhöret vore närvarande, att genast aflägga bouppteckningsed för undvikande af vidare inställelse, i händelse edgångsyrkande sedermera skulle varda framstäldt.

Då emellertid 27 § konkurslagen ålägger gäldenärs hustru att aflägga bouppteckningsed endast i det fall, att någon af borgenärerna det äskar, och det följaktligen icke tillkommer domaren att i berörda hänseende på något sätt självmant ingripa, anför jag till domhafvanden en skrifvelse, med hemställan att för framtiden undvika ett tillvägagående, som lätt kunde få sken af en obehörig påtryckning och, efter hvad af angifvelsen syntes framgå, äfven så betraktats.

I sitt härå afgifna svar förmälde domhafvanden sig skola efterkomma berörda hemställan.

Lagskipningens tillstånd.

Den utredning angående lagskipningens tillstånd i riket, som justitieombudsmannen enligt instruktionen är skyldig att i hvarje embetsberättelse framlägga, har ofta bestått endast i uttalande af ett allmänt omdöme i nämnda hänseende. Det ligger ock i sakens natur, att under den korta tidrymd, en berättelse omfattar, någon mera anmärkningsvärd förändring i lagskipningens tillstånd icke gärna kan ega rum. Äfven jag lärer därför kunna inskränka mig till att, under hänvisande till hvad som i ifrågavarande afseende kan inhämtas af de åtal och öfriga åtgärder, för hvilka redogörelse här ofvan lemnats, uttala det omdöme, att de fel af domare samt embets- och tjänstemän, hvilka blifvit hos mig angifna eller eljest kommit till min kännedom — de må nu hafva blifvit föremål för åtal eller ej — icke kunna anses hafva varit af någon svårare beskaffenhet och att ej heller hvad jag i öfrigt under min embetsutöfning haft tillfälle att iakttaga varit egnadt att rubba förtroendet för landets embetsmannakår i allmänhet.

I detta sammanhang vill jag yttra några ord angående:

1) slutbehandling hos länsstyrelserna af vissa fattigvårdsmål, och
2) långsamheten i de rättskemiska undersökningarna.

Slutbehandling hos länsstyrelserna af vissa fattigvårdsmål.

I 29 § af kongl. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården lemnas föreskrifter rörande förfarandet, då ett fattigvårdssamhälle vill af annat kräfva ersättning för lemnad fattigvård eller annan ersättning, som jämlikt nämnda förordning bör utgå. Enligt dessa föreskrifter eger fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, som lemnat fattigvården eller annars anser sig berättigadt till ersättning, anställa talan hos vederbörande Konungens befallningshafvande. Denna myndighet förelägger, vid lämpligt äfventyr, fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, mot hvilket talan föres, att inom viss, kort tid inkomma med förklaring. Uppgifves den nödstälde hafva hemortsrätt i fattigvårdssamhälle inom annat län, öfverlemnas ärendet till handläggning af Konungens befallningshafvande därstädes. Efter skriftvexlingens afslutande och sedan ytterligare utredning, där sådan erfordras, försiggått, afgöres målet af Konungens befallningshafvande. Särskild tvist emellan fattigvårdssamhällen om det belopp, hvartill ersättning för lemnad fattigvård skäligen bör bestämmas, skall ock af Konungens befallningshafvande afgöras.

I fråga om ersättnings utsökande af enskild person eller rote gäller i tillämpliga delar hvad om kraf mot fattigvårdssamhälle sålunda är stadgadt.

Det har visat sig, att dessa föreskrifter i visst afseende på olika sätt tillämpats. Hos justitieombudsmannen har nämligen förts klagan däröfver, att vederbörande myndighet underlåtit att meddela slutligt yttrande öfver ett ersättningsyrkande af nu ifrågavarande art. I förklaringen öfver klagomålet uppgafs att den part, mot hvilken ersättningsanspråket riktats, erkänt dess befogenhet och att under dylika förhållanden bemälda myndighet icke plägade meddela särskildt beslut, så vida icke sådant uttryckligen påkallades. Medan detta ärende var på justitieombudsmannens pröfning beroende, meddelades dock utslag i det i klagoskriften åsyftade målet.

Klagoskriften gaf dåvarande justitieombudsmannen anledning att från samtlige Konungens befallningshafvande i länen samt öfverståthållareembetet infordra upplysning, huruvida i hvarje fall, då en fattigvårdsstyrelse anstält talan mot fattigvårdssamhälle eller enskild person inom vederbörande län eller Stockholms stad med begäran vare sig om ersättning för lemnad fattigvård eller om annan ersättning, som på grund af gällande fattigvårdsförordning bör utgå, nämnda myndigheter medelst utslag afgjorde dylikt mål eller om fall förekomme, då, oaktadt anspråket ej uttryckligen återkallats, utslag icke meddelades, hvarjämte justitieombudsmannen för sistberörda händelse begärde meddelande om den form, under hvilken ärendet slutbehandlades.

De inkomna svaren härå gåfvo vid handen, att förfarandet i hög grad vexlade hos de särskilda myndigheterna. Endast ett mindre antal af dem förklarade sig i omförmälda fall städse meddela särskilda beslut. Några tillkännagåfvo, att de i regel meddelade beslut, men att de utan särskildt sådant läto mål af ifrågavarande beskaffenhet ur vederbörande diarium afföras, dels då förklaranden godkände krafvet, dels ock då sökande fattigvårdsstyrelse, efter föreläggande att inom viss tid inkomma med påminnelser vid äfventyr att anses hafva afstått från vidare fullföljd af målet, icke afhördes inom den bestämda tiden. Andra åter förklarade, att, då i mål, som — utan föreläggande af nyss nämnda beskaffenhet — utstälts till påminnelser af sökanden, denne icke läte sig vidare afhöra, målen ansåges icke erfordra vidare handläggning, utan blefve, såsom icke fullföljda, ur diariet afförda, vanligen vid årets slut. En af dessa sistnämnda myndigheter syntes till och med afföra dylika mål såsom slutbehandlade, genast då desamma utstälts till påminnelser. Åtskilliga modifikationer i nu omförmälda förfaringssätt gåfvos äfven.

Det ligger uppenbarligen i sakens natur, att hvarje hos en myndighet i vederbörlig ordning anhängiggjordt mål, som icke återkallats, bör

af samma myndighet genom ett beslut afgöras, och detta är äfven beträffande mål af ifrågavarande slag i den ofvan anförda paragrafen uttryckligen föreskrifvet. Äfven om ett kraf i sådant mål erkännes, kan det vara af vigt för sökanden att få vederpartens skyldighet att betala fastslagen genom vederbörande myndighets beslut.

Den af flera myndigheter, såsom nyss är nämndt, följda praxis att vid ett fattigvårdsmåls utställande till påminnelser förelägga sökanden att afgifva sådana inom viss tid, vid äfventyr att eljest anses hafva afstått från fullföljd af målet, en praxis, angående hvars befogenhet en och annan af dessa myndigheter själf förmält sig hysa tvifvelsmål, står icke väl tillsammans med en sökandes rätt att få sin en gång anhängiggjorda talan pröfvad och afgjord, såvida han ej uttryckligen återkallat densamma. De myndigheter, som så förfara, likasom de, hvilka allenast på underlåtenheten att afgifva påminnelser grunda en presumtion, att målet icke fullföljes, och af sådan anledning afskrifva detsamma, anse sig icke heller förhindrade att, därest påminnelser inkomma efter den förelagda tiden, ånyo upptaga målet. Har målet då redan hunnit afskrifvas, betraktas emellertid påminnelserna såsom en ny ansökning, hvilket, med hänsyn till det i 29 § förekommande stadgande om viss tid för talans anhängiggörande, kan leda till förfång för sökandens rätt.

För öfrigt sättes äfven förklaranden genom ifrågavarande förfarande i ofördelaktigare ställning, än om det mot honom framstälda anspråket genom uttryckligt beslut ogillas.

Den ojämnhet i lagtillämpningen, som jag nu påpekat, har visserligen icke synts mig vara af beskaffenhet att påkalla fullständigande eller förklaring af fattigvårdsförordningen uti ifrågavarande del, men jag har dock ansett mig böra, för att möjligen sålunda åstadkomma större enhet härutinnan, till vederbörande myndigheters beaktande kortligen framhålla de anmärkningar, hvartill det ena eller andra af de angifna förfaringssätten efter min uppfattning kan gifva anledning.

Långsamheten vid rättskemiska undersökningar.

Den 24 maj 1872 förordnade Kongl. Maj:t, att rättskemiska undersökningar skulle i vissa fall af en genom dåvarande sundhetskollegium utsedd och tills vidare förordnad rättskemist verkställas, samt fastställde förändrade stadganden rörande nämnda undersökningars utförande. Härom utfärdade sundhetskollegium den 5 september 1872 kungörelse.

De åt rättskemisten uppdragna, särdeles maktpåliggande undersökningar lära ofta vara af ytterst tidsödande beskaffenhet. Den omständighet,

att undersökningarnas långsamhet föranledt tidsutdrägt med ransakning angående häktade personer eller vållat, att, där misstanke om brott förekommit, polismyndigheterna icke kunnat nog tidigt och med tillräcklig kraft ingripa, har icke undgått att gifva anledning till klagomål öfver förment försummelse vid undersökningarnas bedrifvande. Ett klagomål af dylik art har hos mig anhängiggjorts, och jämväl i tidningspressen hafva anmärkningar i ämnet framkommit.

De yttranden, som jag med anledning af nyssnämnda klagomål infordrade från rättskemisten och kongl. medicinalstyrelsen, gåfvo vid handen, att de rättskemiska undersökningarnas antal på senare åren ökats till den grad, att de omöjligen kunnat af en enda person utföras, utan att dröjsmål i vissa fall uppstått. Medicinalstyrelsen meddelade tillika, att, ehuru styrelsen icke egde medel till sitt förfogande att aflöna mer än en person till utförande af erforderliga rättskemiska undersökningar, styrelsen dock nyligen — dess yttrande afgafs den 14 november 1892 — anstält en legitimerad och till åliggandet kompetent läkare (enligt hvad rättskemisten upplyste, den till hans biträde förordnade assistenten) att enligt eget åtagande och utan särskild aflöning biträda såsom tillförordnad rättskemist vid nämnda undersökningar. Med hänsyn till hvad medicinalstyrelsen och rättskemisten anfört och sedan tillika blifvit upplyst att den i de anförda klagomålen afsedda rättskemiska undersökning dåmera blifvit verkställd och protokoll däröfver till styrelsen inkommit, fann jag ej skäl att i ärendet vidtaga ytterligare åtgärd.

Ärendet har emellertid gifvit mig anledning att taga del af två från medicinalstyrelsen under nästlidna år till kongl. ecklesiastikdepartementet inkomna framställningar, hvilkas innehåll jag vill i korthet här omnämna.

I den första af dessa framställningar omförmälde medicinalstyrelsen, att styrelsen genom beslut den 17 oktober 1892 till nämnda års utgång anstält en tillförordnad rättskemist att biträda vid de rättskemiska undersökningarna, samt anhöll om tillstånd att jämväl för år 1893 mot särskild aflöning anställa en tillförordnad rättskemist. Framställningen motiverades därmed, att rättskemistens göromål betydligt ökats, i hvilket hänseende medicinalstyrelsen framlade en utredning, utvisande att undersökningarnas antal, som år 1883, då den nuvarande rättskemisten tillträdde sin befattning, uppgick till 75, år 1891 utgjorde 152 och redan under de tre första qvartalen af år 1892 belöpte sig till ungefär 130.

Med anledning af berörda framställning medgaf Kongl. Maj:t den 10 november 1893, att den hos rättskemisten anstälde assistent finge,

utöfver honom dittills tillagda förmåner, för det ökade arbete, tjänstgöringen såsom tillförordnad rättskemist under år 1893 medfört, åtnjuta en särskild gratifikation.

I den senare af ofvanberörda båda framställningar yttrade medicinalstyrelsen, att, då antalet rättskemiska undersökningar fortfarande ökades och sannolikhet icke funnes därför, att under nuvarande förhållanden någon väsentlig ändring härutinnan skulle i närmaste framtiden inträda, styrelsen ansåge sig icke böra stanna vid den tillfälliga åtgärden att anställa en tillförordnad rättskemist, utan funne nödvändigt att föreslå sådana ändringar i gällande stadganden beträffande dessa undersökningar, att därigenom en minskning i rättskemistens arbete kunde vinnas. De ökade arbetskrafter, styrelsen, på sätt ofvan anförts, anskaffat, syntes nämligen icke hafva varit tillräckliga att förekomma förnyade svårigheter med afseende på de rättskemiska undersökningarna, enär, detta oaktadt, de oafslutade undersökningsprofvens antal fortfarande ökats. Den 30 april 1893 hade sålunda 64 prof varit under rättskemistens handläggning, af hvilka icke mindre än 13 inkommit under föregående år; den 31 december 1892 hade de oafslutade profven utgjort 42. Det ville häraf synas, som om icke ens två rättskemister skulle vara tillfyllest, därest icke göromålen kunde i någon nämnvärd mån minskas.

Till vinnande af detta ändamål föreslog medicinalstyrelsen vissa ändringar i de genom nådigt beslut den 24 maj 1872 fastställda stadganden om hvad iakttagas bör vid rättskemiska undersökningar, af hvilka ändringar den förnämsta var, att rättskemistens biträde icke ovilkorligen skulle behöfva påkallas i sådana fall, där liköppningsföreteelserna jämte öfriga vid den rättsmedicinska förrättningen förekommande omständigheter tydligt visade, att fosforförgiftning egt rum, så att obducenten följaktligen, äfven utan stöd af giftundersökningen, kunde utan tvekan afgifva intyg om dödsorsaken. I sådant fall skulle nämligen den rättskemiska undersökningen utan olägenhet kunna undvaras. Det vore för öfrigt att märka, att den rättskemiska undersökningen på af styrelsen angifna skäl vid fosforförgiftning icke gjorde den tjänst, som af densamma påräknades. Under åren 1884—1892 hade 556 likdelar insändts för att underkastas rättskemisk undersökning på fosfor, och endast i 36 — 6,48 % — af de misstänkta fallen hade detta gift kunnat vid undersökningen påvisas, men icke desto mindre hade i 438 af dessa fall — 78,77 % — vederbörande obduktionsförrättare tilltrott sig att afgifva attest om fosforförgiftning såsom dödsorsak. Styrelsen framhöll slutligen, att, då fosforundersökningarna under de senare åren

uppgått till mer än $\frac{2}{3}$ af samtliga rättskemiska undersökningar, borde en betydande lättnad kunna vinnas i rättskemistens arbete, om styrelsens förslag gillades.

Sedan justitiekanslersembetet i infordradt underdånigt utlåtande förklarat sig, med afseende å hvad medicinalstyrelsen anfört, anse, att från den allmänna rättssäkerhetens synpunkt betänklighet mot styrelsens förslag i ofvan omförmälda del icke borde möta, allenast de bestämmelser, som kunde varda meddelade, komme att otvetydigt angifva, att undantaget från den allmänna regeln om rättsmedicinsk undersökning skulle gälla endast för sådana fall, då obducenten äfven utan rättskemisk undersökning kunde utan tvekan afgifva intyg om dödsorsaken, har Kongl. Maj:t, efter hvad jag inhämtat, vid underdånig föredragning af ärendet den 30 december nästlidna år i hufvudsak gillat hvad medicinalstyrelsen sålunda förslagit.

Följande förslag till lagändringar, på hvilkas behöflighet jag fäst min uppmärksamhet, varda härmed Riksdagens pröfning underställda.

Ändring i 4 kap. 10 § strafflagen.

I. Tillämpningen af stadgandena i 4 kapitlet strafflagen om förening eller förändring af straff är i regeln anförtrodd åt domstolarne. Då domstol genom samma utslag dömer en person för flera brott till särskilda straff, skall, enligt 2 § i nämnda kapitel, domstolen tillika meddela de föreskrifter, som erfordras, i händelse någon förändring af straffen, i enlighet med de i kapitlet gifna bestämmelser, skall ega rum. Om åter en person genom särskilda utslag blifvit till straff dömd och dessa straff på en gång förekomma till verkställighet, åligger det den verkställande myndigheten, Konungens befallningshafvande eller tillsyningsman vid kronohäkte, att tillse, om straffen äro af beskaffenhet att kunna jämte hvarandra utan förändring verkställas och, om så ej är förhållandet, jämlikt 4 kapitlet 10 § strafflagen göra anmälan hos vederbörande hofrätt, som förordnar, huru straffen skola sammanläggas.

Vid den granskning af fångförteckningar, som inom justitieombudsmansexpeditionen eger rum, har under de senast förflutna åren anmärkts att anmälan hos hofrätt angående straffsammanläggning ej alltid egt rum, då så ske bort. Tillsyningsmännen vid vissa kronohäkten i Norrland hafva nämligen i åtskilliga fall, då till verkställighet på en gång förekommit frihetsstraff och böter, hvartill saknats tillgång hos de dömde, utan anmälan till hofrätten befordrat till verkställighet ett af dem själfve efter böternas förvandling sammanlagdt frihetsstraff.

I de flesta af dessa fall har förhållandet varit sådant, att det ena af de utslag, hvarigenom straff ådömts, för verkställighet ankommit till vederbörande kronohäkte, sedan den dömde börjat där undergå annat straff, och så sent att, därest anmälan till vederbörande hofrätt om straffens sammanläggning skulle hafva skett, hofrättens utslag icke skulle hunnit till häktet ankomma, förrän den dömde undergått det straff, hvars verkställighet börjat, och sålunda måst från häktet frigifvas, i följd hvaraf själfva ändamålet med anmälningen skulle hafva förfelats. I de yttranden, som i de omförmälda fallen från vederbörande tillsyningsmän infordrats, har dessutom städse framhållits att, därest anmälan till hofrätten skulle hafva egt rum och den dömde i afvaktan på hofrättens utslag blifvit frigifven, denne i de flesta fall skulle genom att afvika från orten hafva till en oviss framtid undanskjutit verkställigheten af det genom det sist ankomna utslaget ådömda straffet. Det har äfven satts i fråga, huruvida, sedan numera — efter vatten- och brödstraffets afskaffande — förvandlingsstraffet för böter är ett straff af väsentligen enahanda art som omedelbart ådömdt fängelse, den verkställande myndigheten, som enligt lag eger att sammanlägga två omedelbart ådömda fängelsestraff, då deras sammanlagda tid icke är längre än fyra år, kan anses hafva öfverskridit sin befogenhet genom att sammanlägga ett omedelbart ådömdt fängelsestraff med fängelse, hvartill ådömda böter förvandlats. Ehuru jag anser otvifvelaktigt, att man vid bedömande af frågan, om straff kunna jämte hvarandra verkställas, måste taga hänsyn till straffen sådana de blifvit ådömda, och jag således hyser den mening, att det anmärkta förfarandet är oriktigt, har jag dock, i betraktande af omständigheterna i de särskilda fallen och då sammanläggningen af straffen blifvit af tillsyningsmännen gjord efter riktiga grunder, låtit bero vid deras åtgärder i berörda hänseende. Jag har mig emellertid bekant, att Konungens befallningshafvande i ett af rikets län blifvit i dylikt fall af vederbörande hofrätt dömd till ansvar.

Då snabb verkställighet af ådömda straff är af största vigt, för att ej ändamålet med statens straffande verksamhet skall förfelas, men stadgandet därom, att hofrätt skall förordna om straffsammanläggning, visat sig kunna vara ett hinder i nämnda afseende, har för mig uppstått det spörsmål, huruvida icke berörda hinder skulle kunna undanrödjas och tillämpning af stadgandena angående sammanläggning af straff, ådömda genom särskilda utslag, äfven i de fall, att straffen icke kunna jämte hvarandra verkställas, anförtros åt de myndigheter, som hafva att verkställa straffen, nämligen Konungens befallningshafvande i länen och tillsyningsmännen vid kronohäktena. Detta har synts mig

så mycket hellre kunna ske, som ifrågavarande bestämmelser afse verkställighet af ådömda straff och till sin natur äro jämförliga med öfriga, verkställigheten rörande stadganden, hvilka af nämnda myndigheter skola tillämpas.

Skälet till nu gällande stadgande därom, att hofrätt skall förordna, huru straff skola sammanläggas, torde vara att söka i omsorgen om, att sammanläggningen må blifva gjord med full sakkunskap. Någon betänklighet vid att numera anförtro straffsammanläggningen åt de verkställande myndigheterna synes mig likväl ej böra finnas, då de uti ifrågavarande afseende gällande stadganden, särdeles efter borttagandet af vatten- och brödstraffet såsom förvandlingstraff för böter, äro af ganska enkel beskaffenhet och i allt fall under så lång tid tillämpats, att full kunskap om desamma kan förutsättas hos nämnda myndigheter, hvilka för öfrigt vid straffverkställigheten hafva sig ålagdt att tillämpa bestämmelser rörande straffafdrag, som ingalunda kunna anses vara mindre invecklade. Redan nu är ock en art af strafförändring anförtrodd åt Konungens befallningshafvande och kronohäktenas tillsyningsmän, hvilka ega att till fängelse förvandla ådömda böter, till hvilkas gäldande tillgång saknas.

Det torde icke med fog kunna påstås, att ett öfverlemnande åt Konungens befallningshafvande och tillsyningsmännen af ifrågavarande befogenhet skulle öka dessa myndigheters göromål, hvilket ju i fråga om vissa, redan nu öfverhopade länsstyrelser skulle vara ett kraftigt skäl mot förändringen, ty uppsättande och expedierande af bref till hofrätten samt mottagande och diarieförande af dess utslag torde snarare kräfva mera arbete, än själfva straffsammanläggningen skulle göra. För hofrätterna åter skulle befrielsen från dessa, visserligen hvarken särdeles talrika eller tidsödande, ärenden dock medföra någon minskning i arbetet.

På nu anförda skäl hemställer jag vördsamt, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 4 kapitlet 10 § strafflagen:

»Förekomma till verkställighet på en gång flera domar, hvarigenom samma person blifvit till straff dömd, ege Konungens befallningshafvande förordna, huru straffen skola sammanläggas. Enahanda befogenhet tillkomme tillsyningsman vid kronohäkte i fråga om utslag, som till honom omedelbarligen för verkställighet ankomma och röra fångar, hvilka i sådant häkte förvaras.»

Häraf betingas jämväl motsvarande ändring i 11 § 9 mom. af kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende därå iakttagas skall den 16 februari 1864.

Vidare och för att uti ifrågavarande hänseende må åstadkommas likformighet mellan allmänna strafflagen och strafflagen för krigsmakten samt då de förut anförda skälen äfven tala för motsvarande ändring i sistnämnda lag, hemställer jag, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 35 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881:

»Förekomma till verkställighet på en gång flera beslut, hvarigenom samma person blifvit fäld till straff, ege, då straffen skola undergås i militärhäkte, vederbörande befälhafvare och i annat fall Konungens befallningshafvande eller tillsyningsman vid kronohäkte att förordna, huru straffen skola sammanläggas; dock att, om disciplinstraff blifvit af befälhafvare någon ålagdt, men verkställande däraf på sätt i 153 § sägs anstår i afvaktan på utslag öfver annat mot den straffskyldige vid domstol angifvet brott, för hvilket han hålles häktad, samma domstol skall, i händelse han sakfälles för det där åtalade brottet, men straffet för samma brott ej kan mot gällande föreskrifter verkställas jämte disciplinstraffet, förordna om de särskilda straffens sammanläggning.»

Ändring af 20 § i inteckningsförordningen.

II. 20 § i kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 stadgar såsom regel, att, om någon vill låta förnya inteckning, han skall hos den rätt, som beviljat inteckningen, i hufvudskrift uppvisa den handling, hvarå inteckningen är beviljad. Dock medgifver samma §, att inteckningshandlingen kan företes äfven inför annan underrätt, och stadgas för sådant fall: »den rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intagas hvad handlingen innehåller med dag och årtal då den utgafs, af hvilken rätt inteckningen är beviljad, när och under hvilken § i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, om det skett», hvarefter föreskrift meddelas dels att rätten skall å inteckningshandlingen teckna bevis, att den varit företedd för vinnande af inteckningsförnyelse, dels ock att sökanden skall inom den för förnyelse stadgade tid till inteckningsdomstolen ingifva protokollet öfver uppvisandet.

Redan enligt kongl. förordningen den 13 juli 1818 egde den, som ville söka inteckningsförnyelse, att inför rätten i den ort, hvarest han bodde, förete inteckningshandlingen för att, såsom orden lydde, »i dess inteckningsprotokoll införas», hvarefter bevis öfver uppvisandet skulle till inteckningsdomstolen ingifvas inom samma tid, som nu är stadgad. Dessa ord: »i dess inteckningsprotokoll införas», blefvo emellertid af några domstolar så tolkade, att de ansågos utgöra hinder för inteck-

nings förnyelse, därest inteckningshandlingen icke vid uppvisandet blifvit in extenso i inteckningsprotokollet införd, utan endast till innehållet anmärkt. Med anledning häraf och då den uppvisade handlingens beskrifvande i protokollet på sådant sätt, att densamma blefve fullt individualiserad, borde vara för ändamålet tillfyllest, men, å andra sidan, till stöd för dess fullständiga införande i protokollet kunde åberopas förordningens ordalag, blef, på justitieombudsmannens framställning och i öfverensstämmelse med hvad redan den äldre lagberedningen föreslagit, den ändring af ifrågavarande lagstadgande vid Riksdagen åren 1859—1860 antagen, som sedermera blef lag genom kongl. förordningen den 9 april 1861 och hvarigenom i hufvudsak samma föreskrifter lemnades angående inteckningshandlings uppvisande och anmärkande i inteckningsprotokollet, hvilka sedermera inkommo i kongl. förordningen den 16 juni 1875.

Tillkomsten af stadgandena angående hvad som bör antecknas i den rätts protokoll, där uppvisande af inteckningshandling för förnyelse vid annan domstol eger rum, visar sålunda visserligen, att därmed afses att inteckningshandlingen icke behöfver i sin helhet i protokollet införas, men å andra sidan lära dessa stadganden lika litet som det förut begagnade uttrycket »i inteckningsprotokollet införas» med nödvändighet böra tolkas strängt efter bokstafven. Enligt hvad jag inhämtat, förfares emellertid vid en och annan domstol sålunda, att, då inteckningshandling där uppvisas för ifrågavarande ändamål, anteckningarna i protokollet öfver uppvisandet städse inskränkas till de förhållanden, som i 20 § af kongl. förordningen den 16 juni 1875 uttryckligen nämnas, och således endast angifva, när och af hvilken rätt inteckningen är beviljad, när och under hvilken § i protokollet det skedde och när inteckningen förnyades, om det skett.

Om däremot inteckningen undergått förändring i afseende på förmånsrätten, göres därom ej anteckning, och följaktligen kommer inteckningsdomstolens protokoll öfver förnyelsen ej heller att innehålla något angående en så vigtig förändring med inteckningen. Följden däraf måste blifva, att gravationsbevis angående den intecknade fastigheten, utfärdadt med ledning af de 10 sista årens inteckningsprotokoll, blir oriktigt i afseende å en sådan intecknings förmånsrätt, såvida nämligen förändringen i afseende å förmånsrätten inträffat mer än 10 år före bevisets utfärdande.

Ett exempel skall bäst visa betydelsen häraf. Vid en af rikets rådstufvurätter, där uppvisande af inteckningar för ifrågavarande ändamål i stor omfattning eger rum och där det af mig nyss omnämnda förfarings-

sätt iakttagits, uppvisades den 29 februari 1892 för vinnande af inteckningsförnyelse vid vederbörlig domstol ett år 1854 utgifvet skuldebref, till säkerhet hvarför en häradsrätt sistnämnda år beviljat och år 1883 senast förnyat inteckning i viss egendom, hvilken inteckning år 1862 blifvit satt att gälla med förmånsrätt efter en år 1861 meddelad inteckning i fastigheten. Rådstufvurätten lät då i protokollet öfver uppvisandet icke inflyta någon anteckning angående den förändring i förmånsrätten, som med inteckningen egt rum. Inteckningsdomstolens protokoll öfver förnyelsen innehåller följaktligen ej heller någon anteckning i sådant hänseende. Ett gravationsbevis, utfärdadt allenast med ledning af de 10 sista årens inteckningsprotokoll, i hvilka icke någon anteckning finnes angående den år 1862 gjorda förändringen i inteckningarnas förmånsrätt, blir följaktligen felaktigt i detta hänseende. Visserligen kan i inteckningsboken vinnas upplysning angående förändringen, så vida den ej egt rum före bokens upplåggande, men domaren kan icke anses förfara felaktigt, om han vid gravationsbevisets utfärdande håller sig endast till protokollen. Den domstol, där uppvisandet skett, kan icke heller göras ansvarig för felaktigt förfarande, då den knapphändiga anteckningen i uppvisningsprotokollet kan försvaras af inteckningsförordningens ordalag.

Då det måste vara af synnerlig vigt, att hvarje förhållande, som kan menligt inverka på fastighetskrediten, undanrödjes, har jag trott ett stadgande erfordras, som ålägger domstol, där inteckningshandling uppvisas för ifrågavarande ändamål, att i protokollet göra anteckning angående möjligen vidtagna förändringar i fråga om inteckningen.

Det kan invändas, att en anteckning i protokollet angående förändring i afseende å förmånsrätten ligger utom området för frågan om inteckningsförnyelsen, men denna invändning torde sakna annan befogenhet än den rent formella och lärer därför icke böra tillmätas stor betydelse. Vigtigare är utan tvifvel den anmärkning, som äfven kan göras, att jämväl vid inteckningsförnyelse omedelbart vid inteckningsdomstolen, för hvilket fall föreskrift saknas om hvad i protokollet bör antecknas, underlåtenhet att anteckna förändringar i afseende å förmånsrätten kan medföra samma olägenheter, som då inteckningen uppvisas vid annan domstol. Men dels torde i allmänhet i sådant fall inteckningsdomstolen af omsorg att gifva sina inteckningsprotokoll all den fullständighet, som deras vigt kräfver, manas att i protokollet intaga alla de omständigheter angående inteckningen, som af handlingen utvisas, och dels förefinnes i detta fall ej samma fara för ofullständiga anteckningar, som

då en detaljerad föreskrift om hvad som skall antecknas kan åberopas till stöd för uraktlåtenhet att anteckna annat än det föreskrifna.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen behagade för sin del besluta, att 20 § i kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Vill någon låta förnya inteckning; uppvise hos rätten i hufvudskrift den handling, hvarå inteckningen är beviljad, och skrifve rätten inteckningsförnyelsen därå. Stånde ock sökanden fritt att inför annan underrätt förete inteckningshandlingen: den rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intagas hvad handlingen innehåller med dag och årtal då den utgafs, af hvilken rätt inteckningen är beviljad, när och under hvilken § i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett; teckne ock bevis å handlingen, att den varit företedd till vinnande af inteckningsförnyelse: sedan ingifve sökanden protokollet däröfver till den rätt, som inteckningen beviljat, inom tid som i 19 § sägs; och vare detta så gildt, som om handlingen där blifvit företedd.»

Tillägg till 23 § i inteckningsförordningen.

III. Ganska länge har uppmärksamheten varit fäst på de många tillfällen till missbruk, som uppkomma i följd af det i 23 § af kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 införda stadgande om rätt för ny egare till fastighet, som blifvit efter utmätning såld å offentlig auktion eller under konkurs, i den ordning konkurslagen bestämmer, att utan uppvisande af inteckningshandlingarna i hufvudskrift erhålla dödning af inteckningarna för de fordringar, som antingen alldeles icke eller endast till någon del kunnat af köpeskillingen gäldas. I justitieombudsmannens berättelse till 1884 års riksdag framhålles, hurusom det händt, att inteckningar, som på grund af nyss anförda stadgande blifvit dödade, »sedermera i föreskrifven ordning förnyats, åter lefvat upp och användts såsom säkerhet för penningeförsträckningar eller upplåtelser af nyttjanderätt m. m.» samt att »hvarken lagstiftning eller vedertaget rättsbruk erbjöde någon fullt betryggande utväg att upptäcka och förhindra detta för realkrediten särdeles vådliga missbruk». Justitieombudsmannen, som anvisade några utvägar till undanrödjande af farorna af detta missbruk, slutade sitt yttrande i ämnet på följande sätt: »Det återstår i allt fall många tillfällen till svikligt förfarande med dessa inteckningar, som dödats, utan att hafva varit företedda inför domstolen. Dessa kunna likväl

förekommas genom iakttagande af den försigtigheten att aldrig såsom säkerhet mottaga inteckningar, hvilka icke åtföljas af gravationsbevis; men är den dödade inteckningen förnyad, inflyter hon i gravationsbeviset, och emot bedrägeri med en slik handling skyddar alltså icke den försigtighet, som nyss anbefaldes.» Uti hvad dåvarande justitieombudsmannen sålunda anfört vill jag instämma, dock att jag till det sista yttrandet, eller att man genom att fordra gravationsbevis icke skulle vara skyddad mot bedrägeri med en dödad, men sedermera förnyad inteckning, vill foga den inskränkning: såvida mer än 10 år förflutit mellan inteckningens dödning och gravationsbevisets utfärdande; ty har dödningen inträffat under de 10 år, som gravationsbeviset omfattar, måste densamma vara däri omförmäld. Dessutom är att märka att, sedan dödningen blifvit införd i inteckningsboken, kan upplysning därom vinnas af det utdrag af samma bok, som skall vara tecknadt å protokollsutdrag angående inteckningens förnyande, om sådan egt rum. Häri erbjuder sig sålunda en säkerhet mot bedrägerier med de dödade, men sedermera förnyade inteckningarna.

Men det är icke endast de på ifrågavarande sätt dödade och sedermera förnyade inteckningarna, som visat sig gifva anledning till bedrägerier. Hvarje inteckning, som enligt de i 23 § gifna bestämmelser må dödas, utan att inteckningshandlingen företes, kan, innan dödandet egt rum, utsläppas i rörelsen, och den, som mottager en sådan handling, är urståndsatt att af dess innehåll eller af gravationsbevis erhålla kännedom om inteckningens beskaffenhet.

Att på lagstiftningens väg, så vidt möjligt, söka hindra de, enligt hvad jag från skilda håll förnummit, allt mer vanliga missbruken af sådana inteckningshandlingar lärer vara högeligen af behofvet påkalladt. Hvad som i sådant afseende kan göras synes mig vara att tillse, att inteckningsprotokollen och inteckningsboken (för stad fastighetsbokens inteckningsspalt) komma att innehålla anmärkning angående de inteckningar, hvilka jämlikt de förut anförda stadgandena kunna dödas, utan att inteckningshandlingarna företes. För att ernå detta har jag trott föreskrift lämpligen böra meddelas därom, att vid lagfart å sådant fång, som i 23 § afses, det skall åligga domstolen att af lagfartssökanden fordra och i inteckningsprotokollet införa uppgifter angående de inteckningar, som antingen alldeles icke eller endast till någon del kunnat af köpeskillingen gäldas. Gravationsbevis angående den intecknade egendomen komme då under en tid af 10 år efter anteckningen i inteckningsprotokollet att innehålla upplysning om dessa

inteckningars rätta värde, och af de utdrag af inteckningsboken, som å protokollsutdrag i därefter förekommande ärenden rörande nämnda inteckningar blefve tecknade, kunde samma upplysning erhållas.

Jag hemställer på dessa skäl vördsamt, att Riksdagen ville för sin del besluta ett så lydande tillägg till kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875, hvilket tillägg kunde såsom ett andra mom. fogas till 23 §:

»Då lagfart sökes å sådant fång, som i denna paragraf afses, vare sökanden skyldig visa, om och i hvilken mån köpeskillingen varit tillräcklig till gäldande af i fastigheten intecknad fordran; och åligger det rätten att i inteckningsprotollet göra anteckning angående de inteckningar, hvilka antingen alldeles icke eller endast till någon del kunnat af köpeskillingen gäldas.»

Därest detta förslag blifver lag, erfordras ett motsvarande stadgande i de af Konungen meddelade föreskrifter angående inteckningsböckernas förande.

Embetsresor år 1893.

Under de embetsresor, jag sistlidet år verkstält, har jag besökt Södermanlands, Upsala, Vesternorrlands samt Jämtlands län och därvid inspekterat vederbörande läns- och stiftsstyrelser, domhafvande och stadsdomstolar äfvensom länscellfängelser, kronohäkten och andra häkten inom det område, resorna omfattat. Tillika har jag inspekterat Upsala universitets kansli samt centralfängelset å Långholmen.

I de under embetsresorna förda diarier, hvilka jämte expeditionens diarium och registratur skola öfverlemnas till Riksdagens lagutskott för granskning, finnes fullständig redogörelse för de vid inspektionerna gjorda iakttagelser och framställda anmärkningar.

Inkomna klagomål och anstälda åtal.

Vid 1893 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning 13,
Under året hafva inkommit klagoskrifter till ett antal af 111,
Summa 124.

Af dessa hafva

återkallats 6,
ej föranledt någon åtgärd 56,
efter vederbörandes hörande eller annorledes verkställd utredning fått förfalla 35,
Transport 97,

Transport	97,
hänvisats till åtal	10,
föranledt erinran eller hemställan till vederbörande	4,
vid årets slut varit utstälda till förklaring eller påminnelser	10,
» » » » varit beroende på pröfning	3,
Summa	124.

Under år 1893 hafva tretton åtal mot embets- och tjänstemän blifvit anstälda, nämligen:

på grund af förd klagan	11,*)
till följd af anmärkning vid härstädes verkställd granskning af inkomna fångförteckningar	1,
af annan anledning	1,
Summa	13.

Utdrag ur högsta domstolens minnesbok.

I den hos högsta domstolen förda minnesbok hafva under år 1893 följande domslut antecknats:

1) Vid föredragning under laga skifte å skogsmarken till Blybergs by af frågan, huruvida ståndskogsliqvid skulle emellan delegarne verkställas eller ej, påyrkades sådan liqvid allenast af två bland de närvarande, nämligen A. P. Nylander, såsom förmyndare för Frost Per Emanuel Andersson och Frost Anna Maria Andersdotter, äfvensom Nyhållas Erik Larsson, hvilken sistnämnde dock strax återkallade sitt yrkande. Någon förening i frågan träffades icke, utan förrättningsmännen afgåfvo utlåtande, hvari endast förklarades att Nylanders påstående om ståndskogsliqvid icke kunde bifallas. Sedan förrättningen därpå blifvit afslutad utan ståndskogsliqvid, anförde Nyhållas Erik Larsson vid egodelningsrätten klander mot förrättningen under yrkande, att sådan liqvid skulle verkställas; men enär Nyhållas Erik Larsson, enligt hvad det behörigen underskrifna förrättningsprotokollet utvisade, på skiftesmannens framställning i fråga om ståndskogsliqvid väl äskat sådan åtgärd, men strax därefter återtagit detta sitt yrkande, ogillade egodelningsrätten klandret, och högsta domstolen, där Nyhållas Erik Larsson anförde besvär, fann ej skäl göra ändring i egodelningsrättens utslag.

(Utslag den 29 november 1893 i mål mellan Nyhållas Erik Larsson, å ena, samt öfrige delegare i Blybergs by, å andra sidan, angående laga skifte å nämnda bys skogsmark.)

2) Genom kontrakt den 22 juni 1880 upplät kammarkollegium åt Olof Gunnarsson indragna militiebostället Åberg n:r 1 på arrende under

*) Två af dessa åtal föranleddes af samma klagoskrift.

fjorton års tid, räknad från den 14 mars 1881, med skyldighet för Olof Gunnarsson att ställa sig till efterrättelse boställsordningens föreskrifter i fråga om fodrets användande vid bostället.

Sedan vid utmätningsförrättning den 21 december 1891 för Olof Gunnarssons gäld i mät tagits ett parti å bostället skördadt, där förvaradt hö, så har, vid pröfning af underdåniga besvär af ombudsmannen och fiskalen hos domänstyrelsen, å kronans vägnar, öfver utmätningsförrättningen, högsta domstolen — enär Olof Gunnarsson jämlikt arrendekontraktet och 42 § i militieboställsordningen den 23 januari 1836 icke egde att själf eller genom andra från bostället sälja eller bortföra hö, med mindre tillstånd därtill i föreskrifven ordning lemnats, men sådant tillstånd icke, så vidt af handlingarna kunde inhämtas, blifvit meddeladt samt följaktligen ifrågavarande, å bostället skördade hö lagligen icke kunde för Olof Gunnarssons gäld i mät tagas — undanröjt öfverklagade utmätningsförrättningen.

(Utslag den 14 december 1893 i mål mellan ombudsmannen och fiskalen hos domänstyrelsen, å kronans vägnar, å ena, samt Jonas Nilsson i Rista, å andra sidan, angående utmätning af foder från arrendator å militieboställe, indraget till kronan.)

Ang. lagförklaring enligt 19 § regeringsformen.

Herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet har på förfrågan meddelat, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning 19 § regeringsformen föreskrifver, icke blifvit afgifven under den tid, som förflutit från det senaste embetsberättelse afgafs.

Ang. de i bilagan intagna uppgifter från statsdepartementen.

För fullgörande af den i 14 § af instruktionen för justitieombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar har jag från kongl. statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels om de af Riksdagen år 1893 aflåtna skrifvelser samt om de åtgärder, hvilka i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med lemnade upplysningar, förteckning upprättad öfver de genom nämnda skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom föregående Riksdagars till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1892 års slut voro i sin helhet eller till någon del oafgjorda; och hafva beträffande dessa ärenden meddelats uppgifter om de åtgärder, hvilka må

hafva blifvit med dem vidtagna under den tid, som förflutit efter senast lemnad redogörelse.

Omförmälda uppgifter och förteckning, tillika med en tabell öfver de skrifvelser, Riksdagen år 1893 till Kongl. Maj:t aflåtit, finnas i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen i januari 1894.

AXEL THOLLANDER.

Edward Bäcklin.

BILAGA

till

Riksdagens justitieombudsmans embetsberättelse

till 1894 års Riksdag.

1.

Uppgifter från de särkilda kongl. statsdepartementen på de af Riksdagen under år 1893 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelser, jämte anteckningar om de åtgärder, som i anledning däraf blifvit vidtagna).*

1:o. Kongl. justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 14 februari 1893, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 102 och 140 §§ konkurslagen. (1.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 april 1893.

2:o af den 22 februari, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom. (2.)

1893 den 3 mars i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

3:o af den 21 februari, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum. (5.)

Då ifrågavarande lagförslag, hvaröfver ridderskapet och adelns yttrande infordrats, icke blifvit af ridderskapet och adeln antaget, har Kongl. Maj:t, vid ärendets föredragning den 10 november 1893, funnit Riksdagens förevarande skrifvelse icke till någon åtgärd föranleda.

4:o af den 3 mars, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 105 § skiftesstadgan. (7.)

Landtmäteristyrelsens i ämnet infordrade utlåtande har inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:s pröfning.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till riksdagens protokoll.

5:o af den 14 mars, i anledning af väckt motion om ändring i 7 kap. 3 § strafflagen. (12.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 9 juni 1893 utfärdat förklaring i ämnet.

6:o af den 23 mars, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen. (16.)

Då kyrkomötet, hvars yttrande inhämtats öfver Kongl. Maj:ts af Riksdagen antagna förslag, icke godkänt detsamma, har Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 8 december 1893 funnit samma förslag hafva förfallit.

7:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående prestedens utbytande mot ett löfte. (17.)

Efter kyrkomötets hörande har Kongl. Maj:t den 10 november 1893 utfärdat lag i ämnet.

8:o af den 5 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen. (18.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 april 1893.

9:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af 22 kap. 6 och 7 §§ byggningabalken. (25.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 9 juni 1893 utfärdat lag i ämnet.

10:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken. (27.)

1893 den 14 april i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

11:o af den 14 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel. (35.)

1893 den 28 april i kongl. regeringen anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

12:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, lag angående ändringar i 14 kap. jordabalken samt lag angående ändringar i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855. (43.)

1893 den 10 november i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

13:o af den 18 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 74 regeringsformen. (44.)

1893 den 19 maj i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

14:o af den 25 april, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 12 kap. 3 § kyrkolagen. (58.)

Då kyrkomötet, hvars yttrande i ämnet inhämtats, icke i oförändradt skick godkänt den af Riksdagen antagna lag, har Kongl. Maj:t, vid föredragning af ärendet den 8 december 1893, funnit Riksdagens beslut hafva förfallit.

15:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 kap. 1 § handelsbalken. (59.)

Kongl. Maj:t har häröfver infordrat kommerskollegii utlåtande.

16:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring af 22 kap. 21 § strafflagen. (60.)

Sedan högsta domstolen blifvit öfver förslaget hörd, har Kongl. Maj:t den 9 juni 1893 utfärdat lag i ämnet.

17:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen. (61.)

Efter högsta domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 9 juni 1893 utfärdat lag i ämnet.

18:o af den 29 april, i anledning af väckta motioner om ändring i 227 § sjölagen. (70.)

Kommerskollegii i ämnet infordrade utlåtande har inkommit; och är ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

19:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående flottning af skogsalster i gränsfloderna mellan konungariket Sverige och storfurstendömet Finland. (71.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 december 1893.

20:o af samma dag, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i syfte att bereda vissa enskilda tjänstemän samma skydd som statens mot förnärmelser i deras tjänsteutöfning. (72.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

21:o af den 2 maj, om undersökning och förslag, åsyftande ett bättre ordnande af förhållandet mellan lappar och jordegare i vissa trakter nedanför lappmarksgränsen. (86.)

Infordrade utlåtanden från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens och Norrbottens län hafva ännu icke inkommit.

22:o af den 5 maj, om åtgärder till motverkande af osedlighet. (90.)

På Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

23:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om stiftstyrelse. (98.)

1893 den 10 november i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

24:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående förbud mot frälseräntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats. (99.)

Kongl. Maj:t har häröfver infordrat kammarkollegii utlåtande.

25:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning i fråga om sättet för testamentes delgifning i vissa fall m. m. (100.)

Ärendet är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

26:o af den 7 maj, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning. (107.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

27:o af den 9 maj, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 2, 4 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863, än äfven väckt motion om ändring i samma förordning. (114.)

Sedan kyrkomötets yttrande öfver förslaget inhämtats äfvensom högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 6 oktober 1893 utfärdat lag i ämnet.

Stockholm den 30 december 1893.

Albert Petersson.

2:o. Kongl. utrikesdepartementet.

28:o Riksdagens skrifvelse den 14 april 1893, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet. (36.)

1893 den 17 april i underdånighet föredragen, hvarvid beslöts att statskontoret skulle, för utbetalning till vederbörande af de i riksstatens tredje hufvudtitel för år 1894 uppförda summor, genom nådigt bref om Riksdagens berörda skrifvelse underrättas.

Detta ärende kommer ej vidare att blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

29:o af den 6 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående disposition till svenska kyrkan i Paris af öfverskott å de från svenska kronans fastighet i Konstantinopel inflytande hyresinkomster. (104.)

1893 den 2 juni i underdånighet föredragen, hvarvid, med godkännande af Riksdagens beslut i frågan, i hvad det skilde sig från Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, förordnades att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen sålunda beslutit i fråga om löne-

tillökning för år 1894 åt pastor vid svenska kyrkan i Paris skulle meddelas vederbörande till kännedom och underdånig efterrättelse.

Detta ärende kommer ej vidare att blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 27 december 1893.

Arvid Taube,
t. f. kabinettssekreterare.

3:o. Kongl. landtförsvarsdepartementet.

30:o Riksdagens skrifvelse af den 21 april 1893, angående försäljning af två till södra skånska infanteriregementet upplåtna, kronan tillhöriga jordområden m. m. (53.)

Föredrogs inför Kongl. Maj:t den 28 april, då erforderliga åtgärder beslutades.

31:o af den 2 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel för år 1894. (37.)

Föredrogs inför Kongl. Maj:t den 19 maj och den 30 december, därvid beslut fattades.

32:o af samma dag, angående upplåtande af mark från förra landskamrerarebostället Grytan n:o 2 i Brunflo socken af Jämtlands län till skjutfält åt Norrlands artilleriregemente. (75.)

Föredrogs inför Kongl. Maj:t den 13 maj, därvid beslut i anledning af skrifvelsen fattades.

33:o af samma dag, angående anslag till utvidgning af kasernetablissementet i Östersund och Svea ingeniörbataljons etablissement härstädes äfvensom till uppförande af ny kasern för Norrlands trängbataljon m. m. (82.)

Föredrogs inför Kongl. Maj:t den 19 maj, därvid, jämte det beslut i visst hänseende fattades, chefen för fortifikationen erhöll uppdrag att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, som af Riksdagens beslut i öfrigt kunde föranledas.

Sedan sådant förslag inkommit, blef ärendet den 20 oktober ånyo anmäldt inför Kongl. Maj:t och därvid slutligen behandladt.

34:o af den 5 maj, angående ordnande af pensionsförhållandena vid intendenturkåren. (91.)

Vid skrifvelsens föredragning inför Kongl. Maj:t den 13 maj ansågs densamma icke föranleda annan åtgärd, än att styrkt afskrift däraf skulle generalintendenten till kännedom meddelas.

Stockholm den 30 december 1893.

E. von der Lancken.

4:o. Kongl. sjöförsvarsdepartementet.

35:o Riksdagens skrifvelse af den 5 maj 1893, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillerikår m. m. (92.)

Den 19 maj föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom äfvensom föreskrifter meddelade om verkställighet af i ämnet fattade beslut.

36:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förändrad stat för flottans sjömanskår. (93.)

Den 19 maj föredragen, hvarvid beslöts att den underdåniga skrifvelsen icke skulle till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

37:o af den 9 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel. (38.)

Den 19 maj föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse äfvensom föreskrifter meddelade om verkställighet af i ämnet fattade beslut.

38:o af den 28 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (42.)

Den 19 maj genom finansdepartementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnadt till sjöförsvarsdepartementet.

Stockholm den 30 december 1893.

R. E. Eckerström.

5:o. Kongl. civildepartementet.

39:o Riksdagens skrifvelse af den 7 mars 1893, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande. (8.)

Anmäldes den 17 mars, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

40:o af samma dag, angående föreslagna järnvägsbyggnader för statens räkning. (9.)

Anmäldes den 17 mars, då beslut i anledning af skrifvelsen fattades.

41:o af samma dag, angående anslag dels till nya byggnader för statens järnvägstrafik, dels ock till rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar. (11.)

Anmäldes den 17 mars, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

42:o af den 5 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 4 och 11 §§ i förordningen angående patent den 16 maj 1884. (26.)

Anmäldes den 14 april, då förordning i ämnet beslöts.

43:o af den 8 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrar. (30.)

Anmäldes den 21 april, då erforderlig åtgärd beslöts.

44:o af den 11 april, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 6 regeringsformen. (31.)

Är beroende på förberedande utredning.

45:o af den 2 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (39.)

Anmäldes den 19 maj, därvid erforderliga beslut fattades utom i afseende å punkterna 15 och 18. Angående 15:e punkten har beslut meddelats den 8 december och beträffande 18:e punkten den 29 maj.

46:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts framställningar dels under riksstatens fjärde hufvudtitel om anslag till generalstabens topografiska arbeten och dels under sjette hufvudtiteln om anslag till rikets ekonomiska kartverk. (39 a.)

Anmäldes den 28 september, då afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning anbefaldes att inkomma med underdånigt utlåtande. Sedan detta och jämväl

från kartverkskommissionen infordradt yttrande inkommit, är ärendet beroende på vidare handläggning.

47:o af den 28 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (42.)

Anmäldes den 17 juni i de delar, som tillhörde civildepartementets handläggning, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

48:o af den 19 april, med anhållan att koncession ej måtte utan Riksdagens hörande lemnas å järnvägsanläggning inom Norrbotten. (46.)

Anmäldes den 19 maj, då beslut i anledning af skrifvelsen fattades.

49:o af den 25 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändringar i förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. (62.)

Anmäldes den 2 juni, då kungörelse i ämnet beslöts.

50:o af den 28 april, i anledning af Riksdagens år 1892 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1891. (65.)

Anmäldes den 2 juni i hvad den angick järnvägsstyrelsen, hvarvid erforderliga beslut fattades.

51:o af samma dag, angående anvisande af medel till odlingslånefonden. (68.)

Anmäldes den 2 juni, då beslut i anledning af skrifvelsen fattades.

52:o af den 29 april, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar. (80.)

Anmäldes den 13 maj, då beslut i ärendet fattades.

53:o af samma dag, angående dödande af inteckningar i Norbergs järnväg. (81.)

Anmäldes den 19 maj, då beslut i ärendet fattades.

54:o af den 2 maj, om utredning rörande lämpligaste sättet för åstadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik m. m. (85.)

Anmäldes den 22 december, då kommerskollegium och statistiska centralbyrån anbefaldes att afgifva gemensamt underdånigt utlåtande i ärendet.

Detta utlåtande har icke inkommit.

55:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande vissa ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864. (89.)

Anmäldes den 30 juni och beslöts kungörelse i ämnet.

56:o af den 5 maj, angående Riksdagens afslutande. (97.)

Anmäldes den 6 maj, då beslut i ämnet fattades.

57:o af den 6 maj, angående statsregleringen för år 1894 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (105.)

Anmäldes den 9 juni i de delar, som rörde civildepartementet, därvid beslut i anledning af skrifvelsen fattades.

58:o af den 9 maj, om ändring i förordningen angående expeditionslösen, åsyftande rättighet för part att i visst fall tidigare utfå expedition. (110.)

Anmäldes den 2 juni, då hofrätterna anbefaldes att i ärendet afgifva yttranden. Sedan dessa yttranden inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 30 december, då kungörelse i ämnet beslöts.

59:o af samma dag, i fråga om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens järnvägar. (116.)

Anmäldes den 22 december och remitterades till underdånigt utlåtande af järnvägsstyrelsen.

Stockholm den 30 december 1893.

Hugo Martin.

6:o. Kongl. finansdepartementet.

60:o Riksdagens skrifvelse af den 29 mars 1893, angående val af fullmäktige i riksbanken. (19.)

61:o af samma dag, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret. (20.)

Den 14 april äro dessa två skrifvelser för Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

62:o af den 8 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende. (28.)

Innehållet af Riksdagens förevarande skrifvelse är den 14 april meddeladt telegrafstyrelsen till kännedom.

63:o af den 11 april, om ändring i förordningen angående stämpelafgiften den 15 september 1890. (32.)

Sedan statskontoret och kammarrätten gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl Maj:t den 10 juli, i öfverensstämmelse med Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut, låtit utfärda nådig kungörelse angående stämpelafgiften.

64:o af samma dag, om ändring i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller distillerade spirituösa drycker den 31 december 1891. (33.)

Sedan öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län hvar för sig afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver den af Riksdagen beslutade ändring i nämnda förordning, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

65:o af den 14 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel. (34.)

Den 21 april har innehållet af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse meddelats riksmarskalksembetet och statskontoret till kännedom och efterrättelse.

66:o af den 21 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel. (40.)

Vid föredragning den 19 maj af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under sjunde hufvudtiteln, i hvad besluten skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att skrifvelsen skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta embetsverk ankomme, äfvensom att innehållet af samma skrifvelse i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

67:o af den 28 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (42.)

Vid underdånig anmälan den 19 maj af berörda skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än finansdepartementet, för sådant ändamål till vederbörande departement öfverlemnas, samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

68:o af den 18 april, om förhöjning i bevillningsafgiften af bankbolag med sedelutgifningsrätt. (45.)

Sedan statskontoret och kammarrätten i anledning af förevarande skrifvelse afgifvit infordradt gemensamt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 10 juli låtit utfärda nådig kungörelse angående ändring i § 3 af nådiga förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892, att tillämpas från och med början af år 1894.

69:o af den 19 april, angående val af suppleant för fullmäktige i riksbanken i anledning af uppkommen ledighet. (47.)

Den 28 april är denna skrifvelse för Kongl. Maj:t i underdånighet anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

70:o af den 21 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Skara stad af en under indragna militiebostället Götala n:r 1 och 2 lydande lägenhet, benämnd St. Annæ äng. (49.)

Vid föredragning den 28 april af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i förevarande ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

71:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet. (50.)

Den 28 april har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

72:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till aktiebolaget Vestkusten af mark från indragna militiebostället $1^1/_2$ mantal Hultås n:r 1 och 2 i Göteborgs och Bohus län. (51.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit har Kongl. Maj:t den 28 april förordnat skola meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

73:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Östersunds stad af kronans andel i ett inom stadens område beläget skogsskifte. (52.)

Den 28 april har Kongl. Maj:t förordnat, att Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut skulle meddelas vederbörande till kännedom.

74:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Maria Kristina Olsson från Raseberg i Skaraborgs län. (55.)

Vid föredragning den 28 april af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

75:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse för bildande af Kungsörs köping af mark från Kungsörs kungsladugård. (56.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit har Kongl. Maj:t den 29 maj förordnat skola meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

76:o af den 25 april, angående ändring af § 4 i lagen för rikets ständers bank. (57.)

Sedan högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande öfver det af Riksdagen antagna förslag till ändrad lydelse af nämnda paragraf, har Kongl. Maj:t den 22 juni, med godkännande af Riksdagens ifrågavarande förslag, låtit utfärda nådig förordning angående ändring af § 4 i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830.

77:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (63.)

Med godkännande af de utaf Riksdagen vidtagna ändringar i det af Kongl. Maj:t afgifna förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i

riket, i den mån samma ändringar vore af beskaffenhet att grundlagsenligt erfordra Kongl. Maj:ts godkännande, har Kongl. Maj:t den 19 maj i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut låtit utfärda ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

78:o af den 28 april, angående eftergift af lösesumman för vissa hemmansräntor, som i anledning af upphörande af rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag skolat uppdebiteras. (64.)

Vid underdånig föredragning den 19 maj af förevarande skrifvelse hafva kammarkollegium och statskontoret erhållit nådig befallning att i anledning af berörda skrifvelse gemensamt afgifva underdånigt utlåtande; och har sådant utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

79:o af samma dag, i anledning af Riksdagens år 1892 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets och därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1891. (65.)

Vid föredragning den 19 maj af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att transsumt af densamma skulle jämte protokollsutdrag öfverlemnas till landtförsvarsdepartementet, i hvad skrifvelsen afsåge framställningen beträffande krigsskolan, och till civildepartementet, så vidt skrifvelsen rörde framställningen beträffande järnvägsstyrelsen; och har Kongl. Maj:t den 15 september vid förnyad anmälan af berörda skrifvelse, i hvad densamma afsåge telegrafverket, anbefalt telegrafstyrelsen att utarbeta och till nådig fastställelse öfverlemna förslag till nytt formulär för telegrafverkets räkenskaper, med iakttagande därvid att redogörelserna för telegraf- och telefonmedlen, så vidt möjligt, blefve åtskilda.

80:o af samma dag, i anledning af väckt motion i fråga om förvaltning och användning af den Längmanska donationsfonden. (66.)

Sedan justitiekanslersembetet på grund af nådig befallning afgifvit underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens berörda skrifvelse samt statskontoret jämväl inkommit med infordradt underdånigt utlåtande, är detta ärende på Kongl. Majt:s pröfning beroende.

81:o af samma dag, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (69.)

Den 5 maj har Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut meddelats statskontoret till kännedom.

82:o af den 29 april, i anledning af Kongl. Majt:s proposition angående ändring af gällande bestämmelser om utbetalande af belöning för dödande af björn och varg. (73.)

Den 19 maj har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse angående förändrad lydelse af § 20 i nådiga jagtstadgan den 21 oktober 1864, sådan nämnda paragraf lydde enligt nådiga kungörelsen den 29 januari 1869.

83:o af den 2 maj, i anledning af Kongl. Majt:s proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster. (74.)

Den 19 maj har Kongl. Maj:t bemyndigat kammar- och kommerskollegierna att, med iakttagande af de i Riksdagens ifrågavarande skrifvelse innefattade bestämmelser och i hufvudsaklig öfverensstämmelse i öfrigt med vissa af kommerskollegium föreslagna grunder, med bergsingeniören Hans von Post uppgöra förslag till aftal rörande rätt för honom att å bergshöjderna Dundret, Luspavara och Siäkavara inom Gellivare socken bearbeta apatitfyndigheter samt att disponera erforderlig vattenkraft m. m.

84:o af samma dag, i anledning af Kongl. Majt:s proposition angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan tillhörig mark i qvarteret Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m. (78.)

Vid föredragning den 19 maj af denna skrifvelse, i hvad densamma innefattade tillkännagifvande, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna del, medgifvit, att till Stockholms stad på vissa vilkor finge för utvidgning af Skeppare-, Kaptens- och Grefgatorna under eganderätt öfverlåtas en del af den i nämnda qvarter belägna kronan tillhöriga mark, har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i berörda ämne beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse; varande ärendet i öfrigt beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

85:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till staden Visby af vissa kronan tillhöriga tomter i nämnda stad. (79.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit har Kongl. Maj:t den 19 maj förordnat skola meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

86:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från indragna löjtnantsbostället $^{235}/_{384}$ mantal Gärde n:o 2. (83.)

Sedan i anledning af Riksdagens i denna skrifvelse anmälda beslut järnvägsstyrelsen efter nådig remiss inkommit med underdånigt yttrande, har Kongl. Maj:t den 9 juni förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i förevarande ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

87:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873. (87.)

Den 19 maj har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse om den af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

88:o af samma dag, angående tullbevillningen. (88.)

Sedan kommerskollegium och generaltullstyrelsen i anledning af förevarande skrifvelse afgifvit infordradt gemensamt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 10 november dels låtit utfärda nådig kungörelse angående fortsatt tillämpning af tulltaxan den 8 juni 1892

med vissa ändringar, dels ock i anledning af Riksdagens i berörda skrifvelse gjorda anhållan och i öfverensstämmelse med de hörda myndigheternas hemställan förordnat om förändrad lydelse af rubriken »Maskiner, Redskap och Verktyg eller delar däraf, som icke äro särskildt specificerade i tulltaxan» i de genom nådiga brefvet den 22 december 1892 fastställda förändrade bestämmelser för angifning och journalisering af tullfria varor samt för specificering af vissa tullpligtiga artiklar.

89:o af den 5 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Norrköpings stad af mark från indragna hospitalslägenheten Hospitalsholmen. (94.)

Den 13 maj har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

90:o af den 6 maj, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (103.)

Innehållet af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t den 19 maj meddelat statskontoret till kännedom och efterrättelse.

91:o af samma dag, angående statsregleringen för år 1894 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (105.)

Vid föredragning den 19 maj af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att Riksdagens däruti anmälda beslut skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, samt att statskontoret skulle anbefallas att före utgången af år 1894 till riksgäldskontoret öfverlemna det belopp, Riksdagen för samma år anvisat att till byggnadsfonden för riksdags- och riksbankshus afsättas.

Därjämte har Kongl. Maj:t förordnat, att transsumt af ifrågavarande skrifvelse, i hvad den rörde sättet för anskaffande och bestridande af vissa anslag för järnvägsbyggnader och låneunderstöd för enskilda järnvägar, skulle jämte protokollsutdrag öfverlemnas till civildepartementet; och kommer denna skrifvelse icke vidare att på finansdepartementets föredragning för Kongl. Maj:t anmälas.

92:o af samma dag, med ny riksstat. (106.)

Vid föredragning den 19 maj af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att, jämte meddelande af Riksdagens uti skrifvelsen anmälda beslut angående disposition vid statsregleringen för nästkommande år af besparingarna å hufvudtitlarne, berörda riksstat skulle tillställas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

93:o af den 8 maj, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (108.)

Den 19 maj är denna skrifvelse i underdånighet anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

94:o af samma dag, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (109.)

Den 19 maj har Kongl. Maj:t, i enlighet med Riksdagens därom framstälda anhållan, låtit utfärda dels kungörelse angående den vid 1893 års riksdag åtagna bevillning af fast egendom samt af inkomst, dels ock förordning angående utgörande af en särskild tilläggsbevillning för år 1894; hvarjämte Kongl. Maj:t förordnat, att för införande af omförmälda tilläggsbevillning skulle i de längder och sammandrag, som enligt de i gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst fastställda formulär borde för år 1894 upprättas, införas kolumner med rubrik »Tilläggsbevillning».

95:o af samma dag, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (111.)

I enlighet med Riksdagens därom gjorda anhållan har Kongl. Maj:t den 22 juni låtit utfärda nådig kungörelse i anledning af Riksdagens beslut angående riksbankens styrelse och förvaltning.

96:o af den 9 maj, angående ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken. (113.)

Den 19 maj har Kongl. Maj:t, med bifall till Riksdagens därom gjorda anhållan, låtit utfärda nådig kungörelse om den af Riksdagen beslutade instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

Stockholm den 30 december 1893.

Hans Wachtmeister.

7:o. Kongl. ecklesiastikdepartementet.

97:o Riksdagens skrifvelse af den 3 mars 1893, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett jordområde till botaniska trädgården i Upsala. (6.)

Kongl. Maj:t har den 10 mars meddelat beslut i ärendet.

98:o af den 21 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna kronofogdebostället Stommen n:r 1 om 1 mantal i Elfsborgs län. (54.)

Kongl. Maj:t har den 5 maj meddelat beslut i ärendet.

99:o af den 28 april, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (42).

Anmäldes den 17 juni inför Kongl. Maj:t, som dels sistnämnda dag och dels den 15 september meddelat beslut i ärendet.

100:o af den 29 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af Lundby pastorats i Göteborgs stift prebendeegenskap m. m. (84).

Sedan jämväl kyrkomötet, på därom af Kongl. Maj:t gjord framställning, samtyckt till upphörande af nämnda pastorats prebendeegenskap, har Kongl. Maj:t låtit vidtaga nödiga åtgärder för åstadkommande af ny löneregelering i pastoratet.

101:o af den 2 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället 1 mantal Vesterlösa n:r 1 i Östergötlands län. (76).

Kongl. Maj:t har den 19 maj meddelat beslut i ärendet.

102:o af samma dag, i fråga om utredning och förslag angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionde. (77).

Den 24 maj har Kongl. Maj:t låtit anbefalla kammarkollegium och statskontoret att, efter vederbörandes hörande, inkomma med underdånigt utlåtande i ärendet.

103:o af den 5 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i meddelade bestämmelser om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka. (95).

Kongl. Maj:t har den 19 maj meddelat beslut i ärendet.

104:o af den 6 maj, om förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa. (101.)

Kongl. Maj:t har den 19 maj låtit i ärendet infordra utlåtande från direktionen för folkskolelärarnes pensionsinrättning.

105:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående delning af Hernösands stift. (102.)

Anmäldes den 19 maj inför Kongl. Maj:t, som därvid förklarade skrifvelsen icke föranleda till någon åtgärd.

106:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (41.)

Skrifvelsen anmäldes den 2 juni inför Kongl. Maj:t, som dels sistnämnda dag och dels vid särskilda andra tillfällen under året meddelat föreskrifter i ärendet, som emellertid i vissa punkter ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

107:o af den 9 maj, angående val af delegerade att deltaga i en jubelfest till firande af Upsala möte. (115).

Skrifvelsen anmäldes den 19 maj och föranledde icke till någon åtgärd.

108:o af samma dag, om afskaffande af öfversättningsprofvet från svenska till latin i mogenhetsexamen. (117.)

Sedan den af Kongl. Maj:t den 6 juni 1890 tillsatta skollagskomité den 19 maj 1893 erhållit nådigt uppdrag att utarbeta förslag till de ändringar i gällande under-

visningsplan, afgångsstadga och öfriga bestämmelser för de allmänna läroverken, som blefve erforderliga, därest berörda öfversättningsprof skulle utbytas mot ett öfversättningsprof från latin till svenska, har bemälda komité, på det att ifrågavarande ändring måtte så tidigt som möjligt kunna genomföras, inkommit med förberedande utlåtande i ämnet äfvensom förslag till öfvergångsstadganden; och har Kongl. Maj:t med anledning häraf den 11 augusti utfärdat nådigt cirkulär till eforalstyrelserna angående förändrad undervisningsplan för sjette klassen vid rikets allmänna läroverk för läsåret 1893—1894. I öfrigt är ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 30 december 1893.

F. Holmquist.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter upptagna, genom Riksdagens skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1893 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. justitiedepartementet.

4:o Riksdagens skrifvelse af den 3 mars 1893, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 105 § skiftesstadgan. (7.)

15:o af den 25 april, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 kap. 1 § handelsbalken. (59.)

18:o af den 29 april, i anledning af väckta motioner om ändring i 227 § sjölagen. (70.)

20:o af den 29 april, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i syfte att bereda vissa enskilda tjänstemän samma skydd som statens mot förnärmelser i deras tjänsteutöfning. (72.)

21:o af den 2 maj, om undersökning och förslag, åsyftande ett bättre ordnande af förhållandet mellan lappar och jordegare i vissa trakter nedanför lappmarksgränsen. (86.)

22:o af den 5 maj, om åtgärder till motverkande af osedlighet. (90.)

24:o af den 5 maj, i anledning af väckt motion angående förbud mot frälseräntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats. (99.)

25:o af den 5 maj, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning i fråga om sättet för testamentes delgifning i vissa fall m. m. (100.)

26:o af den 7 maj, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning. (107.)

Kongl. civildepartementet.

44:o Riksdagens skrifvelse af den 11 april 1893, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 6 regeringsformen. (31.)

46:o af den 2 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts framställningar dels under riksstatens fjärde hufvudtitel om anslag till generalstabens topografiska arbeten och dels under sjette hufvudtiteln om anslag till rikets ekonomiska kartverk. (39 a.)

54:o af den 2 maj, om utredning rörande lämpligaste sättet för åstadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik m. m. (85.)

59:o af den 9 maj, i fråga om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens järnvägar. (116.)

Kongl. finansdepartementet.

64:o Riksdagens skrifvelse af den 11 april 1893, om ändring i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller distillerade spirituösa drycker den 31 december 1891. (33.)

78:o af den 28 april, angående eftergift af lösesumman för vissa hemmansräntor, som i anledning af upphörande af rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag skolat uppdebiteras. (64.)

80:o af den 28 april, i anledning af väckt motion i fråga om förvaltning och användning af den Längmanska donationsfonden. (66.)

84:o af den 2 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan tillhörig mark i qvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m. (78.)

Kongl. ecklesiastikdepartementet.

102:o Riksdagens skrifvelse af den 2 maj 1893, i fråga om utredning och förslag angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionde. (77.)

104:o af den 6 maj, om förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa. (101.)

106:o af den 6 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (41.)

108:o af den 9 maj, om afskaffande af öfversättningsprofvet från svenska till latin i mogenhetsexamen. (117.)

II.

Förteckning å de vid riksdagarne före år 1893 till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka vid 1892 års slut voro i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, jämte uppgift å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna).*

Kongl. justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1879, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)

Öfver det i senast afgifna förteckning omförmälda förslag till lag i ämnet har numera jämväl högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande; och är ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

2:o af den 26 april 1882, om lagbestämmelser angående de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet, samt beträffande delning af sådan fastighet. (31.)

Ärendet anstår fortfarande af förut angifvet skäl.

3:o af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den så kallade allmänna strömrensningen. (20.)

Öfverlemnad från civildepartementet.

Kammarkollegii utlåtande häröfver har inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffror visa skrifvelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till vederbörande riksdags protokoll. De romerska siffrorna hänvisa till de i andra bandet af bihanget till 1892 års urtima riksdags protokoll intagna skrifvelser.

4:o af den 12 maj 1885, angående utredning af hvad som bör vara att till fast eller lös egendom hänföra. (50.)

De enligt senast afgifna förteckning från kommerskollegium och landtbruksstyrelsen infordrade utlåtanden hafva inkommit; och är ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

5:o af den 20 maj 1885, om framläggande af förslag till ny lag om aktiebolag. (71.)

Högsta domstolens i ämnet infordrade utlåtande har ännu icke afgifvits.

6:o af den 16 mars 1886, om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868. (20.)

Det i senast afgifna förteckning omförmälda lagförslag i ämnet har blifvit behandladt i sammanhang med uppgjordt förslag till lag om kyrkotukt och, sedan kyrkomötet i ärendet afgifvit yttrande, ansetts icke böra föranleda vidare åtgärd.

7:o af den 9 mars 1889, angående prestedens utbytande mot ett löfte. (12.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

8:o af den 12 mars 1889, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen. (15.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

9:o af den 11 april 1890, angående utredning, huruvida och under hvilka vilkor statsmakten må kunna iklåda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas. (30.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

10:o af den 14 maj 1890, angående ändring i gällande stadganden om fängelsestraffs verkställande. (68.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

11:o af den 13 maj 1891, angående tillägg till 17 kap. 10 § handelsbalken. (89.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

12:o af den 27 februari 1892, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande föreskrifter att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas. (9.)

Kongl. Maj:t har vid föredragning häraf den 15 december 1893 på uppgifna skäl förordnat, att Riksdagens ifrågavarande skrifvelse jämte handlingarna i ärendet skulle till finansdepartementet öfverlemnas.

13:o af den 8 mars 1892, i anledning af väckt framställning angående formen för vissa vexelmåls behandling. (10.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

14:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande upprättande af förslag till klockare- och organisttjänst. (11.)

Öfver det i senast afgifna förteckning omförmälda förslag till lag i ämnet har högsta domstolen afgifvit utlåtande, hvarefter jämväl kyrkomötets yttrande i ärendet infordrats; och har — sedan kyrkomötet förklarat sig icke kunna i oförändradt skick bifalla Kongl. Maj:ts förslag, utan utarbetat och för sin del godkänt nytt förslag i ämnet — Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 8 december 1893 infordrat högsta domstolens yttrande öfver kyrkomötets berörda förslag.

15:o af den 18 maj 1892, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen. (73.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

16:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning i fråga om skydd för hemdjur mot skada af hundkreatur. (74.)

Proposition i ämnet är till Riksdagen aflåten den 10 februari 1893.

17:o af den 20 maj 1892, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i ifråga om den troslära, hvari barn, födda uti äktenskap mellan vissa olika trosbekännare, skola uppfostras. (90.)

De enligt senast afgifna förteckning från samtliga domkapitlen i riket, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium infordrade utlåtanden hafva inkommit; och är ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Stockholm den 30 december 1893.

Albert Petersson.

Kongl. utrikesdepartementet.

18:o Riksdagens skrifvelse af den 20 maj 1892, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dispositionen af inflytande hyresinkomster från de till svenska kronans egendom i Konstantinopel hörande bodlägenheter. (88.)

Den 10 februari 1893 beslöt Kongl. Maj:t framläggande af ny proposition till Riksdagen angående detta ämne, som icke vidare kommer att blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

Kongl. landtförsvarsdepartementet.

19:o Riksdagens skrifvelse af den 20 april 1886, i anledning af Riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Vid anmälan inför Kongl. Maj:t den 21 maj 1886 af denna skrifvelse hafva i anledning af den utaf Riksdagen i fråga om arméförvaltningens räkenskaper gjorda hemställan arméförvaltningen och statskontoret blifvit anbefalda att med gemensamt utlåtande i ämnet inkomma.

Sådant utlåtande har ännu icke blifvit till Kongl. Maj:t afgifvet.

20:o af den 3 maj 1890, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den så kallade Kommendantsängen vid skansen Kronan i Göteborg. (45.)

Sedan arméförvaltningen afgifvit infordradt utlåtande, föredrogs ärendet inför Kongl. Maj:t den 15 september 1893 och blef då slutligen behandladt.

21:o Riksdagens uti punkten 12 af skrifvelsen den 16 maj 1890, angående regleringen af utgifterna under fjärde hufvudtiteln (53), gjorda framställning angående ersättning för inqvartering af tågande trupper åt de däraf betungade.

Sedan arméförvaltningen den 25 januari 1893 till Kongl. Maj:t inkommit med infordrad utredning och förslag i ämnet, blef ärendet anmäldt inför Kongl. Maj:t den 30 december 1893 och beslut därvid fattadt.

22:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1891, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af en med staden Göteborg träffad öfverenskommelse i fråga om dess inqvarteringsskyldighet äfvensom rörande anslag till ett nytt kasernetablissement därstädes m. m. (74.)

Sedan arméförvaltningen inkommit med slutligt yttrande och förslag i ärendet, anmäldes ärendet inför Kongl. Maj:t den 20 januari 1893 och blef då slutbehandladt.

23:o af den 7 april 1892, angående befrielse för rust- och rotehållare från skyldighet att bekosta soldats vård å hospital m. m. (25.)

Sedan arméförvaltningen afgifvit infordradt utlåtande i ärendet, föredrogs detsamma inför Kongl. Maj:t den 17 juni 1893 och blef då slutbehandladt.

24:o af den 17 maj 1892, i anledning af Riksdagens år 1891 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt

andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890. (41.)

Sedan handlingarna i ärendet, i hvad det afser ifrågasatt flyttning af det i kronans egendom n:r 8 i qvarteret Kulberget mindre i Stockholm inrymda förråd af sjukhuspersedlar, numera blifvit öfverlemnade till finansdepartementet, återstå af de i Riksdagens skrifvelse omhandlade frågor endast de, som afse inskränkning af förskottsväsendet inom arméförvaltningen samt godtgörelse för två belopp, som utgifvits för inköp af revolvrar med fodral och af den i Visby till artillerietablissement upplåtna tomt, att genom landtförsvarsdepartementets försorg inför Kongl. Maj:t anmälas.

25:o af den 19 maj 1892, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark samt om beredande af nytt kasernetablissement för lifgardet till häst m. m. (78.)

Sedan arméförvaltningen och statskontoret inkommit med infordrade underdåniga utlåtanden rörande sättet för den beslutade försäljningen af kronans ifrågavarande mark, blef ärendet i denna del anmäldt inför Kongl. Maj:t den 7 juli 1893 och beslut fattadt.

Frågan om förläggning af lifgardets till häst nya kasernetablissement beror ännu på Kongl. Maj:ts pröfning.

26:o af den 26 november 1892, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885. (IV.)

Sedan arméförvaltningen och statskontoret afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, föredrogs ärendet inför Kongl. Maj:t, dels den 28 april 1893, då Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande anbefalts att i angifna afseenden inkomma med yttrande och förslag, som ännu ej af samtliga befallningshafvandena afgifvits, och dels den 19 maj 1893, då ärendet i öfrigt slutbehandlades.

27:o af den 26 november 1892, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättrad härordning. (I.)

De med anledning af Riksdagens beslut för år 1893 erforderliga åtgärder i och för den förbättrade härordningens genomförande hafva af Kongl. Maj:t blifvit anbefalda.

Stockholm den 30 december 1893.

E. von der Lancken.

Kongl. civildepartementet.

28:o Riksdagens skrifvelse af den 21 maj 1882, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879. (75.)

Den 20 oktober 1882 blef denna skrifvelse, i hvad den rörde Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut, föredragen, och anbefaldes komitén för afgifvande af förslag till den lämpligaste organisationen af rikets landtbrukslärоverk att, i sammanhang med fullgörande af sitt uppdrag, jämväl yttra sig om Riksdagens framställning i fråga om bokföringssättet vid institutet.

Komiténs förslag i ämnet anmäldes den 19 september 1884 och remitterades till Kongl. Maj:ts samtlige befallningshafvande att, efter vederbörande hushållningssällskaps hörande, afgifva underdåniga utlåtanden. Sedan dessa sig yttrat och jämväl öfriga vederbörande myndigheter blifvit i ärendet hörde, beslöt Kongl. Maj:t den 12 januari 1889 proposition till Riksdagen angående förändrad organisation af Ultuna landtbruksinstitut.

Beträffande Alnarps landtbruksinstitut, hvars styrelse den 21 juli 1893 undfått nådig befallning att inkomma med förslag till nya stadgar för institutet, är ärendet ännu beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

29:o af den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (49.)

I anledning af hvad denna den 30 maj 1884 anmälda skrifvelse, bland annat, innehöll, tillsattes den 3 oktober 1884 en komité med uppdrag ej mindre att utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande olycksfall i arbetet äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jämförliga personer, än äfven att därefter afgifva de förslag, hvartill utredningen gåfve anledning.

Under år 1889 inkom komitén med utlåtande och förslag till ändringar i reglementena för sjömanshusen och handelsflottans pensionsanstalt, hvilket utlåtande anmäldes den 25 januari 1889, då kommerskollegium anbefaldes att, efter inhämtande af yttranden öfver förslaget från direktionerna för sjömanshusen i riket äfvensom från direktionen öfver förenämnda pensionsanstalt, inkomma med dessa yttranden och eget underdånigt utlåtande.

Sedan detta utlåtande numera inkommit, är detta ärende beroende på vidare handläggning.

30:o af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den så kallade allmänna strömrensningen. (20.)

Anmäldes den 27 mars 1885 och remitterades till kammarkollegii utlåtande efter länsstyrelsernas hörande. Sedan detta utlåtande inkommit, öfverlemnades ärendet den 29 september 1893 till vidare handläggning af justitiedepartementet.

31:o af den 5 maj 1888, angående omarbetning af förordningen den 12 februari 1864 om hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör. (46.)

Anmäldes den 25 maj 1888 och öfverlemnades, så vidt den afsåg omprofning af de i passagerarefartyg befintliga ångpannor, till de personer, hvilka erhålligt nådigt uppdrag att inom civildepartementet biträda med utredning af frågan, om hvilka kontrollföreskrifter lämpligen borde meddelas till förekommande af ångpannors exploderande; hvarjämte Kongl. Maj:t förklarade sig framdeles vilja besluta om de åtgärder, hvartill skrifvelsen i öfrigt borde föranleda. Sedan bemälda personer inkommit med förslag till förordning angående kontroll å ångpannor, hafva tekniska högskolan och järnvägsstyrelsen anbefalts att däröfver afgifva utlåtanden, nämnda styrelse, sedan styrelserna för de enskilda järnvägarna i riket lemnats tillfälle att sig yttra.

Sedan berörda utlåtanden numera inkommit, är ärendet beroende på vidare handläggning.

32:o af den 26 april 1889, i fråga om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864. (38.)

Anmäldes den 10 maj 1889, då kommerskollegium anbefaldes att efter öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länen hörande afgifva underdånigt utlåtande i ämnet.

Sedan detta utlåtande inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 3 februari 1893, då proposition till Riksdagen beslöts.

33:o af den 15 maj 1889, angående rätt för kronan att å viss kronojord tillgodonjuta den i 3 kapitlet grufvestadgan omförmälda jordegareandel. (78.)

Anmäldes den 24 maj 1889; och sedan kammarkollegium inkommit med då infordradt underdånigt utlåtande, är detta ärende beroende på vidare handläggning i sammanhang med det här nedan under 35:o upptagna ärende.

34:o af den 14 maj 1890, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen och till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881. (67.)

Anmäldes den 18 juli 1890, i hvad den afsåg dels upphäfvande af stadgandet i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 om god fräjd såsom vilkor för idkande af handel, handtverk eller annat yrke, dels borttagande af samma vilkor, där det förekomme i andra författningar rörande näringsfrihet;

och anbefaldes kommerskollegium att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af denna framställning.

Sedan detta utlåtande inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 3 februari 1893, då Kongl. Maj:t fann Riksdagens förevarande framställning icke föranleda vidare åtgärd.

35:o af den 20 maj 1890, angående ändring i grufvestadgan i fråga om dispositionsrätten öfver mineralfyndigheter å viss kronojord. (90.)

Anmäldes den 20 juni 1890, och anbefaldes kommerskollegium att inkomma med underdånigt utlåtande, sedan vederbörande föredragande af bergsärenden, i samråd med af Kongl. Maj:t utsedde komiterade, utarbetat förslag till lagbestämmelser i det af Riksdagen angifna syfte och i sammanhang därmed jämväl tagit i öfvervägande huruvida därutöfver, och särskildt med afseende å hvad den af Kongl. Maj:t den 14 juni 1889 tillsatta kommission för undersökning af apatit-tillgångar i Norrbotten anfört, erfarenheten kunde anses hafva gifvit vid handen, att grufvestadgan äfven i andra afseenden kunde tarfva förändring, och i sådant fall därtill afgifvit förslag samt brukssocietetens fullmäktige i järnkontoret lemnats tillfälle afgifva yttrande öfver de upprättade förslagen.

Sedan kommerskollegii utlåtande med förslag inkommit, har Kongl. Maj:t den 8 september 1893 beslutit inhämta högsta domstolens utlåtande öfver det af kommerskollegium uppgjorda förslaget.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

36:o af den 22 april 1892, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862. (33.)

Anmäldes den 12 maj 1892; och sedan domänstyrelsen afgifvit då infordradt underdånigt utlåtande, anbefaldes kammarrätten och statskontoret den 29 november 1893 att afgifva yttrande i ärendet, såvidt det rörde frågan om ändring i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

37:o af den 30 april 1892, angående ändringar i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 om försäljning af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade icke spirituösa drycker. (39.)

Anmäldes den 23 juli 1892, då chefen för kontroll- och justeringsbyrån anbefaldes att i angifvet afseende afgifva yttrande.

Sedan detta och sedermera från öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen infordrade yttranden inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 17 mars 1893, då proposition till Riksdagen beslöts.

38:o af den 17 maj 1892, i anledning af Riksdagens år 1891 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890. (41.)

Anmäldes den 28 juli 1892; och sedan från järnvägsstyrelsen då infordradt underdånigt utlåtande i anledning af de utaf Riksdagen beträffande styrelsen gjorda framställningar inkommit, blef ärendet ånyo anmäldt den 2 juni 1893 och slutbehandladt.

39:o af den 9 maj 1892, i anledning af väckta motioner om tillägg dels till § 70 i såväl förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 som förordningen om kommunalstyrelse i stad samma dag, dels ock till § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862. (44.)

Anmäldes den 20 maj 1892, då kammarkollegium och statskontoret anbefaldes att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af skrifvelsen.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

40:o af den 20 maj 1892, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (67.)

Anmäldes den 10 juni 1892, då erforderliga beslut fattades, utom i afseende å punkterna 14 och 26.

Sistnämnda punkt har anmälts den 29 juli och den 22 oktober 1892 samt därvid slutbehandlats. I anledning af 14:de punkten fattades slutligt beslut den 22 juni 1893.

41:o af den 19 maj 1892, angående utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets vestkust. (85.)

Anmäldes den 29 juli 1892, då åt en komité uppdrogs att, efter utredning af hithörande förhållanden, så vidt de anginge Göteborgs och Bohus län, afgifva det förslag i ämnet, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Detta förslag har ännu icke inkommit.

Stockholm den 30 december 1893.

Hugo Martin.

Kongl. finandsdepartementet.

42:o Riksdagens skrifvelse af den 25 juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt till kronony byggen. (109.)

Sedan ett af landshöfdingen E. Poignant enligt nådigt uppdrag utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit, jämte däröfver af länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till kammarkollegium och kollegium inkommit med utlåtande i ämnet, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

43:o af den 24 mars 1871, angående omarbetande af kongl. förordningen om mantals- och skattskrifningarnas förrättande. (6.)

Sedan Riksdagen, under åberopande af förevarande skrifvelse, i underdånig skrifvelse den 12 mars 1889 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta samt för Riksdagen framlägga förslag till ny författning uti ifrågavarande ämne, hafva två alternativa förslag till förordning rörande mantalsskrifning blifvit inom finansdepartementet med biträde af särskildt tillkallade sakkunnige personer upprättade.

Efter det vid föredragning den 31 januari 1890 af dessa förslag Kongl. Maj:t anbefalt statskontoret och kammarrätten att efter öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i rikets samtliga län hörande afgifva gemensamt underdånigt utlåtande ej mindre i anledning af det i komiterades förslag n:o 2 innefattade förslag om mantalsskrifningstidens framflyttande till början af mantalsåret och hvad med detta förslag egde sammanhang än äfven öfver de af komiterade utarbetade formulär samt till statskontoret och kammarrätten jämväl remitterats ett från den under den 7 december 1888 för afgifvande af förslag beträffande ordnandet af kyrkoskrifningen i riket tillsatta komité inhämtadt underdånigt yttrande öfver ifrågavarande förslag till förordning angående mantalsskrifning, hafva statskontoret och kammarrätten inkommit med det infordrade utlåtandet; och har Kongl. Maj:t den 30 november innevarande år beslutit aflåta nådig proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning.

44:o af den 11 maj 1888, angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk. (78.)

Sedan i anledning af denna Riksdagens skrifvelse kammar- och kommerskollegierna, efter förnyad utredning med särskild hänsyn till utfärdade stadganden rörande stenkolsfyndigheters eftersökande och bearbetande, gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande beträffande frågan, huruvida Höganäs stenkolsverk vore i åtnjutande af några sådana privilegier eller förmåner, hvilkas upphörande borde göras till vilkor för eftergift af den stenkolsverket åliggande tiondeskyldighet, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län, på grund af nådig remiss, till Kongl. Maj:t inkommit med inhämtadt yttrande från Höganäs stenkolsaktiebolag.

Detta ärende är fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

45:o af den 12 maj 1888, angående sammanslagning af post- och telegrafverken. (81.)

Efter det den af Kongl. Maj:t, vid anmälan den 13 december 1889 af förevarande skrifvelse, tillsatta komité med uppdrag att verkställa utredning i det af Riksdagen begärda hänseende afgifvit betänkande samt generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen hvar för sig afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver berörda betänkande, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 15 september innevarande år af detta ärende funnit Riksdagens i ifrågavarande skrifvelse gjorda framställning angående post- och telegrafverkens förening icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

46:o af den 12 mars 1889, om ny författning angående mantals- och skattskrifningarnas förrättande. (14.)

I fråga om de med anledning af förevarande skrifvelse vidtagna åtgärder hänvisas till hvad ofvan under 43:o blifvit omförmäldt.

47:o af den 20 april 1889, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (35.)

Sedan, i anledning af Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda anhållan om utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillningsafgifter af utländingar, för konserter eller dramatiska och andra föreställningar, inom finansdepartementet upprättats förslag i det af Riksdagen angifna syfte samt statskontoret och kammarrätten, efter öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i rikets samtliga län hörande, öfver samma förslag gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har chefen för nämnda departement, enligt Kongl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1892, tillkallat två sakkunnige personer att biträda vid den fortsatta behandlingen af den föreliggande frågan, och hafva de sålunda tillkallade inkommit med ett förslag till ändrade bestämmelser rörande omförmälda bevillningsafgifter; varande ärendet på Kongl. Maj:t pröfning beroende.

48:o af den 16 maj 1889, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (70.)

Vid underdånig föredragning den 19 augusti 1889 af förevarande skrifvelse, i hvad den innefattade framställning rörande civilstatens pensionsinrättning, har Kongl. Maj:t tillsatt en komité med uppdrag att verkställa utredning af nämnda pensionsinrättnings ställning och behof samt i sammanhang därmed taga under öfvervägande, huruvida genom förändrade bestämmelser angående pensionsinrättningen äfvensom i fråga om det inbördes förhållandet mellan densamma och allmänna indragningsstaten minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjänstemän måtte kunna beredas; och har komitén, som jämlikt nådigt beslut den 6 augusti 1891 erhållit i viss mån utvidgadt uppdrag, ännu ej afslutat sina arbeten.

49:o af den 17 maj 1889, angående undersökning beträffande de å kronojord inom Norrbotten befintliga apatitlager m. m. (98.)

På grund af särskilda nådiga beslut anbefalda undersökningsarbeten i det uti Riksdagens förevarande skrifvelse angifna hänseende hafva utförts under åren 1889, 1890 och 1891; och hafva de förordnade undersökningsförrättarne rörande dessa arbeten till Kongl. Maj:t ingifvit berättelser, hvilka blifvit till trycket befordrade.

Den 10 juni och den 23 juli 1892 samt den 7 juli innevarande år har Kongl. Maj:t förordnat om verkställande af vissa återstående, för den ifrågavarande undersökningen erforderliga arbeten.

50:o af den 19 maj 1890, angående utsträckning till samtliga lappområden i riket af gällande förbud mot införsel af spirituosa i lappmarkerna. (84.)

Sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs och Jämtlands län hvar för sig inkommit med infordradt underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda framställning samt kommerskollegium och generaltullstyrelsen öfver samma framställning afgifvit infordradt gemensamt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t, med afseende därå att, därest det af Riksdagen ifrågasatta införselförbudet komme att meddelas samt att afse trakt, i hvilken förtullningsstation funnes inrättad, det enligt hvad generaltullstyrelsen anfört syntes blifva nödigt, att undantag från förbudet gjordes för transitotrafiken genom sådant område, anbefalt generaltullstyrelsen att inkomma med underdånigt förslag till bestämmelse rörande sättet hvarpå och vilkoren under hvilka dylik trafik finge ega rum; och har generaltullstyrelsen den 18 innevarande december inkommit med det infordrade förslaget; varande ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

51:o af samma dag, angående förändrade bestämmelser i fråga om denaturering af bränvin. (89.)

Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t, så snart erfarenhet vunnits om den omfattning, i hvilken denaturering af bränvin förekomme, för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser om den afgift, som skulle för dylik denaturering erläggas, är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

52:o af den 13 maj 1891, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående särskild föryttring af lägenheter från kronoegendomar, som försäljas. (76.)

Sedan domänstyrelsen på grund af nådig befallning, efter att hafva inhämtat utlåtanden i ämnet från Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande, inkommit med förslag till närmare bestämmelser rörande de i Riksdagens förevarande skrifvelse omförmälda upplåtelser, har Kongl. Maj:t den 22 innevarande december, jämte det Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ämnet meddelats vederbörande till kännedom och efterrättelse, meddelat de närmare bestämmelser, som funnits erforderliga beträffande de genom nämnda beslut medgifna upplåtelserna.

53:o af samma dag, om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman. (80.)

Sedan kammarkollegium och statskontoret, efter att hafva inhämtat yttrande från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de län, hvarest utbetalning af ersättning af omförmälda slag förekommit, gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 3 mars innevarande år, med afseende å hvad de hörda embetsverken anfört, funnit Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda framställning icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

54:o af den 14 maj 1891, angående utredning rörande möjlighet för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk. (104.)

Sedan den i anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse af Kongl. Maj:t den 25 september 1891 tillsatta komité för utredning af frågan om beredande af möjlighet för obemedlade och mindre bemedlade att bilda egna jordbruk den 23 november 1892 afgifvit betänkande med förslag dels till styckning och försäljning af vissa jordbruksdomäner, dels till torrläggning på statens bekostnad af vissa till odling tjänliga sankmarker för att vinna tillfälle till upplåtelse därå af mindre jordbrukslägenheter och dels till upplåtelse af odlingslägenheter å lämpliga trakter inom Vesterbottens och Norrbottens län samt domänstyrelsen, efter att från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län hafva inhämtat yttranden, afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i anledning af berörda förslag, har kammarkollegium inkommit med infordradt underdånigt utlåtande öfver samma förslag i de delar, som berörde ämnen, hvilka utgjorde föremål för kollegii embetsförvaltning. Därjämte har från hushållningssällskapens under nästlidne november månad i Stockholm sammankomna ombud, som lemnats tillfälle att yttra sig öfver ofvan nämnda betänkande, inkommit underdånigt yttrande.

Detta ärende är nu på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

55:o af den 19 maj 1892, angående åtgärder för invexling till prägelvärdet af skadadt silfverskiljemynt. (84.)

Efter det i anledning af förevarande skrifvelse myntdirektören och statskontoret hvar för sig afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 10 mars innevarande år aflåtit nådig proposition till Riksdagen angående ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Stockholm den 30 december 1893.

Hans Wachtmeister.

Kongl. ecklesiastikdepartementet.

56:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

57:o af den 22 maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel af kyrkotionden, som af församlingarna utgöres dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

58:o af den 16 maj 1876, angående beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Sedan den af Kongl. Maj:t den 7 december 1888 tillsatta komité för ordnandet af kyrkoskrifningen i riket den 3 mars 1891 inkommit med utlåtande i ämnet samt åtskilliga myndigheter i anledning däraf blifvit hörda, har Kongl. Maj:t den 1 november 1893 i ärendet infordrat underdånigt yttrande från kommerskollegium, hvilket yttrande ännu icke inkommit.

59:o af den 12 maj 1885, rörande de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom. (47.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

60:o af den 7 juli 1887, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (75.)

Sedan Kongl. Maj:t den 17 april 1891 utfärdat kungörelse angående ändring af vissa paragrafer i universitetsstatuterna, nådig stadga angående filosofie kandidat- och licentiatexamina äfvensom kungörelse angående ändring i gällande bestämmelser rörande teologisk filosofisk examen, är ärendet i öfrigt fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

61:o af den 5 maj 1888, angående åstadkommande af en allmän pensionsinrättning för barnmorskor. (47.)

Sedan förberedande förslag i ämnet blifvit uppgjordt, samt e. o. amanuensen vid kongl. biblioteket G. Eneström, som erhållit uppdrag att verkställa ytterligare utredning i frågan, den 13 februari 1893 däri afgifvit underdånigt betänkande, har Kongl. Maj:t den 25 i sistnämnda månad anbefalt samtliga sine befallningshafvande att efter vederbörande förste provinsialläkares och förste stadsläkares hörande afgifva yttranden öfver betänkandet; och har, sedan dessa yttranden inkommit, ärendet remitterats till medicinalstyrelsen för utlåtandes afgifvande.

62:o af den 14 maj 1888, angående åtgärder för ett bättre handhafvande af offentliga arkiv. (84.)

Sedan öfverintendentsembetet afgifvit det i senast öfverlemnade förteckning omförmälda utlåtande, har Kongl. Maj:t den 17 juni 1893 låtit genom cirkulär till sine befallningshafvande i samtliga länen äfvensom domkapitlen infordra nödiga upplysningar rörande lagmans- och bergstingsarkiven, härads-, stads- och länsarkiven samt kyrkoarkiven.

63:o af den 19 maj 1890, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna. (88.)

Sedan Kongl. Maj:t den 16 december 1892 förordnat om indragning af åtskilliga läroverk och pedagogier, är ärendet i vissa punkter fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

64:o af den 20 maj 1890, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, punkten 52, afseende utredning om och på hvilka vilkor statsbidrag må kunna lemnas till aflönande af vikarie för ordinarie lärare och lärarinna vid rikets folkskolor, som af sjukdom urståndsättes att sin tjänst fullgöra. (57.)

Sedan den af Kongl. Maj:t den 10 augusti 1892 i nåder tillsatta komité den 20 februari 1893 afgifvit betänkande och förslag i ämnet, har Kongl. Maj:t däröfver låtit infordra utlåtanden från samtlige sine befallningshafvande, öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor och direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning, och är detta ärende, sedan berörda utlåtanden inkommit, beroende på Kongl. Maj:t pröfning.

65:o af den 6 maj 1891, i fråga om helgonskyldens afskaffande. (41.)

Kongl. Maj:t har den 5 juni 1891 låtit anbefalla kammarkollegium att i ärendet afgifva utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

66:o af samma dag, i fråga om upphörande af den i Göteborgs och Bohus län utgående landskylden. (42.)

Kongl. Maj:t har den 5 juni 1891 låtit anbefalla kammarkollegium att i ärendet afgifva utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

67:o af den 20 maj 1892, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (69.)

Ärendet är numera i samtliga punkter af Kongl. Maj:t slutligen afgjordt.

68:o af den 20 maj 1892, angående statsregleringen för år 1893 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (96.)

Kongl. Maj:t har den 19 maj 1893 meddelat beslut i ärendet.

Stockholm den 30 december 1893.

F. Holmquist.

Tabell, utvisande under hvilka nummer åtgärderna i anledning af de vid Riksdagen år 1893 aflåtna, i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll för samma år införda skrifvelser finnas upptagna i de från statsdepartementen afgifna förteckningar.

(Första siffertalet utvisar skrifvelsens nummer i ofvanberörda samling och det senare talet numret i förenämnda förteckning.)

1	1	31	44	60	16	90	22
2	2	32	63	61	17	91	34
3	*)	33	64	62	49	92	35
4	*)	34	65	63	77	93	36
5	3	35	11	64	78	94	89
6	97	36	28	65	50, 79	95	103
7	4	37	31	66	80	96	**)
8	39	38	37	67	**)	97	56
9	40	39	45	68	51	98	23
10	**)	39 a	46	69	81	99	24
11	41	40	66	70	18	100	25
12	5	41	106	71	19	101	104
13	**)	42	38, 47, 67, 99	72	20	102	105
14	**)	43	12	73	82	103	90
15	***)	44	13	74	83	104	29
16	6	45	68	75	32	105	57, 91
17	7	46	48	76	101	106	92
18	8	47	69	77	102	107	26
19	60	48	*)	78	84	108	93
20	61	49	70	79	85	109	94
21	*)	50	71	80	52	110	58
22	*)	51	72	81	53	111	95
23	*)	52	73	82	33	112	***)
24	*)	53	30	83	86	113	96
25	9	54	98	84	100	114	27
26	42	55	74	85	54	115	107
27	10	56	75	86	21	116	59
28	62	57	76	87	87	117	108
29	**)	58	14	88	88		
30	43	59	15	89	55		

*) Utfärdade förordnanden.

**) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksgäldskontoret.

***) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksbanken.

Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård, afgifven år 1894.

Till Riksdagen.

Under den tid, som förflutit efter afgifvandet af senaste berättelse utaf komiterade för tryckfrihetens vård, har något ärende af beskaffenhet att påkalla komiterades åtgärd icke förekommit; hvilket komiterade skolat för Riksdagen härmed anmäla.

Stockholm i januari 1894.

AXEL THOLLANDER.

C. G. MALMSTRÖM. A. E. NORDENSKIÖLD. OSCAR MONTELIUS.

J. SJÖBERG. J. JOHANSSON. F. KROOK.

Edward Bäcklin.